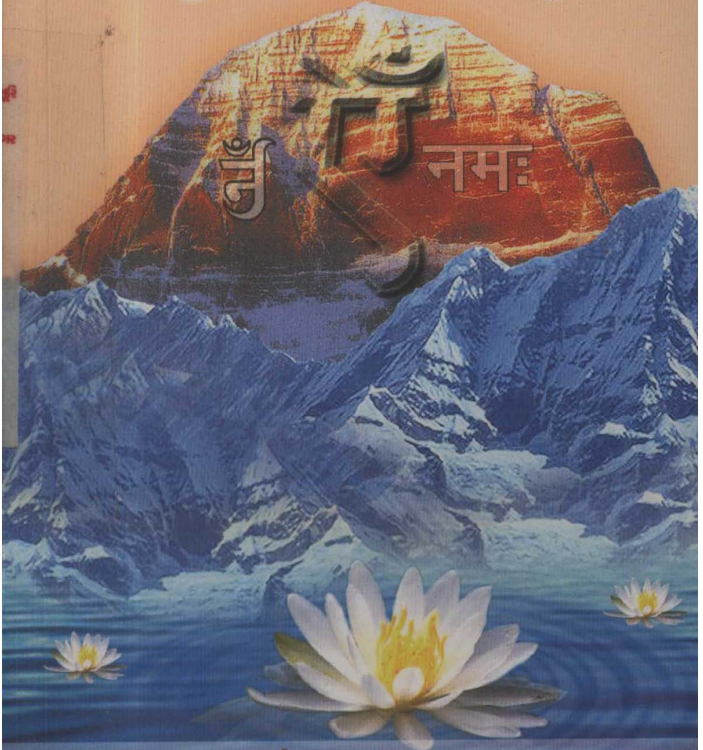

કૈલાસ-પદ્મ સ્વાધ્યાય સાગર

શાંતસુધારણ, યોગશાસ્ત્ર, અષ્ટક્રમકરણ,
ચરિત્રકથા પદ્યજ્ઞા, આરિષ્ટ પચ્ચક્ષ્માણ પદ્યજ્ઞા

૬

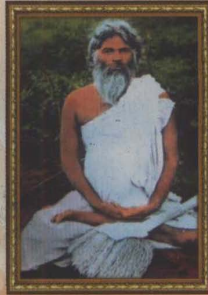
પ્રકાશક : શ્રી મહાવીર જૈન આરાધના કેન્દ્ર, ડોબા

શ્રમણ ભગવંતોની શ્રુત ઉપાધના

श्री महावीर स्वामी, कोणा
सूर्यकिरण तिलक
२२ मे. ज्योति २.०७ मिलिट

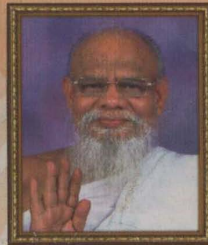
योगनिध आचार्य
श्रीमद् बुद्धिसागरसूरीश्वरज

श्री गौतमस्वामी, कोणा

याश्विराज आचार्य
श्री कैलाससागरसूरीश्वरज

राष्ट्रसंत आचार्य
श्री पद्मसागरसूरीश्वरज

शिल्पशास्त्रज्ञ आचार्य
श्री कल्याणसागरसूरीश्वरज

स्वाध्याय निमग्न
उपाध्याय
श्रीमद् धरदण्डसागरज

स्वाध्याय सागर आद्य संपादक
भुनि प्रवच
श्री त्रैलोक्यसागरज

સમર્પણ

જિનશામનના મહાન પ્રભાવક

શ્રુતસમુદ્ધારક, યુગભાસ્કર

રાષ્ટ્રસંત આચાર્ય શ્રી પદ્મભાગવત્કૃષ્ણશ્વરજી ના
સંયમજીવનના ૫૨ વર્ષના સુવર્ણ અવસર ૫૨
તથા પૂજ્ય ગુકમગવંતશ્રીના ૭૨માં વર્ષમાં
પદાર્પણના પુનીત મંગલ અવસરે

“કૈલાસ-પદ્મ સ્વાધ્યાય ભાગવ” ના
૯ ભાગ તેઓશ્રીના કવચમલમાં
સમર્પણ કરતા આત્મિક આનંદ
અનુભવીએ છીએ.

મુનિ પદ્મરત્નસાગર

કૈલાસ-પત્ર

સ્વાધ્યાય સાગર

શાંતસુધારણ, યોગશાસ્ત્ર, અષ્ટક પ્રકરણ,
ચઉશરણ પયત્ના, આઉર પરચખાણ પયત્ના

શ્લોકી શોભા ફલ ફૂલોં સે હોતી હે
સરિતાકી શોભા પ્રવાહ સે હોતી હે,
પાગરકી શોભા મર્યાદા સે હોતી હે,
સોચો! સંયમ કી શોભા સ્વાધ્યાય સે હોતી હે.

: પ્રકાશક-પ્રાપ્તિસ્થાન :

શ્રુતસરિતા (બુકસ્ટોલ)

શ્રી મહાવીર જૈન આરાધના કેન્દ્ર,

કોબા - ૩૮૨૦૦૯ (ગાંધીનગર)

ફોન નં. ૦૭૯-૨૩૨૭૬૨૦૪, ૨૦૫, ૨૫૨

ફેક્સ નં. ૦૭૯-૨૩૨૭૬૨૪૯

શ્રી વિશ્વમૈત્રીધામ જૈન તીર્થ-બોરીજ, ગાંધીનગર

ફોન નં. ૦૭૯-૫૫-૭૨૭૧૮૧, ૨૩૨૪૩૧૮૦

+ દિવ્ય આશિષ +

યો.આ.શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરસૂરીશ્વરજી મ.

+ દિવ્યકૃપા +

અજાતશત્રુ ગીતાર્થ ગચ્છાધિપતિ આચાર્યદેવ

શ્રીમદ્ કેલાસસાગરસૂરીશ્વરજી મ.

+ આશિષ +

શિલ્પ મર્મજ્ઞ આચાર્યદેવ

શ્રીમદ્ કલ્યાણસાગરસૂરીશ્વરજી મ.

+ ગુરુકૃપા +

શ્રુતસમુદ્ધારક આચાર્યદેવ

શ્રીમદ્ પદ્મસાગરસૂરીશ્વરજી મ.

+ પ્રેરક +

મુનિશ્રી પ્રશાંતસાગરજી

+ સંપાદક +

મુનિશ્રી પદ્મરત્નસાગરજી

+ સહયોગી +

મુનિશ્રી પુનીતપદ્મસાગરજી

મુનિશ્રી પૂર્ણપદ્મસાગરજી

આવૃત્તિ : દ્વિતીય - ૧૦૦૦ નકલ

વિ.સં. ૨૦૬૩, ઇ.સ.૨૦૦૬

મૂલ્ય : બાહ્યમૂલ્ય - ૧૫-૦૦

આભ્યંતર મૂલ્ય આત્મરમણતા

-: अर्पणम् :-

.: मंगल कामना! :

(मुझे यह जानकर प्रसन्नता हुई है कि- कैलास-पत्र-स्वाध्याय-सागर" की द्वितीय आवृत्ति प्रकाशित होने लगी है।

"स्वाध्याय" संयमी जीवन का परम साथी एवं कल्याण मित्र है। सम्पूर्ण ज्ञान के प्रकाश में व्यक्ति अपने कार्य के परिणाम को जान सकता है। अपनी विकृति को संस्कृति में बदल सकता है। वासना को भावना में परिवर्तित करने की प्रक्रिया भी ज्ञान के द्वारा प्रलब्ध होती है। स्वाध्याय के माध्यम से आत्मचिंतन से द्वारा मन के परिणाम का शुद्धिकरण होता है। परिणाम शुद्ध होने पर ही सिद्ध बना जाता है।

इस स्वाध्याय सागर का संकलन एवं संपादन विद्वान् (दुर्गा) पद्मसागरजी ने किया है, यह प्रशंसनीय है।

मुझे आशा है कि इस पुस्तक के पढ़न-पाढ़न द्वारा अनेक आत्मा विकास के पथ पर अपनी जीवन यात्रा में स्वयं का पूर्ण विराम प्राप्त करने के योग्य बनेगी।

शुभेच्छुक:-

पद्मसागर सूरी

दि: २३-१०-०६

नूतन वर्ष

सादरी भवन धर्मशाला

पालीतणा (गुजरात)

सिद्ध क्षेत्र

પ્રકાશકીય...

પૂજ્ય સાધુ સાધ્વીજી ભગવંતોને તથા મુમુક્ષુ આત્માઓને અત્યંત ઉપયોગી થઈ શકે તેમજ વિહાર આદિમાં રાખવા માટે સુલભતા રહે તે હેતુથી અલગ-અલગ વિભાગમાં 'કૈલાસ-પદ્મ સ્વાધ્યાય સાગર' પ્રકાશિત થાય એ અમારી ઘણા સમયથી મહત્તી અભિલાષા હતી, જે પૂર્ણ થતા અમને આત્મિક પરમાનંદ પ્રગટ થાય છે.

સ્વાધ્યાય સાગર ને જ સંશોધિત પરિમાર્જિત કરી કૈલાસપદ્મ સ્વાધ્યાયસાગરની દ્વિતીય આવૃત્તિ પ્રકાશિત કરતાં અત્યંત હર્ષ થાય છે. નવ ભાગોમાં પ્રકાશિત થઈ રહેલ આ પ્રકાશન અનેક પ્રકારનાં સુધારા વધારા તથા ઉપયોગી માહિતીથી સમૃદ્ધ કરવામાં આવ્યું છે. જેની નોંધ લેવી ઘટે તેમ છે.

આ ગ્રંથનું પ્રકાશન કરતા અમોને એ બાબતની પણ વિશેષ ખુશી થાય છે કે આ સાથે અમો અમારી એક લાંબા ગાળાથી પ્રતિક્ષિત એક જવાબદારી પૂર્ણ કરવા સમર્થ થયા છીએ.

પૂજ્ય આચાર્યશ્રીના વરિષ્ઠ શિષ્ય ઉપાધ્યાય પ્રવર શ્રી ધરણેન્દ્રસાગરજીની એમના કાલધર્મ પૂર્વે પ્રબલ ભાવના હતી કે સ્વાધ્યાય સાગરનું પુનઃ પ્રકાશન થાય... અને એ માટે તેઓશ્રીના સદ્ઉપદેશથી અમુક ધનરાશિની પણ વ્યવસ્થા

થયેલ. એ દ્રવ્યનો ઉપયોગ પ્રસ્તુત પ્રકાશનમાં થયેલ છે. અમો તે સહુ નામી-અનામી દાતાશ્રીઓનો અત્રે આભાર માનીએ છીએ.

વિશુદ્ધ ક્રિયાપાત્ર પૂજ્ય મુનિપ્રવર શ્રી ત્રૈલોક્યસાગરજીએ સાધુ-સાધ્વીજી ભગવંતોમાં વ્યાપક પણે આદર પ્રાપ્ત થયેલ સ્વાધ્યાય સાગર ગ્રંથ અત્યંત પરિશ્રમ લઈને આઘ સંપાદનનું કાર્ય કરેલ. એ મુનિપ્રવરનું સ્મરણ કરીને હાર્દિક અનુમોદના કરીએ છીએ.

આ ગ્રંથના પાઠશુદ્ધિ સંશોધનમાં તથા ગ્રંથ માટે મહત્વનું માર્ગદર્શન દર્શાવ્યું, તેવા મુનિવરો મુનિશ્રી હેમચંદ્રસાગરજી, મુનિશ્રી નિર્વાણસાગરજી તથા મુનિશ્રી અજયસાગરજીને તેમના સ્તુત્ય કાર્ય બદલ સંપૂર્ણ સાધુવાદ ઘટે છે.

આ સમગ્ર ગ્રંથના સંપાદન કાર્ય માટે પૂ. મુનિશ્રી પદ્મરત્નસાગરજી આદિ એ ખૂબ શ્રમ કરેલો છે તેની અમે અનુમોદના કરીએ છીએ.

આ ગ્રંથના પ્રુફ સંશોધનમાં યો. આ. શ્રી બુદ્ધિસાગરસૂરિ સમુદાયવર્તિની સા. શ્રી રત્નત્રયાશ્રીજી, સા. શ્રી નલિનયશાશ્રીજી તથા સા. શ્રી જયનંદિતાશ્રીજી એ પણ અમૂલ્ય સહયોગ કર્યો છે. તેમનું પણ ઋણ સ્વીકાર કરીએ છીએ.

આ. શ્રી કૈલાસસાગરસૂરિ જ્ઞાનમંદિર, કોબા સ્થિત પં. શ્રી નવિનભાઈ જૈન, પં. શ્રી જિગરભાઈ ધામી, પં. શ્રી આશિષભાઈનો પણ ખૂબ જ સુંદર સહયોગ મળ્યો છે, અમો તેમને સાધુવાદ આપીએ છીએ.

આ ગ્રંથના મૂલ મેટર તથા તેનું સંપૂર્ણ કંપોઝ તથા બટર માટે (કોબા) આ. શ્રી કૈલાસસાગરસૂરિ જ્ઞાનમંદિર સ્થિત કમ્પ્યુટર વિભાગમાં કાર્યરત શ્રી કેતન શાહ તેમજ સંજય ગુર્જરે અથાગ શ્રમ લઈને પ્રસ્તુત ગ્રંથને સુંદર બનાવવામાં મહત્વનું યોગદાન કરેલ છે, તે બદલ તેઓને હાર્દિક અભિનંદન ઘટે છે.

પ્રસ્તુત ગ્રંથમાં પાઠશુદ્ધિને પ્રધાન મહત્વ આપ્યું છે, છતાં અશુદ્ધિ તરફ ધ્યાન દોરાશે તો સહર્ષ સાભાર તે તરફ લક્ષ કેન્દ્રિત કરાશે.

ગ્રંથમાં નામી-અનામી દ્રવ્ય સહયોગી મહાનુભાવોના તથા મુદ્રણ માટે બિજલ ગ્રાફિક્સના મળેલ સહકાર સદૈવ સ્મરણમાં રહેશે.

પ્રાંતે આ ગ્રંથનો સદ્ઉપયોગ કરી જ્ઞાનાવરણીય કર્મનો ક્ષયોપશમ પ્રાપ્ત થાય એજ મંગલ કામના.

પ્રકાશક

અનુક્રમણિકા

શ્રી શાન્ત સુધારસ (ઉપા. વિનયવિજયજી)	૧
યોગશાસ્ત્ર (આ. હેમચન્દ્રસૂરિ).....	૩૫
અષ્ટક પ્રકરણ (આ. હરિભદ્રસૂરિ)	૮૧
ચઉસરણ પયત્રા	૧૦૭
આઉર પચ્યક્રખાણ પયત્રા	૧૧૩

મહોપાધ્યાયશ્રી વિનયવિજયવિરચિત

શ્રી શાન્ત સુધારણ

૧. અનિત્ય ભાવના

(શાર્દૂલવિકીડિતં વૃત્તમ્)

નીરન્દ્રે ભવકાનને પરિગલત્ - પગ્યાશ્રવામ્મોધરે,
નાના-કર્મલતા-વિતાનગહને, મોહાન્ધકારોદ્ધુરે;
ભ્રાન્તાનામિહ દેહિનાં હિતકૃતે, કારુણ્ય-પુણ્યાત્મભિ-
સ્તીર્થશૈઃ પ્રથિતાસ્સુધારસકિરો, રમ્યા ગિરઃ પાન્તુ વઃ..... ૧

(દ્વિતવિલમ્બિતં વૃત્તત્રયમ્)

સ્કુરતિ ચેતસિ ભાવનયા વિના, ન વિદુષામપિ શાન્ત-સુધારસઃ;
ન ચ સુખં કૃશમપ્યમુના વિના, જગતિ મોહ-વિષાદ-વિષાકુલે ર
યદિ ભવભ્રમ-ખેદ-પરાડ્મુખં, યદિ ચ ચિત્તમનન્તસુખોન્મુખમ્;
શૃણુત તત્સુધિયઃ શુભભાવનાડમૃતરસં મમ શાન્તસુધારસમૃત
સુમનસો મનસિ શ્રુતપાવના, નિદધતાં દ્વ્યધિકા દશ ભાવનાઃ;
યદિહ રોહતિ મોહતિરોહિતાડદ્ભુતગતિર્વિદિતા સમતાલતા ઃ

(રથોદ્ધતાવૃત્તમ્)

આર્તરૌદ્રપરિણામપાવક-, પ્લુષ્ટ-ભાવુક-વિવેક-સૌષ્ઠવે;
માનસે વિષયલોલુપાત્મનાં, ક્વ પ્રરોહતિતમાં શમાડ્કુરઃ ૫

(વસન્તતિલકાવૃત્તમ્)

યસ્યાશયં શ્રુતકૃતાતિશયં વિવેક-
પીયૂષ-વર્ષ-રમણીય-તમં શ્રયન્તે;

सद्भावना-सुरलता न छि तस्य द्वरे,
लोकोत्तर-प्रशम-सौष्य-इल-प्रसूतिः ५

(अनुष्टुब्धवृत्तद्वयम्)

अनित्यत्वा-डशरुते, भवमेकत्वमन्यताम्;
अशौचमाश्रवं यात्मन्!, संवरं परिभावय ७

कर्मणो निर्जरां धर्म-सूक्ततां लोकपद्धतिम्;
भोषि-दुर्लभतामेतां, भावयन् मुख्यसे भवात् ८

(पुष्पिताग्रावृत्तम्)

वपुरवपुरिदं विदम्बलीला-
परिचितमप्यतिभङ्गुरं नराणाम्;
तदतिभिदुर-यौवनाविनीतं,
भवति कथं विदुषां मडोदयाय ८

(शार्दूलविकीडितवृत्तद्वयम्)

आयुर्वायुतरत्तरङ्गतलं, लग्नापदः सम्पदः;
सर्वेऽपीन्द्रियगोयराश्रय यदुलाः, सन्ध्याभ्ररागादिवत्;

मित्रस्त्रीस्वजनादिसङ्गमसुभं, स्वप्नेन्द्रजालोपमं;
तत् किं वस्तु भवे भवेद्विह मुद्या-मालम्बनं यत्सताम् ... १०

प्रातर्ब्रातरिहावद्यतरुययो, ये येतनायेतना;
दृष्टा विश्वमनःप्रमोदविदुरा, भावाः स्वतः सुन्दराः;

तांस्तत्रैव दिने विपाक-विरसान्, हा नश्यतः पश्यत-
श्येतः प्रेतलतं जहाति न भव-प्रेमानुबन्धं मम ११

(પ્રથમભાવનાગેયાષ્ટકમ્-રામગિરિ-રાગ)

મૂઠ મુઘસિ મુઘા મૂઠ મુઘસિ મુઘા,
 વિભવમનુચિન્ત્ય દ્વિદિ સપરિવારમ્;
 કુશશિરસિ નીરમિવ ગલદનિલ-કમ્પિતં,
 વિનય જાનીહિ જીવિતમસારમ્ ૧

પશ્ય ભદ્રગુરમિદં વિષયસુખ-સૌહદં,
 પશ્યતામેવ નશ્યતિ સહાસમ્;
 એતદનુહરતિ સંસારરૂપં રયા-
 જજ્વલજ્જલબાલિકા-રુચિવિલાસમ્ ૨

હન્ત હતયૌવનં, પુચ્છમિવ શૌવનં,
 કુટિલમતિ તદપિ લઘુદષ્ટનષ્ટમ્;
 તેન બત પરવશાઃ પરવશા-હતધિયઃ,
 કટુકમિહ કિં ન કલયન્તિ કષ્ટમ્ ૩

યદપિ પિણ્યાકતામદ્ગમિદમુપગતં,
 ભુવનદુર્જયજરાપીતસારમ્;
 તદપિ ગતલજ્જમુજ્ઞતિ મનો નાહ્નિનાં,
 વિતથમતિ કુચિતમન્મથવિકારમ્ ૪

સુખમનુત્તરસુરાવધિ યદતિમેદુરં,
 કાલતસ્તદપિ કલયતિ વિરામમ્;
 કતરદિતરતદા વસ્તુ સાંસારિકં,
 સ્થિરતરં ભવતિ ચિન્તય નિકામમ્ ૫

યૈઃ સમં કીડિતા યે ચ ભૃશમીડિતા,
 યૈઃ સહાકૃષ્મહિ પ્રીતિવાદમ્;
 તાન્ જનાન્ વીક્ષ્ય બત ભસ્મભૂયઙ્ગતાન્,
 નિર્વિશઙ્કાઃ સ્મ ઇતિ ધિક્ પ્રમાદમ્ ૬

અસકૃદ્દુન્મિષ્ય નિમિષન્તિ સિન્ધૂર્મિવ-
 ચ્યેતનાચેતનાઃ સર્વભાવાઃ;
 ઇન્દ્રજાલોપમાઃ સ્વજનધનસઙ્ગમા-
 સ્તેષુ રજ્યન્તિ મૂઢસ્વભાવાઃ ૭

કવલયન્નવિરતં જઙ્ગમાજઙ્ગમં,
 જગદ્દહો નૈવ તૃપ્યતિ કૃતાન્તઃ;
 મુખગતાન્ ખાદતસ્તસ્ય કરતલગતૈ-
 ન કથમુપલપ્યતેડસ્માભિરન્તઃ ૮

નિત્યમેકં ચિદાનન્દમયમાત્મનો,
 રૂપમભિરૂપ્ય સુખમનુભવેયમ્;
 પ્રશમરસ-નવસુધા-પાનવિનયોત્સવો,
 ભવતુ સતતં સતામિહ ભવેડયમ્ ૯

૨. અશરણ ભાવના

(શાર્દૂલવિકીડિતમ્)

યે ષટ્પ્રહ્લમહીમહીનતરસા, નિર્જિત્ય બભ્રાજિરે,
 યે ચ સ્વર્ગભુજો ભુજોઙ્જિતમદા, મેદુર્મુદા મેદુરાઃ;
 તેડપિ કૂરકૃતાન્તવક્રરદનૈ-નિર્દલ્યમાના હઠા-
 દત્રાણાઃ શરણાય હા દશદિશઃ, પ્રૈક્ષન્ત દીનાનનાઃ ૧

(સ્વાગતાવૃત્તમ્)

તાવદેવ મદવિભ્રમમાલી, તાવદેવ ગુણગૌરવશાલી;
યાવદક્ષમ-કૃતાન્ત-કટાક્ષ-નેક્ષિતો વિશરણો નરકીટઃ ૨

(શિખરિણીવૃત્તમ્)

પ્રતાપૈર્વ્યાપન્નં ગલિતમથ તેજોભિરુદ્દિતૈ-
ર્ગતં ધૈર્યોઘોગૈઃ શ્લથિતમથ પુષ્ટેન વપુષા;
પ્રવૃત્તં તદ્દ્રવ્યગ્રહણવિષયે બાન્ધવજનૈ-
ર્જને કીનાશેન પ્રસભ્મુપનીતે નિજવશમ્ ૩

(દ્વિતીયભાવનાગેયાષ્ટકમ્ મારૂણી-રાગ)

સ્વજનજનો બહુધા હિતકામં, પ્રીતિરસૈરભિરામમ્;
મરણાદશાવશમુપગતવન્તં, રક્ષતિ કોઠપિ ન સન્તમ્ ૧
વિનય! વિધીયતાં રે, શ્રીજિનધર્મઃ શરણમ્;
અનુસન્ધીયતાં રે, શુચિતરચરણસ્મરણમ્. ૧
તુરગરથેભનરાવૃત્તિકલિતં, દ્ધતં બલમસ્ખલિતમ્;
હરતિ યમો નરપતિમપિ દ્વીનં, મૈનિક ઇવ લઘુમીનમ્. ૨
પ્રવિશતિ વેજમયે યદિ સદને, તૃણમથ ઘટયતિ વદને;
તદપિ ન મુચ્યતિ હતસમવર્તી, નિર્દય પૌરુષનર્તી..... ૩
વિદ્યામન્ત્રમહૌષધિસેવાં, સૃજતુ વશીકૃતદેવોમ્;
રસતુ રસાયનમુપયયકરણં. તદપિ ન મુચ્યતિ મરણમ્. .. ૪
વપુષિ ચિરં નિરુણદ્ધિ સમીરં, પતતિ જલધિપરતીરમ્;
શિરસિ ગિરેરધિરોહતિ તરસા, તદપિ સ જીર્યતિ જરસા ૫

સૃજતીમસિતશિરોરુહલલિતં, મનુજશિરઃ સિતપલિતમ્;
 કો વિદધાનાં ભૂધનમરસં, પ્રભવતિ રોદ્ધું જરસમ્. ૬
 ઉદ્યત ઉગ્રરુજા જનકાયઃ, કઃ સ્યાત્ત્ર સહાયઃ;
 એકોડનુભવતિ વિધુરુપરાગં, વિભજતિ કોડપિ ન ભાગમ્ . ૭
 શરણમેકમનુસર ચતુરઙ્ગં, પરિહર મમતાસઙ્ગમ્;
 વિનય! રચય શિવસૌખ્યનિધાનં, શાન્તસુધારસપાનમ્. ૮

૩. સંસાર ભાવના

(શિખરિણી વૃત્તત્રયમ્)

ઇતો લોભઃ ક્ષોભં, જનયતિ દુરન્તો દવ ઇવો-
 લ્લસલ્લાભામ્ભોભિઃ, કથમપિ ન શક્યઃ શમયિતુમ્;
 ઇતસ્તૃષ્ણાડક્ષાણાં, તુદ્યતિ મૃગતૃષ્ણેવ વિફલા,
 કથં સ્વસ્થૈઃ સ્થેયં, વિવિધભયભીમે ભવવને ૧
 ગલત્યેકા ચિન્તા, ભવતિ પુનરન્યા તદધિકા,
 મનોવાકકાયે હા! વિકૃતિરતિરોષાત્તરજસઃ;
 વિપદ્ગર્તાવર્તે, ઝટિતિ પતયાલોઃ પ્રતિપદં
 ન જન્તોઃ સંસારે, ભવતિ કથમપ્યર્તિવિરતિઃ ૨
 સહિત્વા સન્તાપા-નશુચિજનનીકુક્ષિકુહરે,
 તતો જન્મ પ્રાપ્ય, પ્રચુરતરકષ્ટક્રમહતઃ;
 સુખાભાસૈર્યાવત્, સ્પૃશતિ કથમપ્યર્તિવિરતિં,
 જરા તાવત્ કાયં, કવલયતિ મૃત્યોઃ સહચરી ૩

(ઇન્દ્રવજ્રાવૃત્તમ્)

વિભ્રાન્તચિત્તો બત બમ્બ્રમીતિ,
 પક્ષીવ રુદ્ધસ્તનુપજ્જરેડફૂળી;
 નુન્નો નિયત્યાડતનુકર્મતન્તુ-
 સન્દાનિતઃ સન્નિહિતાન્તકૌતુઃ ૪

(અનુષ્ટુબ્વૃત્તમ્)

અનન્તાન્ પુદ્ગલાવર્તા-નનન્તાનન્તરૂપભૃત્;
 અનન્તશો ભ્રમત્યેવ, જીવોડનાદિભવાર્ણવે ૫

(તૃતીયભાવનાગેયાષ્ટકમ્ કેદાર-રાગ)

કલય સંસારમતિદારુણં, જન્મમરણાદિભયભીત રે;
 મોહરિપુણોહ સગલગ્રહં, પ્રતિપદં વિપદમુપનીત રે ૧
 સ્વજનતનયાદિપરિચયગુણૌ-રિહ મુધા બધ્યસે મૂઢ રે;
 પ્રતિપદં નવનવૈરનુભવૈઃ, પરિભવૈરસકૃદુપગૂઢ રે ૨
 ઘટયસિ ક્વચન મદમુન્નતેઃ, ક્વચિદહો હીનતાદીન રે;
 પ્રતિભવં રૂપમપરાપરં, વહસિ બત કર્મણાધીન રે ૩
 જાતુ શૈશવદશાપરવશો, જાતુ તારુણ્યમદમત્ત રે;
 જાતુ દુર્જયજરાજર્જરો, જાતુ પિતૃપતિકરાયત્ત રે ૪
 પ્રજતિ તનયોડપિ નનુ જનકતાં, તનયતાં પ્રજતિ પુનરેષ રે
 ભાવયન્વિકૃતિમિતિ ભવગતે-સ્ત્યજતમાં નૃભવશુભશેષ રે ... ૫
 યત્ર દુઃખાર્તિગદદવલવૈરનુદિનં દહ્યસે જીવ રે;
 હન્ત તત્રૈવ રજ્યસિ ચિરં, મોહમદિરામદક્ષીબ રે ૬

દર્શયન્ કિમપિ સુખવૈભવં, સંહરંસ્તદથ સહસૈવ રે;
 વિપ્રલમ્બયતિ શિશુમિવ જનં, કાલબદ્ધકોડ્યમત્રૈવ રે ૭
 સકલસંસારભયભેદકં, જિનવયો મનસિ નિબધાન રે;
 વિનય પરિણમય નિઃશ્રેયસં, વિહિતશમરસસુધાપાન રે ... ૮

ઈતિ તૃતીયઃ પ્રકાશઃ

૪. એકત્વ ભાવના

(સ્વાગતાવૃત્તમ્)

એક એવ ભગવાનયમાત્મા, જ્ઞાનદર્શનતરફગસરફગઃ
 સર્વમન્યદ્દુપકલ્પિતમેતદ્, વ્યાકુલીકરણમેવ મમત્વમ્ ૧

(પ્રબોધતાવૃત્તત્રયમ્)

અબુધૈઃ પરભાવલાલસા-લસદજ્ઞાનદશાવશાન્મભિઃ;
 પરવસ્તુષુ હા સ્વકીયતા, વિપયાવેશવશાદ્ વિકલ્પ્યતે ૨
 કૃતિનાં દયિતેતિ ચિન્તનં, પરદારેષુ યથા વિપત્તયે;
 વિવિધાર્તિભયાવહં તથા, પરભાવેષુ મમત્વભાવનમ્ ૩

અધુના પરભાવસંવૃત્તિ, હર ચેતઃ પરિતોડવગુણિઠતામ્;
 ક્ષણમાત્મવિચારંચન્દન-દ્રુમવાતોર્મિરસાઃ સ્પૃશન્તુ મામ્ ૪

(અનુષ્ટુબૂવૃત્તમ્)

એકતાં સમતોપેતા-મેનામાત્મન્ વિભાવય;
 લભસ્વ પરમાનન્દ-સમ્પદં નમિરાજવત્ ૫

(यतुर्थ भावनागेयाष्टकम् परञ्जया-राग)

विनय यिन्तय वस्तुतत्त्वं, जगति निजमिह कस्य किम्;
 भवति मतिरिति यस्य हृदये, दुरितमुद्यति तस्य किम् ... १
 अेक उत्पद्यते तनुमा-नेक अेक विपद्यते;
 अेक अेव हि कर्म यिनुते, सैक्कः इलमश्नुते २
 यस्य यावान् परपरिग्रहो, विविधममतावीवधः;
 जलधिविनिहितपोतयुक्त्या, पतति तावदसावधः ३
 स्वस्वभावं मद्यमुदितो, भुवि विलुप्य विचेष्टते;
 दृश्यतां परभावघटनात्, पतति विलुठति शृम्भते ४
 पश्य काञ्चनमितरपुद्गल-मिलितमञ्जति कां दशाम्;
 केवलस्य तु तस्य रूपं, विदितमेव भवादशाम् ५
 अेवमात्मनि कर्मवशतो, भवति रूपमनेकधा;
 कर्ममलरहिते तु भगवति, भासते काञ्चनविधा ६
 ज्ञानदर्शनयरज्ञपर्यव-परिवृतः परमेश्वरः;
 अेक अेवानुभवसदने, स रमतामविनश्चरः ७
 रुचिरसमतामृतरसं क्षण-मुदितमास्वादय मुदा;
 विनय! विषयातीतसुभरस-रतिरुदञ्जतु ते सदा ८
 छति यतुर्थः प्रकाशः

૫. અન્યત્વ ભાવના

(ઉપજાતિવૃત્તમ્)

પરઃ પ્રવિષ્ટઃ કુરુતે વિનાશં, લોકોક્તિરેષા ન મૃષેતિ મન્યે;
નિર્વિશ્ય કર્માણુભિરસ્ય કિં કિં, જ્ઞાનાત્મનો નો સમપાદિ કષ્ટમ્૧

(સ્વાગતાવૃત્તમ્)

ખિઘસે નનુ કિમન્યકથાર્તઃ, સર્વદૈવ મમતાપરતન્ત્રઃ;
ચિન્તયસ્યનુપમાન્ કથમાત્મન્, નાત્મનો ગુણમણીન્ કદાપિર

(શાર્દૂલવિકીડિતવૃત્તદ્વયમ્)

યસ્મૈ ત્વં યતસે બિભેષિ ચ યતો, યત્રાનિશં મોદસે,
યદચ્છોયસિ યદદિચ્છસિ હદા, યત્રાપ્ય પેત્રીયસે;
સ્નિગ્ધો યેષુ નિજસ્વભાવમમલં, નિર્લોઠ્ય લાલપ્યસે,
તત્સર્વં પરકીયમેવ ભગવન્,- નાત્મન્ કિઞ્ચિત્તવ ૩

દુષ્ટાઃ કષ્ટકર્થનાઃ કતિ ન તાઃ, સોઢાસ્ત્વયા સંસૃતૌ,
તિર્યક્નારકયોનિષુ પ્રતિહતશિષ્ટો વિભિન્નો મુહુઃ;
સર્વં તત્ પરકીયદ્ધુર્વિલસિતં, વિસ્મૃત્ય તેષ્વેવ હા,
રજ્યન્ મુઘસિ મૂઢ! તાનુપચરન્,-નાત્મન્ કિં લજ્જસે ૪

(અનુષ્ટુબ્ધવૃત્તમ્)

જ્ઞાનદર્શનચારિત્ર-કેતનાં ચેતનાં વિના;
સર્વમન્યદ્વિનિશ્ચિત્ય, યતસ્વ સ્વહિતાપ્તયે ૫

(પઞ્ચમભાવનાગેયાષ્ટકમ્ શ્રી-રાગ)

વિનય! નિભાલય નિજ ભવનં, વિનય! નિભાલય નિજ ભવનમ્;
 તનુધનસુતસદન - સ્વજનાદિષુ, કિં નિજમિહ કુગતેરવનમ્ વિ. ૧
 યેન સહાશ્રયસેડતિવિમોહા-દિદમહમિત્યવિભેદમ્;
 તદપિ શરીરં નિયતમધીરં, ત્યજતિ ભવન્તં ધૃતખેદમ્ ૨
 જન્મનિ જન્મનિ વિવિધપરિગ્રહ-મુપચિનુષે ચ કુટુમ્બમ્;
 તેષુ ભવન્તં પરભવગમને, નાનુસરતિ કૃશમપિ શુભ્મમ્ .. ૩
 ત્યજ મમતાપરિતાપનિદાનં, પરપરિચયપરિણામમ્;
 ભજ નિ:સઙ્ગતયા વિશદીકૃત-મનુભવસુખરસમભિરામમ્ ... ૪
 પથિ પથિ વિવિધપથૈઃ પથિકૈઃ સહ, કુરુતે કઃ પ્રતિબન્ધમ્;
 નિજનિજકર્મવશૈઃ સ્વજનૈઃ સહ, કિં કુરુષે મમતાબન્ધમ્ . ૫
 પ્રણયવિહીને દધદભિષઙ્ગં, સહતે બહુસન્તાપમ્;
 ત્વયિ નિ:પ્રણયે પુદ્ગલનિચયે, વહસિ મુઘા મમતાતાપમ્ ... ૬
 ત્યજ સંયોગં નિયતવિયોગં, કુરુ નિર્મલમવધાનમ્;
 નહિ વિદધાનઃ કથમપિ તૃપ્ચસિ, મૃગતૃષ્ણાધનરસપાનમ્ ૭
 ભજ જિનપતિમસહાયસહાયં, શિવગતિસુગમોપાયમ્;
 પિબ ગદશમનં પરિહૃતવમનં, શાન્તસુધારસમનપાયમ્ ૮

ઇતિ પઞ્ચમઃ પ્રકાશઃ

૬. અધુચિ ભાવના

(શાર્દૂલવિકીડિતંવૃત્તમ્)

સચ્છિદ્રો મદિરાઘટઃ પરિગલત્-તલ્લેશસફ્ગાશુચિઃ,
શુચ્યામૃદ્ધ મૃદ્ધ બહિઃ સ બહુશો ધૌતોડપિ ગફ્ગોદકૈઃ;
નાઘત્તે શુચિતાં યથા તનુભૃતાં, કાયો નિકાયો મહા-
બીભત્સાસ્થિપુરીષમૂત્રરજસાં, નાયં તથા શુદ્ધ્યતિ ૧

(મન્દાકાન્તાવૃત્તમ્)

સ્નાયં સ્નાયં, પુનરપિ પુનઃ, સ્નાન્તિ શુદ્ધધાભિરદ્ધિભ-
વારં વારં, બત મલતનું ચન્દનૈરચ્યન્તે;
મૂઢાત્માનો, વયમપમલાઃ, પ્રીતિમિત્યાશ્રયન્તે,
નો શુદ્ધ્યન્તે, કથમવકરઃ, શક્યતે શોદ્ધુમેવમ્ ૨

(શાર્દૂલવિકીડિતંવૃત્તમ્)

કર્પૂરાદિભિરચિંતોડપિ લશુનો, નો ગાહતે સૌરભં,
નાજન્મોપકૃતોડપિ હન્ત પિશુનઃ, સૌજન્યમાલમ્બતે;
દેહો-ડપ્થેષ તથા જહાતિ ન નૃણાં સ્વાભાવિકીં વિસ્રતાં,
નાભ્યક્તોડપિ વિભૂષિતોડપિ બહુધા, પુષ્ટોડપિ વિશ્વસ્યતે .. ૩

(ઉપેન્દ્રવજ્રાવૃત્તમ્)

યદીયસંસર્ગમવાપ્ય સઘો, ભવેચ્છુચીનામશુચિત્વમુચ્ચૈઃ;
અમેધ્યનોર્વપુષોડસ્ય શૌચ-સફ્કલ્પમોહોડયમહો મહીયાન્

(સ્વાગતાવૃત્તમ્)

ઇત્યવેત્ય શુચિવાદમતથ્યં, પથ્યમેવ જગદેકપવિત્રમ્;
શોધનં સકલદોષમલાનાં, ધર્મમેવ હૃદયે નિદધીયાઃ ૫

(ષષ્ઠભાવનાગેયાષ્ટકમ્-આશાવરી-રાગ)

ભાવય રે વપુરિદમતિમલિનં, વિનય વિબોધય માનસનલિનમ્;
 પાવનમનુચિન્તય વિભુમેકં, પરમમહોદયમુદિતવિવેકમ્. .. ૧
 દમ્પતિરેતોરુધિરવિવર્ત, કિં શુભમિહ મલકશમલગર્ત;
 ભૃશમપિ પિહિતઃ સ્રવતિ વિરૂપં, કો બહુ મનુતે-ડવસ્કરકૂપમ્ ૨
 ભજતિ સયન્દ્રં શુચિતામ્બૂલં, કર્તુ મુખમારુતમનુકૂલમ્;
 તિષ્ઠતિ સુરભિ કિયન્તં કાલં, મુખમસુગન્ધિ જુગુષ્ણિતલાલમ્ ૩
 અસુરભિગન્ધવહો-ઉન્તરચારી, આવરિતું શક્યો ન વિકારી;
 વપુરુપજિઘ્રસિ વારંવારં, હસતિ બુધસ્તવ શૌચાચારમ્. ... ૪
 દ્વાદશ નવ રન્ધ્રાણિ નિકામં, ગલદશુચીનિ ન યાન્તિ વિરામમ્;
 યત્ર વપુષિ તત્ કલયસિ પૂતં, મન્યે તવ નૂતનમાકૂતમ્. .. ૫
 અશિતમુપસ્કરસંસ્કૃતમન્નં, જગતિ જુગુષ્ણાં જનયતિ હન્નમ્;
 પુંસવનં ધૈનવમપિ લીઢં, ભવતિ વિગર્હિતમતિ જનમીઢમ્. ૬
 કેવલમલમયપુદ્ગલનિયયે, અશુચીકૃતશુચિભોજનસિચયે;
 વપુષિ વિચિન્તય પરમિહ સારં, શિવસાધનસામર્થ્યમુદારમ્ ૭
 યેન વિરાજિતમિદમતિપુણ્યં, તચ્ચિન્તય ચેતન! નૈપુણ્યમ્;
 વિશદાગમમધિગમ્ય નિપાનં, વિરચય શાન્તસુધારસપાનમ્ ૮

૭. આશ્રવ ભાવના

(ભુજ્ઙગપ્રયાતંવૃત્તમ્)

યથા સર્વતો નિર્ઝરૈરાપતદ્વિભઃ,
 પ્રપૂર્યેત સઘઃ પયોભિસ્તટાકઃ;

તથૈવાશ્રવૈઃ કર્મભિઃ સમ્ભૂતોડડગી,
ભવેદ્ વ્યાકુલશ્યજ્યલઃ પડ્ધિકલશ્ય ૧

(શાર્દૂલવિકીડિતંવૃત્તમ્)

યાવત્કિઞ્ચિદિવાનુભૂય તરસા, કર્મેહ નિર્જર્યતે,
તાવચ્ચાશ્રવશત્રવોડનુસમયં, સિઞ્ચન્તિ ભૂયોડપિ તત્;
હા કષ્ટં કથમાશ્રવપ્રતિભટાઃ શક્યા નિરોદ્ધું મયા;
સંસારાદતિભીષણાન્મમ હહા, મુક્તિઃ કથં ભાવિની ૨

(પ્રહર્ષિણીવૃત્તમ્)

મિથ્યાત્વાવિરતિક્ષાયયોગસંજ્ઞા-
શ્યત્વારઃ સુકૃતિભિરાશ્રવાઃ પ્રદિષ્ટાઃ;
કર્માણિ પ્રતિસમયં સ્ફુટૈરભીભિ-
ર્બધ્નન્તો ભ્રમવશતો ભમન્તિ જીવાઃ ૩

(રથોદ્ધતાવૃત્તમ્)

ઇન્દ્રિયાપ્રતક્ષાયયોગજ્ઞઃ, પઞ્ચ પઞ્ચ ચતુરન્વિતાસ્ત્રયઃ;
પઞ્ચવિંશતિરસત્ક્રિયા ઇતિ, નેત્રવેદપરિસદ્ધ્યયાડપ્યમી .. ૪

(ઇન્દ્રવજ્જાવૃત્તમ્)

ઇત્યાશ્રવાણામધિગમ્ય તત્ત્વં, નિશ્ચિત્ય સત્ત્વં શ્રુતિસન્નિધાનાત્;
એષાં નિરોધે વિગલદ્વિરોધે, સર્વાત્મના દ્રાગ્ યતિતવ્યમાત્મનૂપ

(સપ્તમભાવનાગેયાષ્ટકમ્ ધનાશ્રી-રાગ)

પરિહરણીયા રે, સુકૃતિભિરાશ્રવા, હૃદિ સમતામવધાય;
પ્રભવન્ત્યેતે રે, ભૃશમુચ્છૃદ્ધખલા, વિભુગુણવિભવવધાય .. ૧

કુગુરુનિયુક્તા રે, કુમતિપરિપ્લુતાઃ, શિવપુરપથમપહાય;
 પ્રયતન્તેડમી રે, ક્રિયયા દુષ્ટયા, પ્રત્યુત શિવવિરહાય ૨
 અવિરતચિતા રે, વિષયવશીકૃતા, વિષહન્તે વિતતાનિ;
 ઇહપરલોકે રે, કર્મવિપાકજાન્યવિરલદુઃખશતાનિ ૩
 કરિઝમધુપા રે, શલભમૃગાદયો, વિષયવિનોદરસેન;
 હન્ત લભન્તે રે, વિવિધા વેદના, બત પરિણતિવિરસેન .. ૪
 ઉદિતકષાયા રે, વિષયવશીકૃતા, યાન્તિ મહાનરકેષુ;
 પરિવર્તન્તે રે, નિયતમનન્તશો, જન્મજરામરણેષુ ૫
 મનસા વાયા રે, વપુષા ચંચલા, દુર્જયદુરિતભરેણ;
 ઉપલિપ્યન્તે રે, તત આશ્રવજયે, યતતાં કૃતમપરેણ ૬
 શુદ્ધા યોગા રે, યદપિ યતાત્મનાં, સ્રવન્તે શુભકર્માણિ;
 કાચ્યનનિગડાં-સ્તાન્યપિ જાનીયાત્, હત નિર્વૃતિશર્માણિ .. ૭
 મોદસ્વૈવં રે, સાશ્રવપાખનાં, રોધે ધિયમાધાય;
 શાન્તસુધારસ-પાનમનારતમ્, વિનય વિધાય વિધાય ૮

ઇતિ સપ્તમઃ પ્રકાશઃ

૮. સંવર ભાવના

(સ્વાગતાવૃત્તદ્વયમ્)

યેન યેન ય ઇહાશ્રવરોધઃ, સમ્ભવેન્નિયતમૌપયિકેન;
 આદ્રિયસ્વ વિનયોઘતયેતા-સ્તત્તદાન્તરદૃશા પરિભાવ્ય ૧
 સંયમેન વિષયાવિરતત્વે, દર્શનેન વિતથાડભિનિવેશમ્;
 ધ્યાનમાર્તમથ રૌદ્રમજસં, ચેતસઃ સ્થિરતયા ચ નિરુન્ધ્યા: ... ૨

(शालिनीवृत्तम्)

क्रोधं क्षान्त्या मार्दवेनाभिमानं, हन्या माया-मार्जवेनोज्ज्वलेन
लोभं वारांशिरौद्रं निरुन्ध्याः, सन्तोषेश प्रांशुना सेतुनेवउ

(स्वागतावृत्तम्)

गुप्तिभिस्तिस्त्रिरेवमज्यान्, त्रीन् विजित्य तरसाधमयोगान्
साधुसंवरपथे प्रयतेथा, लप्स्यसे हितमनीहितमिद्धम् ४

(मन्दाकान्तावृत्तम्)

अवं रुद्धे-ष्वमलहृद्यै-राश्रवेष्वाप्तवाक्य-
श्रद्धायज्यत्-सितपटपटुः, सुप्रतिष्ठानशाली;
शुद्धैर्योगै- र्जवनपवनैः, प्रेरितो ज्वपोतः,
स्रोतस्तीर्त्वा, भवजलनिधे-र्याति निर्वाणपुर्याम् ५

(अष्टमभावनागेयाष्टकम् नट-राग)

शृणुशिवसुभसाधनसद्गुपायम्, शृणु शिवसुभसाधनसद्गुपायम्;
ज्ञानादिकपावनरत्नत्रय-परमाराधनमनपायम्. १

विषयविकारमपाकुरु द्वरं, क्रोधं मानं सड मायम्;
लोभरिपुं य विजित्य सडेलं, भज संयमगुणमकषायम् ... २

उपशमरसमनुशीलय मनसा, रोषदहनजलदप्रायम्;
कलय विरागं धृतपरभागं, हृदि विनयं नायं नायम् ३

आर्तं रौद्रं ध्यानं मार्जय, दड विकल्परयनाडनायम्;
यदियमरुद्धा मानसवीथी, तत्त्वविदः पन्था नाडयम् ४

संयमयोगैरवहितमानस-शुद्ध्या यरितार्थय कायम्;
 नानामतरुयिगहने भुवने, निश्चिनु शुद्धपथं नायम् ५
 ब्रह्मप्रतमङ्गीकुरु विमलं, बिल्लाशां गुणसमवायम्;
 उदितं गुरुवदनाद्दृपदेशं, सङ्गृहाण शुचिमिव रायम् ६
 संयमवाङ्मयकुसुमरसैरति-सुरभय निजमध्यवसायम्;
 येतनमुपलक्षय कृतलक्षणा-ज्ञानयरणागुणपर्यायम् ७
 वदनमलङ्कुरु पावनरसनं, जिनयरितं गायं गायम्;
 सविनय शान्तसुधारसमेनं, यिरं नन्द पायं पायम् ८

एति अष्टमः प्रकाशः

८. निर्जरा भावना

(उन्द्रवज्रावृत्तम्)

यन्निर्जरा द्वादशधा निरुक्ता, तद् द्वादशानां तपसां विभेदात्
 हेतुप्रभेदादिल कार्यभेदः, स्वातन्त्र्यतस्त्वेकविधैव सा स्यात् १

(अनुष्टुब् वृत्तद्वयम्)

काष्ठोपलादित्रुपाशां, निदानानां विभेदतः;
 वस्त्रियथैकत्रुपोऽपि, पृथग्रूपो विवक्ष्यते २
 निर्जरापि द्वादशधा, तपोभेदैस्तथोदिता;
 कर्मनिर्जराशात्मा तु, सैकत्रुपैव वस्तुतः ३

(उपेन्द्रवज्रावृत्तम्)

निकायितानामपि कर्मणां यद्, गरीयसां लूधरदुर्धराणाम्;
 विभेदने वज्रमिवातितीव्रं, नमोऽस्तु तस्मै तपसेऽद्भुताय .. ४

(ઉપજાતિવૃત્તમ્)

કિમુચ્યતે સત્તપસઃ પ્રભાવઃ, કઠોરકર્માર્જિતકિલ્બિષોડપિ;
 દૃઢપ્રહારીવ નિહત્ય પાપં, યતો-ડપવર્ગ લભતેડચિરેણ ... ૫
 યથા સુવર્ણસ્ય શુચિસ્વરૂપં, દીપ્તઃ કૃશાનુઃ પ્રકટીકરોતિ;
 તથાત્મનઃ કર્મરજો નિહત્ય, જ્યોતિસ્તપસ્તદ્વિશદીકરોતિ .. ૬

(સગ્ધરાવૃત્તમ્)

બાહ્યેનાભ્યન્તરેણ, પ્રથિતબહુભિદા, જીયતે યેન શત્રુ-
 શ્રેણી બાહ્યાન્તરફળા, ભરતનૃપતિવદ્ ભાવલબ્ધદ્રઢિભ્ના;
 યસ્માત્ પ્રાદુર્ભવેયુઃ, પ્રકટિતવિભવા, લબ્ધયઃ સિદ્ધયશ્ચ,
 વન્દે સ્વર્ગાપવર્ગા-ર્ષણપટુ સતતં, તત્તપો વિશ્વવન્દમ્ ૭

(નવમભાવનાગેયાષ્ટકમ્-સારંગ-રાગ)

વિભાવય વિનય તપોમહિમાનં, વિભાવય વિનયતપોમહિમાનમ્
 બહુભવસચ્ચિતદ્દુષ્ટતમમુના, લભતે લઘુ લઘિમાનમ્ ૧
 યાતિ ઘનાડપિ ઘનાઘનપટલી, ખરપવનેન વિરામમ્;
 ભજતિ તથા તપસા દુરિતાલી, ક્ષણભક્ષુગુરપરિણામમ્ ૨
 વાગ્ધિતમાકર્ષતિ દૂરાદપિ, રિપુમપિ વ્રજતિ વયસ્યમ્;
 તપ ઇદમાશ્રય નિર્મલભાવા-દાગમપરમરહસ્યમ્ ૩
 અનશનમૂનોદરતાં વૃત્તિ-હાસં રસપરિહારમ્;
 ભજ સાંલીન્યં કાયકલેશં, તપ ઇતિ બાહ્યમુદારમ્ ૪
 પ્રાયશ્ચિત્તં વૈયાવૃત્ત્યં, સ્વાધ્યાયં વિનયં ચ;
 કાયોત્સર્ગં શુભધ્યાન- માભ્યન્તર-મિદમગ્ય ૫

શમયતિ તાપં ગમયતિ પાપં, રમયતિ માનસહંસમ્;
 હરતિ વિમોહં દૂરારોહં, તપ ઇતિ વિગતાશંસમ્ ૬
 સંયમકમલાકાર્મણમુજ્જવલ-શિવસુખસત્યફકારમ્;
 ચિન્તિતચિન્તામણિમારાધય, તપ ઈહ વારંવારમ્ ૭
 કર્મગદૌષધમિદમિદમસ્ય ચ, જિનપતિમતમનુપાનમ્;
 વિનય સમાચર સૌખ્યનિધાનં, શાન્તસુધારસપાનમ્ ૮

ઇતિ નવમઃ પ્રકાશઃ

૧૦. ધર્મ સ્વાખ્યાત ભાવના

(ઉપજાતિવૃત્તમ્)

દાનં ચ શીલં ચ તપશ્ચ ભાવો, ધર્મશ્યતુર્ધા જિનબાન્ધવેન;
 નિરૂપિતો યો જગતાં હિતાય, સ માનસે મે રમતામજસ્રમ્ ૧

(ઇન્દ્રવજ્રાવૃત્તત્રયમ્)

સત્યક્ષમામાર્દવશૌચસફગ-ત્યાગાહર્ષવબ્રહ્મવિમુક્તિયુક્તઃ;
 યઃ સંયમઃ કિં ચ તપોહવગૂઢ-શ્ચારિત્રધર્મો દશધાહ્યમુક્તઃ ૨
 યસ્ય પ્રભાવાદિહ પુષ્પદન્તૌ, વિશ્વોપકારાય સદોદયેતે;
 ગ્રીષ્મોષ્મભીષ્મામુદિતસ્તહિત્વાન્, કાલે સમાશ્વાસયતિ ક્ષિતિં ચ૩
 ઉલ્લોલકલ્લોલકલાવિલાસૈ-નાપ્લાવયત્યમ્બુનિધિઃ ક્ષિતિં યત્૪;
 ન ઘ્નન્તિ યદ્ વ્યાઘ્રમરુદ્દવાદ્યા, ધર્મસ્ય સર્વોહ્યનુભાવ એષઃ૪

(શાર્દૂલવિકીડિતંવૃત્તમ્)

યસ્મિનૈવ પિતા હિતાય યત્તે, ભ્રાતા ચ માતા સુતઃ,
 સૈન્યં દૈન્યમુપૈતિ ચાપચપલં, યત્રાહફલં દોર્બલમ્;

तस्मिन् कष्टदशाविपाकसमये, धर्मस्तु संवर्धितः,
 सज्जः सज्जन अेष सर्वजगत-स्त्राणाय बद्धोद्यमः ५
 त्रैलोक्यं सयराचरं विजयते, यस्य प्रसादाद्विदं,
 योऽत्रा-ऽमुत्र छितावहस्तनुत्भृतां, सर्वार्थसिद्धिप्रदः;
 येनानर्थकदर्थना निजमहःसामर्थ्यतो व्यर्थिता,
 तस्मै कारुणिकाय धर्मविलवे, भक्तिप्रणामोऽस्तु मे ७
 (मन्दाकान्तावृत्तम्)

प्राज्यं राज्यं सुभगद्यिता नन्दना नन्दनानां,
 रम्यं रूपं सरसकवितायातुरी सुस्वरत्वम्;
 नीरोगत्वं गुणपरिययः, सज्जनत्वं सुबुद्धिं,
 किंनु भूमः इलपरिणतिं, धर्मकल्पद्रुमस्य ७
 (दशमभावनागेयाष्टकम् वसन्त-राग)

पालय पालय रे पालय मां जिनधर्म,
 मङ्गलकमलाकेलिनिकेतन, करुणाकेतन धीर;
 शिवसुभसाधन, भवभयभाधन, जगदाधार गंभीर १
 सिञ्चति पयसा जलधरपटली, भूतलममृतमयेन
 सूर्यायन्द्रमसावुदयेते, तव भलिमातिशयेन २
 निरालम्बमियमसदाधारा, तिष्ठति वसुधा येन;
 तं विश्वस्थितिमूलस्तम्भं, त्वां सेवे विनयेन ३
 दानशीलशुभभावतपोभुज-चरितार्थीकृतलोकः;
 शरणास्मरणकृतामिह भविनां, दूरीकृतभयशोकः ४

ક્ષમાસત્યસન્તોષદયાદિક-સુભગસકલપરિવારઃ ;
 દેવાસુરનરપૂજિતશાસન-કૃતબહુભવપરિહારઃ ૫
 બન્ધુરબન્ધુજનસ્ય દિવાનિશ-મસહાયસ્ય સહાય ;
 ભ્રામ્યતિ ભીમે ભવગહનેડડ્ગી, ત્વાં બાન્ધવમપહાય ૬
 દ્રડ્ગતિ ગહનં જલતિ કૃશાનુઃ, સ્થલતિ જલધિરચિરેણ ;
 તવ કૃપયાખિલકામિતસિદ્ધિ-ર્બહુના કિં નુ પરેણ ? ૭
 ઇહ યચ્છસિ સુખમુદિતદશાઙ્ગં, પ્રેત્યેન્દ્રાદિપદાનિ ;
 ક્રમતો જ્ઞાનાદીનિ ચ વિતરસિ, નિઃશ્રેયસસુખદાનિ ૮
 સર્વતન્ત્રનવનીત સનાતન, સિદ્ધિસદનસોપાન ;
 જય જય વિનયવતાં પ્રતિલમ્બિત-શાન્તસુધારસપાન ૯

ઇતિ દશમઃ પ્રકાશઃ

૧૧. લોક સ્વરૂપ ભાવના

(શાલિનીવૃત્તમ્)

સપ્તાધોડધો વિસ્તૃતા યાઃ પૃથિવ્ય-
 શ્ચત્રાકારાઃ સન્તિ રત્નપ્રભાઘાઃ ;
 તાભિઃ પૂર્ણો યો-ડસ્ત્યધોલોક એતૌ,
 પાદૌ યસ્ય વ્યાયતૌ સપ્તરજ્જુ ૧

તિર્યગ્લોકો વિસ્તૃતો રજ્જુમેકાં,
 પૂર્ણો દ્વીપૈરર્ણવાન્તૈરસંખ્યૈઃ ;
 યસ્ય જ્યોતિશ્ચક્રકાઙ્ગીકલાપં,
 મધ્યે કાર્શ્ય શ્રીવિચિત્રં કટિત્રમ્ ૨

लोकोऽथोर्ध्वं ब्रह्मलोके ध्रुवलोके,
 यस्य व्याप्तौ कूर्परौ पञ्चरञ्जु;
 लोकस्याऽन्तो विस्तृतो रञ्जुमेकां,
 सिद्धञ्ज्योतिश्चित्रको यस्य मौलिः ३

यो वैशाखस्थानकस्थायिपादः, श्रोणीदेशे न्यस्तद्वयश्च;
 कालेऽनाद्यै शश्वदूर्ध्वं दमत्वाद्, बिल्राणोऽपि श्रान्तमुद्रामभिन्नः४
 सोऽयं ज्ञेयः पूरुषो लोकनामा, षड्रव्यात्माऽकृत्रिमोऽनाद्यनन्तः;
 धर्माधर्माकाशकालात्मसंज्ञै-द्रव्यैः पूर्णः सर्वतः पुद्गलैश्च .. ५
 रङ्गस्थानं पुद्गलानां नटानां, नानाऽपैर्नृत्यतामात्मनां य;
 कालोद्योगस्वस्वभावादिभावैः, कर्मातोद्यैर्नर्तितानां नियत्या ७
 अवं लोको भाव्यमानो विविक्त्या, विज्ञानां स्यान् मानसस्थैर्यत्तुः;
 स्थैर्यं प्राप्ते मानसे यात्मनीना, सुमार्थैवाध्यात्मसौभ्यप्रसूतिः७

(अेकादशभावनागेयाष्टकम् काङ्की-राग)

विनय विभावय शाश्वतं, हृदि लोकाकाशम्;
 सकलयरायरधारणे, परिणामद्वयकाशम्. विनय० १
 लसदलोकपरिवेष्टितं, गणनातिगमानम्;
 पञ्चमिरपि धर्मादितिः सुघटितसीमानम्. विनय० २
 समवघातसमये जिनैः, परिपूरितद्वेदम्;
 असुमदृष्टुकविविधक्रिया-गुणगौरवगेहम्. विनय० ३
 अेकऽपमपि पुद्गलैः, कृतविविधविवर्तम्;
 काञ्चनशैलशिखरोन्नतं, क्वचिद्वनतगतम्. विनय० ४

ક્વચન તવિષમણિમન્દિરૈ-રુદિતોદિતરૂપમ્;
 ઘોરતિમિરનરકાદિભિઃ, ક્વચનાતિવિરૂપમ્. વિનય૦ ૫
 ક્વચિદ્દુત્સવમયમુજ્જવલં, જયમ્ડગલનાદમ્;
 ક્વચિદમન્દહાહારવં, પૃથુશોકવિષાદમ્. વિનય૦ ૬
 બહુપરિચિતમનન્તશો, નિખિલૈરપિ સત્ત્વૈઃ;
 જન્મમરણપરિવર્તિભિઃ, કૃતમુક્તમમત્ત્વૈઃ. વિનય૦ ૭
 ઇહ પર્યટનપરાડ્મુખાઃ, પ્રણમત ભગવન્તમ્;
 શાન્તસુધારસપાનતો, ધૃતવિનયમવન્તમ્. વિનય૦ ૮
 ઇતિ એકાદશઃ પ્રકાશઃ

૧૨. બોધિ દુર્લભ ભાવના

(મન્દાકાન્તાવૃત્તમ્)

યસ્માદ્વિસ્મા-પયિતસુમનઃ-સ્વર્ગસમ્પદ્વિલાસ-
 પ્રાપ્તોલ્લાસાઃ, પુનરપિ જનિઃ, સત્કુલે ભૂરિભોગે;
 બ્રહ્માદ્વૈત-પ્રગુણપદવી-પ્રાપકં નિઃસપત્નં;
 તદ્ દુષ્પ્રાપં, ભૃશમુરુધિયઃ, સેવ્યતાં બોધિરત્નમ્ ૧

(ભુજ્ડગપ્રયાતવૃત્તત્રયમ્)

અનાદૌ નિગોદાન્ધકૂપે સ્થિતાના-
 મજસં જનુર્મૃત્યુદુઃખાર્દિતાનામ્;
 પરીણામશુદ્ધિઃ કુતસ્તાદશી સ્યાદ્
 યયા હન્ત તસ્માદ્વિનિર્યાન્તિ જીવાઃ ૨

તતો નિર્ગતાનામપિ સ્થાવરત્વં,
 ત્રસત્વં પુનર્દુર્લભં દેહભાજામ્;
 ત્રસત્વેડપિ પઞ્ચાક્ષપર્યાપ્તસંજિ-
 સ્થિરાયુષ્યવદ્દુર્લભં માનુષત્વમ્ ૩

તદેતન્મનુષ્યત્વમાપ્યાપિ મૂઢો,
 મહામોહમિથ્યાત્વમાયોપગૂઢઃ;
 ભ્રમન્ દૂરમગ્નો ભવાગાઘર્તે,
 પુનઃ ક્વ પ્રપદ્યેત તદ્બોધિરત્નમ્ ૪

(શિખરિણીવૃત્તમ્)

વિભિન્નાઃ પન્થાનઃ, પ્રતિપદમનલ્પાશ્ચ મતિનઃ,
 કુયુક્તિવ્યાસઙ્ગૈ-નિજનિજમતોલ્લાસરસિકાઃ;
 ન દેવાઃ સાંનિધ્યં, વિદધતિ નવા કોડપ્યતિશય-
 સ્તદેવં કાલેડસ્મિન્, ય ઇહ દૃઢધર્મા સ સુકૃતી ૫

(શાર્દૂલવિકીડિતંવૃત્તમ્)

યાવદ્દેહમિદં ગદૈર્ન મૃદ્ધિતં, નો વા જરાજર્જરં,
 યાવત્ત્વક્ષકદમ્બકં સ્વવિષય-જ્ઞાનાવગાહક્ષમમ્;
 યાવચ્ચાયુરભઙ્ગુરં નિજહિતે, તાવદ્બુધૈર્યત્યતાં;
 કાસારે સ્ફુટિતે જલે પ્રચલિતે, પાલિઃ કથં બધ્યતે ૬

(અનુષ્ટુબ્ધવૃત્તમ્)

વિવિધોપદ્રવં દેહ-માયુશ્ચ ક્ષણભઙ્ગુરમ્;
 કામાલમ્બ્ય ધૃતિં મૂઢૈઃ, સ્વશ્રેયસિ વિલમ્બ્યતે ૭

(द्वादशभावनागेयाष्टकम् धनश्री-राग)

बुध्यतां बुध्यतां बोधिरतिदुर्लभा,
 जलधिजलपतितसुररत्नयुक्त्या
 सम्यगाराध्यतां स्वहितमिह साध्यतां,
 आध्यतामधरगतिरात्मशक्त्या १
 यद्विभोज्यादिरिव नरत्नवो दुर्लभो, त्राम्यतां घोरसंसारकक्षे;
 बहुनिगोदादिकायस्थितिव्यापते, भोऽभिध्यात्वमुपयोरलक्षे २
 लब्धेऽहं नरत्नवोऽनार्यदेशेषु यः, स भवति प्रत्युतानर्थकारी
 श्रवणैसादिपापाश्रवणव्यसनिनां, माधवत्यादिमार्गानुसारी . ३
 आर्यदेशस्पृशामपि सुकुलजन्मनां, दुर्लभा विविदिषा धर्मतत्त्वे
 रतपरिग्रहभयाहारसंज्ञार्तिभिर्हन्त मग्नं जगद्दुःस्थितत्वे ४
 विविदिषायामपि श्रवणमतिदुर्लभं, धर्मशास्त्रस्य गुरुसन्निधाने
 वितथविकथादितत्तद्रसावेशतो, विविधविक्षेपमलिनेऽवधाने ५
 धर्ममाकर्ष्य सम्बुध्य तत्रोद्यमं, कुर्वतो वैरिवर्गोऽन्तरङ्गः;
 रागद्वेषश्रमालस्यनिद्रादिको, आधते निहतसुकृतप्रसङ्गः .. ६
 यत्तुरशीतावहो योनिलक्षेष्चियं,
 क्व त्वयाकर्षिता धर्मवार्ता;
 प्रायशो जगति जनता मिथो विवदते,
 ऋद्धिरसशातगुरुगौरवार्ताः ७
 भवेमतिदुर्लभात् प्राप्य दुर्लभतमं, बोधिरत्नं सकलगुणनिधानम्
 कुरु गुरुप्राज्यविनयप्रसादोदितं, शान्तरससरसपीयूषपानम् ८

इति द्वादशः प्रकाशः

૧૩. મૈત્રી ભાવના

(અનુષ્ટુબ્વૃત્તદ્વયમ્)

સદ્ધર્મધ્યાનસંધ્યાન-હેતવઃ શ્રીજિનેશ્વરૈઃ;

મૈત્રીપ્રભૃતયઃ પ્રોકતા-શ્યતસ્રો ભાવનાઃ પરાઃ ૧

તથાહુઃ-મૈત્રીપ્રમોદકારુણ્ય-માધ્યસ્થ્યાનિ નિયોજયેત્;

ધર્મધ્યાનમુપસ્કર્તુ, તદ્ધિ તસ્ય રસાયનમ્ ૨

(ઉપજાતિવૃતાનિ)

મૈત્રી પરેષાં હિતચિન્તનં યદ્ ભવેત્ પ્રમોદો ગુણપક્ષપાતઃ;

કારુણ્યમાર્તાહિંગરજાં જિહ્વીર્ષે-ત્યુપેક્ષણં દુષ્ટધિયામુપેક્ષા .. ૩

સર્વત્ર મૈત્રીમુપકલ્પયાત્મનૂ!, ચિન્ત્યો જગત્યત્ર ન કોઽપિ શત્રુઃ;

કિયદિનસ્થાયિનિ જીવિતેઽસ્મિનૂ, કિં બિઘતે વૈરિધિયા પરસ્મિનૂ

૪

સર્વેઽપ્યમી બન્ધુતયાનુભૂતાઃ, સહસ્રશોઽસ્મિનૂ ભવતા ભવાબ્ધૌ;

જીવાસ્તતો બન્ધવ એવ સર્વે, ન કોઽપિ તે શત્રુરિતિ પ્રતીહિ ૫

સર્વે પિતૃભ્રાતૃપિતૃવ્યમાતૃ-પુત્રાહિંગજાસ્ત્રીભગિનીરન્તુપાત્વમ્;

જીવાઃ પ્રપન્ના બહુશસ્તદેતત્, કુટુમ્બમેવેતિ પરો ન કશ્ચિત્ ૬

(ઇન્દ્રવજ્રાવૃત્તદ્વયમ્)

એકેન્દ્રિયાઘા અપિ હન્ત જીવાઃ, પચ્ચેન્દ્રિયત્વાઘધિગમ્ય સમ્યક્;

બોધિં સમારાધ્ય કદા લભન્તે, ભૂયો ભવભ્રાન્તિભિયાં વિરામમૂઠ

યા રાગરોષાદિરુજો જનાનાં, શામ્યન્તુ વાક્કાયમનોદ્રુહસ્તાઃ;

સર્વે-ઽપ્યુદાસીનરસં રસન્તુ, સર્વત્ર સર્વે સુખિનો ભવન્તુ .. ૮

(ત્રયોદશભાવનાગેયાષ્ટકમ્ દેશાખ-રાગ)

- વિનય વિચિન્તય મિત્રતાં, ત્રિજગતિ જનતાસુ;
કર્મવિચિત્રતયા ગતિં, વિવિધાં ગમિતાસુ. વિ૦ ૧
- સર્વે તે પ્રિયબાન્ધવા, ન હિ રિપુરિહ કોડપિ;
મા કુરુ કલિકલુષં મનો, નિજસુકૃતવિલોપિ. વિ૦ ૨
- યદિ કોપં કુરુતે પરો, નિજ-કર્મવશેન;
અપિ ભવતા કિં ભૂયતે હૃદિ રોષવશેન. વિ૦ ૩
- અનુચિતમિહ કલહં સતાં, ત્યજ સમરસમીન;
ભજ વિવેકકલહંસતાં, ગુણપરિચયપીન. વિ૦ ૪
- શત્રુજનાઃ સુખિનઃ સમે, મત્સરમપહાય;
સન્તુ ગન્તુમનસો-ડપ્યમી, શિવસૌખ્યગૃહાય. વિ૦ ૫
- સકૃદપિ યદિ સમતાલવં, હૃદયેન લિહન્તિ;
વિદિતરસાસ્તત ઇહ રતિં, સ્વત એવ વહન્તિ. વિ૦ ૬
- કિમુત કુમતમદમૂર્છિતા, દુરિતેષુ પતન્તિ;
જિનવચનાનિ કથં હહા, ન રસાદૃપયન્તિ. વિ૦ ૭
- પરમાત્મનિ વિમલાત્મનાં, પરિણમ્ય વસન્તુ;
વિનય સમામૃતપાનતો, જનતા વિલસન્તુ. વિ૦ ૮

ઇતિ ત્રયોદશઃ પ્રકાશઃ

१४. प्रमोद भावना

(सगंधरावृत्तयतुष्टयम्)

धन्यास्ते वीतरागाः, क्षपकपथगति-क्षीणकर्मापरागा-
 स्त्रैलोक्ये गन्धनागाः, सहजसमुद्धितज्ञानजगद्विरागाः;
 अध्यारुह्यात्मशुद्ध्या, सकलशशिकलानिर्मलध्यानधारा-
 मारान्मुक्तेः प्रपन्नाः, कृतसुकृत-शतो-पर्जिताईन्त्यलक्ष्मीम् १
 तेषां कर्मक्षयोत्थै-रतनु-गुणगणै-र्निर्मलात्मस्वभावै-
 र्गायं गायं पुनीमः, स्तवनपरिणतै-रष्टवर्षास्पदानि;
 धन्यां मन्ये रसज्ञां, जगति भगवतः, स्तोत्रवाणीरसज्ञा-
 मज्ञां मन्ये तदन्यां, वितथजनकथा- कार्यभौपर्यमग्नाम् ... २
 निर्ग्रन्थास्तेऽपि धन्या, गिरिगहनगुहा-गत्वरान्तनिविष्टा,
 धर्मध्यानावधानाः, समरससुहिताः, पक्षमासोपवासाः;
 येऽन्येऽपि ज्ञानवन्तः, श्रुतविततधियो, दत्तधर्मोपदेशाः,
 शान्ता धन्ता जिताक्षा, जगति जिनपतेः, शासनं भासयन्ति . ३
 दानं शीलं तपो ये विदधति गृहिशो, भावनां भावयन्ति,
 धर्मं धन्याश्वतुर्धा, श्रुतसमुपयित-श्रद्धयाराधयन्ति;
 साध्यः श्राद्ध्यश्व धन्याः श्रुतविशदधिया,
 शीलमुद्भवावयन्त्य-स्तान् सर्वान् मुक्तगर्वाः,
 प्रतिदिनमसकृद्, भाग्यभाजः स्तुवन्ति ४

(उपजातिवृत्तम्)

मिथ्यादृशामप्युपकारसारं, संतोषसत्यादिगुणप्रसारम्;
 वदान्यता-वैनयिकप्रकारं, मार्गानुसारीत्यनुमोदयामः ५

(સગ્ધરાવૃત્તમ્)

જિલ્લે પ્રસ્વીભવ ત્વં, સુકૃતિસુચરિતો-ચ્યારણે સુપ્રસન્ના,
ભૂયાસ્તામન્યકીર્તિ-શ્રુતિરસિકતયા, મેડઘ કણો સુકણો;
વીક્ષાન્યપ્રૌઢલક્ષ્મીં, દ્રુતમુપચિનુતં, લોચને રોચનત્વં,
સંસારેડસ્મિન્નસારે, ફલમિતિ ભવતાં, જન્મનો મુખ્યમેવ .. ૬

(ઉપજાતિવૃત્તમ્)

પ્રમોદમાસાઘ ગુણૈઃ પરેષાં, યેષાં મતિર્મજ્જતિ સામ્યસિન્ધૌ;
દેદીપ્યતે તેષુ મનઃપ્રસાદો, ગુણાસ્તથૈતે વિશદીભવન્તિ ૭

(ચતુર્દશભાવનાગેયાષ્ટકમ્ ટોડી-રાગ)

વિનય વિભાવય ગુણપરિતોષં, વિનય વિભાવય ગુણપરિતોષમ્
નિજસુકૃતાપ્તવરેષુ પરેષુ, પરિહર દૂરં મત્સરદોષમ્ ૧
દિષ્ટ્યાયં વિતરતિ બહુદાનં, વરમયમિહ લભતે બહુમાનમ્;
કિમિતિ વિમૃશસિ પરપરભાગં, યદ્વિભજસિ તત્સુકૃતવિભાગમ્
યેષાં મન ઇહ વિગતવિકારં, યે વિદધતિ ભુવિ જગદુપકારમ્
તેષાં વયમુચિતાચરિતાનાં, નામ જપામો વારંવારમ્ ૩
અહહ તિતિક્ષાગુણમસમાનં, પશ્યત ભગવતિ મુક્તિનિદાનમ્
યેન રુષા સહ લસદભિમાનં, ઝટિતિ વિઘટતે કર્મવિતાનમ્
અદધુઃ કેચન શીલમુદારં, ગૃહિણોડપિ પરિહૃતપરદારમ્;
યશ ઇહ સમ્પ્રત્યપિ શુચિ તેષાં, વિલસતિ ફલિતાફલસહકારમ્
યા વનિતા અપિ યશસા સાકં, કુલયુગલં વિદધતિ સુપતાકમ્
તાસાં સુચરિતસચ્ચિતરાકં, દર્શનમપિ કૃતસુકૃતવિપાકમ્ .. ૬

તાત્વિકસાત્વિકસુજનવતંસાઃ, કેચન યુક્તિવિવેચનહંસાઃ;
 અલમકૃષત કિલ ભુવનાભોગં, સ્મરણમમીષાં કૃતશુભયોગમ્૭
 ઇતિ પરગુણપરિભાવનસારં, સફલય સતતં નિજમવતારમ્;
 કુરુ સુવિહિતગુણનિધિગુણગાનં, વિરચય શાન્તસુધારસપાનમ્૮
 ઇતિ ચતુર્દશઃ પ્રકાશઃ

૧૫. કૃષ્ણા ભાવના

(માલિનીવૃત્તમ્)

પ્રથમમશનપાનપ્રાપ્તિવાચ્છાવિહસ્તા-
 સ્તદનુ વસનવેશમાલકૃતિવ્યગ્રચિતાઃ;
 પરિણયનમપત્યાવાપ્તિમિષ્ટેન્દ્રિયાર્થાન્,
 સતતમભિલષન્તઃ સ્વસ્થતાં ક્વાઽશ્નુવીરન્ ૧

(શિખરિણીવૃત્તમ્)

ઉપાયનાં લક્ષ્ઃ, કથમપિ સમાસાઘ વિભવં,
 ભવાભ્યાસાત્તત્ર, ધ્રુવમિતિ નિબઘ્નાતિ હૃદયમ્;
 અથાકસ્માદસ્મિન્, વિકિરતિ રજઃ કૂરહૃદયો,
 રિપુર્વા રોગો વા ભયમુત જરા મૃત્યુરથવા ૨

(સ્રગ્ધરાવૃત્તમ્)

સ્પર્ધન્તે કેઽપિ કેચિદ્ધતિ હૃદિ મિથો, મત્સરં ક્રોધદગ્ધા,
 યુધ્યન્તે કેઽપ્યરુદ્ધા ધનયુવતિપશુ-ક્ષેત્રપદ્રાદિહેતોઃ;
 કેચિલ્લોભાલ્લભન્તે, વિપદમનુપદં, દૂરદેશાનટન્તઃ,
 કિં કુર્મઃ કિં વદામો, ભૃશમરતિશતૈ-વ્યાકુલં વિશ્વમેતત્ ૩

(ઉપજાતિવૃત્તત્રયમ્)

સ્વયં ખનન્તઃ સ્વકરેણ ગર્તાં, મધ્યે સ્વયં તત્ર તથા પતન્તિ
 યથા તતો નિષ્ક્રમણં તુ દૂરેઽ-ધોઽધઃપ્રપાતાદ્ધિરમન્તિ નૈવ ... ૪
 પ્રકલ્પયન્નાસ્તિકતાદિવાદ-મેવં પ્રમાદં પરિશીલયન્તઃ;
 મગ્ના નિગોદાદિષુ દોષદગ્ધા, દુરન્તદુઃખાનિ હહા સહન્તે .. ૫
 શ્રુણ્વન્તિ યે નૈવ હિતોપદેશં, ન ધર્મલેશં મનસા સ્મૃશન્તિ;
 રુજઃ કથક્રુકારમથાપનેયા-સ્તેષામુપાયસ્ત્વયમેક એવ ૬

(અનુષ્ટુબ્ધવૃત્તમ્)

પરદુઃખપ્રતીકાર-મેવં ધ્યાયન્તિ યે હૃદિ;
 લભન્તે નિર્વિકારં તે, સુખમાયતિસુન્દરમ્ ૭

(પગ્યદશભાવનાગેયાષ્ટકમ્ રામકુલિ-રાગ)

સુજના ભજત મુદ્ધા ભગવન્તં, સુજના ભજત મુદ્ધા ભગવન્તમ્
 શરણાગતજનમિહ નિષ્કારણ-કરુણાવન્તમવન્તં રે ૧
 ક્ષણમુપધાય મનઃસ્થિરતાયાં, પિબત જિનાગમસારમ્;
 કાપથઘટનાવિકૃતવિચારં, ત્યજત કૃતાન્તમસારં રે ૨
 પરિહરણીયો ગુરુરવિવેકી, ભ્રમયતિ યો મતિમન્દમ્;
 સુગુરુવચઃ સુકૃદપિ પરિપીતં, પ્રથયતિ પરમાનન્દં રે ૩
 કુમતતમોભરમીલિતનયનં, કિમુ પૃચ્છત પન્થાનમ્;
 દધિબુદ્ધ્યા નર જલમન્થન્યાં, કિમુ નિદધત મન્થાનં રે ... ૪
 અનિરુદ્ધં મન એવ જનાનાં, જનયતિ વિવિધાતક્રમ્;
 સપદિ સુખાનિ તદેવ વિધત્તે, આત્મારામમશક્રં રે ૫

પરિહરતાશ્રવ વિકથાગૌરવ-મદનમનાદિવયસ્યમ્;
 ક્રિયતાં સાંવરસાપ્તપદીનં, ધ્રુવમિદમેવ રહસ્યં રે ૬
 સહ્યત ઇહ કિં ભવકાન્તારે, ગદનિકુરમ્ભમપારમ્;
 અનુસરતાડહિતજગદ્દુપકારં, જિનપતિમગદ્દુકારં રે ૭
 શૃણુતૈકં વિનયોદિતવચનં, નિયતાયતિહિતરચનમ્;
 રચયત કૃતસુખશતસન્ધાનં, શાન્તસુધારસપાનં રે ૮

ઇતિ પગ્યદશઃ પ્રકાશઃ

૧૬. માધ્યસ્થ્ય ભાવના

(પગ્યાપિ શાલિનીવૃત્તાનિ)

શ્રાન્તા યસ્મિન્ વિશ્રમં સંશ્રયન્તે, રુગ્ણાઃ પ્રીતિં યત્સમાસાઘ સઘઃ;
 લભ્યં રાગદ્વેષવિદ્વેષિરોધા-દૌદાસીન્યં સર્વદા તત્ પ્રિયં નઃ ૧
 લોકે લોકા ભિન્નભિન્નસ્વરૂપાઃ, ભિન્નૈર્ભિન્નૈઃ કર્મભિર્મર્મભિદ્ધિભિઃ;
 રમ્યારમ્યૈશ્ચેષ્ટિતૈઃ કસ્ય કસ્ય, તદ્વિદ્વદ્ધિભિઃ સ્તૂયતે રુષ્યતે વા.૨
 મિથ્યા શંસન્ વીરતીર્થેશ્વરેણ રોદ્ધું શેકે ન સ્વશિષ્યો જમાલિઃ;
 અન્યઃ કો વા રોત્સ્યતે કેન પાપાત્, તસ્માદૌદાસીન્યમેવાત્મનીનમ્૩
 અહન્તોઽપિ પ્રાજ્યશક્તિસ્પૃશઃ કિં, ધર્મોદોગં કારયેયુઃ પ્રસઘઃ;
 દદ્યુઃ શુદ્ધં કિન્તુ ધર્મોપદેશં, યત્કુર્વાણા દુસ્તરં નિસ્તરન્તિ . ૪
 તસ્માદૌદાસીન્યપીયુષસારં, વારં વારં હન્ત સન્તો લિહન્તુ;
 આનન્દાનામુત્તરંગુત્તરંગૈર્જીવદ્ધિભિર્મૈદ્ ભુજ્યતે મુક્તિસૌખ્યમૂપ

(ષોડશભાવનાગેયાષ્ટકમ્-પ્રભાતિ-રાગ)

અનુભવ વિનય! સદા સુખમનુભવ, ઔદાસીન્યમુદારં રે;
 કુશલસમાગમમાગમસારં, કામિતફલમન્દારં રે ૧

પરિહર પરચિન્તાપરિવારં, ચિન્તય નિજમવિકારં રે;
 તવ કિં કોઠપિ ચિનોતિ કરીરં, ચિનુતેઽન્યઃ સહકારં રે ... ૨
 યોઠપિ ન સહતે હિતમુપદેશં, તદ્દુપરિ મા કુરુ કોપં રે;
 નિષ્કલયા કિં પરજનતપ્ત્યા, કુરુષે નિજસુખલોપં રે ૩
 સૂત્રમપાસ્ય જડા ભાષન્તે, કેચન મતમુત્સૂત્રં રે;
 કિં કુર્મસ્તે પરિહતપયસો, યદિ પિબન્તિ મૂત્રં રે ૪
 પશ્યસિ કિં ન મનઃપરિણામં, નિજનિજગત્યનુસારં રે;
 યેન જનેન યથા ભવિતવ્યં, તદ્ ભવતા દુર્વારં રે ૫
 રમય હદા હૃદયઙ્ગમસમતાં, સંવૃષ્ટુ માયાજાલં રે;
 વૃથા વહસિ પુદ્ગલપરવશતા-માયુઃ પરિમિતકાલં રે ૬
 અનુપમતીર્થમિદં સ્મર ચેતન-મન્તઃસ્થિતમભિરામં રે;
 વિરતિભાવવિશદપરિણામં, લભસે સુખમવિરામં રે ૭
 પરબ્રહ્મપરિણામનિદાનં, સ્ફુટકેવલવિજ્ઞાનં રે;
 વિરચય વિનય! વિવેચિતજ્ઞાનં, શાન્તસુધારસપાનં રે ૮

ઇતિ ષોડશઃ પ્રકાશઃ

(સ્રગ્ધરાવૃત્તદ્વયમ્)

એવં સદ્ભાવનાભિઃ, સુરભિતહૃદયાઃ સંશયાતીતગીતો-
 ત્રીતસ્ફીતાત્મતત્વા-સ્ત્વરિતમપસરનૂ,-મોહનિદ્રામમત્વાઃ;
 ગત્વા સત્ત્વા મમત્વા-ઠતિશયમનુપમાં, ચકિશકાધિકાનાં;
 સૌખ્યાનાં મઙ્ક્ષુ લક્ષ્મીં, પરિચિતવિનયાઃ સ્ફારકીર્તિ શ્રયન્તે ૧

दुर्ध्यानप्रेतपीडा, प्रभवति न मनाङ्, काचिद्वन्द्वसौष्य-
 स्फातिः प्रीष्टाति चित्तं, प्रसरति परितः, सौष्यसौहित्यसिन्धुः
 क्षीयन्ते रागरोषप्रभृतिरिपुभटाः, सिद्धिसाम्राज्यलक्ष्मीः,
 स्वादृश्या यन्महिम्ना विनयशुश्रुषियो, भावनास्ताः श्रयध्वम् .. २
 (पथ्यावृत्तम्)

श्रीडीरविजयसूरीश्वरशिष्यौ, सोदरावभूतां द्वौ;
 श्रीसोमविजयवायक-वायकवरकीर्तिविजयाभ्यौ ३
 (गीतिद्वयम्)

तत्र य- श्रीकीर्तिविजयवायक-शिष्योपाध्याय विनयविजयेन;
 शान्तसुधारसनामा, संदृष्यो भावनाप्रबन्धोऽयम् ४
 शिषिनयनसिन्धुशशिमित्, -वर्षे उर्षेण गन्धपुरनगरे;
 श्रीविजयप्रभसूरि, -प्रसादतो यत्न अेष सकलोऽभूत् ५
 (उपजाति वृत्तम्)

यथा विधुः षोडशभिः कलाभिः, सम्पूर्णातामेत्य जगत् पुनीते
 ग्रन्थस्तथा षोडशभिः प्रकाशै-रयं समग्रैः शिवमातनोतु ... ६
 (छन्द्रवज्रावृत्तम्)

यावज्जगत्येष सदस्रभानुः, पीयूषभानुष्य सदोदयेते;
 तावत्सतामेतदपि प्रमोदं, ज्योतिःस्फुरद्वाङ्मयमातनोतु;
 एति श्रीशान्तसुधारसनामा भावनाप्रबंधः समाप्तः

કલિકાલસર્વજ્ઞશ્રી હેમચન્દ્રાચાર્યરચિત

યોગશાસ્ત્ર

(પ્રકાશ ચતુષ્ટયમ) પ્રથમ: પ્રકાશ:

- નમો દુર્વારરાગાદિ,-વૈરિવારનિવારિણે;
અહંતે યોગિનાથાય, મહાવીરાય તાયિને ૧
- પત્રગે ચ સુરેન્દ્રે ચ, કૌશિકે પાદસંસ્પૃશિ;
નિર્વિશેષમનસ્કાય, શ્રીવીરસ્વામિને નમઃ ૨
- કૃતાપરાધેઽપિ જને, કૃપામન્થરતારયોઃ;
ઈષદ્બાષ્પાર્દયોર્ભદ્રં, શ્રીવીરજિનનેત્રયોઃ ૩
- શ્રુતામ્બોધેરધિગમ્ય, સમ્પ્રદાયાચ્ચ સદ્ગુરોઃ;
સ્વસંવેદનતશ્ચાપિ, યોગશાસ્ત્રં વિરચ્યતે ૪
- યોગઃ સર્વવિપદલ્લી-વિતાને પરશુઃ શિતઃ;
અમૂલમન્ત્રતન્ત્રં ચ, કાર્મણં નિર્વૃત્તિશ્રિયઃ ૫
- ભૂયાંસોઽપિ હિ પાપ્માનઃ, પ્રલયં યાન્તિ યોગતઃ;
ચણ્ડવાતાદ્ ધનધના, ધનાધનઘટા ઇવ ૬
- ક્ષિણોતિ યોગઃ પાપાનિ, ચિરકાલાર્જિજ્જતાન્યપિ;
પ્રચિતાનિ યથૈધાંસિ, ક્ષણાદેવાશુશુક્ષણિઃ ૭
- કફવિપ્રુણમલામર્શ-સર્વૌષધિમહર્દ્દયઃ;
સમ્ભિન્નસ્રોતોલબ્ધિશ્ચ, યૌગં તાણ્ડવડમ્બરમ્ ૮
- ચારણાશીવિષાવધિ-, મનઃપર્યાયસમ્પદઃ;
યોગકલ્પદ્રુમસ્યૈતા, વિકાસિકુસુમશ્રિયઃ ૯

- अडो योगस्य भाडात्म्यं, प्राज्यं सात्राज्यमुद्धलनू;
 अवाप केवलज्ञानं, भरतो भरताधिपः १०
- पूर्वमप्राप्तधर्माडपि परमानन्दनन्दिता;
 योगप्रत्भावतः प्राप, मरुदेवा परं पदम् ११
- ब्रह्मस्त्रीब्रूषागोधात-, पातकान्नरकातिथेः;
 दृढप्रहारिप्रभृते-र्योगो हस्तावलम्बनम् १२
- तत्कालकृतदुष्कर्म-कर्मठस्य दुरात्मनः;
 गोप्त्रे विलातिपुत्रस्य, योगाय स्पृहयेत्र कः? १३
- तस्याजनिरेवास्तु, नृपशोर्भोधजन्मनः;
 अविद्धकर्षो यो योग, छत्यक्षरशलाक्या १४
- यतुर्वर्गोडग्रणीर्भोक्षो, योगस्तस्य य कारणम्;
 ज्ञानश्रद्धानयारित्र-, रूपां रत्नत्रयं य सः १५
- यथावस्थिततत्त्वानां, संक्षेपाद्विस्तरेण वा;
 योडवबोधस्तमत्राहुः, सम्यग्ज्ञानं मनीषिणः १६
- रुचिर्जिनोक्ततत्त्वेषु, सम्यक्श्रद्धानमुच्यते;
 ज्ञायते तन्निसर्गेषु, गुरोरधिगमेन वा १७
- सर्वसावधयोगानां, त्यागश्रारित्रमिष्यते;
 कीर्तितं तदहिसादि-, प्रतभेदेन पञ्चधा १८
- अहिसासूनृतास्तेय-, ब्रह्मयर्थापरिग्रहाः;
 पञ्चभिः पञ्चभिर्युक्ता, भावनाभिर्विमुक्तये १९

- न यत् प्रमाद्योगेन, ज्वितव्यपरोपणम्;
 त्रसानां स्थावराणां य, तद्विंशतिप्रतं मतम् २०
- प्रियं पथ्यं वयस्तथ्यं, सूनुतप्रतमुच्यते;
 तत्तथ्यमपि नो तथ्य-मप्रियं यादितं य यत् २१
- अनादानमदत्तस्या, - स्तेयप्रतमुदीरितम्;
 बाधाः प्राणा नृणामर्थो, उरता तं उता वि ते २२
- द्विव्यौदारिककामानां, कृतानुभतिकारितैः;
 मनोवाक्कायतस्त्यागो, ब्रह्माष्टादशधा मतम् २३
- सर्वभावेषु मूर्च्छया, -स्त्यागः स्यादपरिग्रहः;
 यदसत्स्वपि ज्ञयेत्, मूर्च्छया यित्तविप्लवः २४
- भावनाभिर्भावितानि, पञ्चभिः पञ्चभिः कृमात्;
 महाप्रतानि नो कस्य, साधयन्त्यव्ययं पदम् २५
- मनोगुप्त्येषणादाने, -र्थाभिः समितिभिः सदा;
 दृष्टान्नपानग्रहणे, -नादिसां भावयेत् सुधीः २६
- हास्यलोभभयक्रोध, -प्रत्याभ्यानैर्निरन्तरम्;
 आलोच्य भाषणेनापि, भावयेत् सूनुतप्रतम् २७
- आलोच्यावग्रहयाज्या-त्मीक्ष्णावग्रहयायनम्;
 अेतावन्मात्रमेवैत, -दित्यवग्रहधारणम् २८
- समानधार्मिकेत्यश्व, तथावग्रहयायनम्;
 अनुज्ञापितपानान्ना, -शनमस्तेयभावनाः २९ युग्मम्

- સ્ત્રીષણ્ઠપશુમદ્દેશમા, -સનકુડ્યાન્તરોજ્ઞનાત્;
- સરાગસ્ત્રીકથાત્યાગાત્, પ્રાગ્રતસ્મૃતિવર્જનાત્ ૩૦
- સ્ત્રીરમ્યાડ્ગેક્ષણસ્વાડ્ગ-સંસ્કારપરિવર્જનાત્;
- પ્રણીતાત્યશનત્યાગાદ્, બ્રહ્મચર્યં તુ ભાવયેત્ ૩૧ યુગ્મમ્
- સ્પર્શં રસે ચ ગન્ધે ચ, રૂપે શબ્દે ચ હારિણિ;
- પગ્ચસ્વિતીન્દ્રિયાર્થેષુ, ગાઠં ગાર્ધ્યસ્ય વર્જનમ્ ૩૨
- એતેષ્વેવામનોજ્ઞેષુ, સર્વથા દ્વેષવર્જનમ્;
- આકિગ્ચન્યવ્રતસ્યૈવં, ભાવનાઃ પગ્ચ કીર્તિતાઃ ... ૩૩ યુગ્મમ્
- અથવા પગ્ચસમિતિ, -ગુપ્તિત્રયપવિત્રિતમ્;
- ચરિત્રં સમ્યકચારિત્ર, -મિત્યાહુર્મુનિપુડ્ગવાઃ ૩૪
- ઈર્યાભાષૈષણાદાન, -નિક્ષેપોત્સર્ગસંજ્ઞિકાઃ;
- પગ્ચાહુઃ સમિતીસ્તિસ્રો, ગુપ્તીસ્ત્રિયોગનિગ્રહાત્ ૩૫
- લોકાતિવાહિતે માર્ગે, ચુમ્બિતે ભાસ્વદંશુભિઃ;
- જન્તુરક્ષાર્થમાલોક્ય, ગતિરીર્યા મતા સતામ્ ૩૬
- અવઘત્યાગતઃ સર્વ, -જનીનં મિતભાષણમ્;
- પ્રિયા વાયંચમાનાં સા, ભાષાસમિતિરુચ્યતે ૩૭
- દ્વિયત્વારિંશતા ભિક્ષા, -દોષૈર્નિત્યમદ્દૂષિતમ્;
- મુનિર્યદન્નમાદત્તે, સૈષણાસમિતિર્મતા ૩૮
- આસનાદીનિ સંવીક્ષ્ય, પ્રતિલિપ્ય ચ યત્નતઃ;
- ગૃહ્ણીયાન્નિક્ષિપેદ્વા યત્, સાદાનસમિતિઃ સ્મૃતા ૩૯

- कङ्कभूत्रमलप्रायं, निर्जन्तुजगतीतले;
 यत्नाद्यद्भुत्सृजेत् साधुः, सोत्सर्गसमितिर्भवेत् ४०
 विमुक्तकल्पनाजालं, समत्वे सुप्रतिष्ठितम्;
 आत्मारामं मनस्तज्जै, -र्मनोगुप्तिरुदाहता ४१
 संज्ञाद्विपरिहारेण, यन्मौनस्यावलम्बनम्;
 वाग्वृत्तेः संवृतिर्वा या, सा वाग्गुप्तिरिहोच्यते ४२
 उपसर्ग-प्रसङ्गेऽपि, कायोत्सर्गशुषो मुनेः;
 स्थिरीभावः शरीरस्य, कायगुप्तिर्निगद्यते ४३
 शयनासननिक्षेपा, -दानयङ्कमणेषु यः;
 स्थानेषु येष्टानियमः, कायगुप्तिस्तु साऽपरा ४४
 भेताश्व्यारित्रगात्रस्य, जननात् परिपालनात्;
 संशोधनाय्य साधूनां, मातरोऽष्टौ प्रकीर्तिताः ४५
 सर्वात्मना यतीन्द्राणां, भेताश्व्यारित्रभीरितम्;
 यतिधर्मानुरक्तानां, देशतः स्यादगारिणाम् ४६
 न्यायसम्पन्नविभवः, शिष्टायारप्रशंसकः;
 कुलशीलसमैः सार्द्धं, कृतोद्बालोऽन्यगोत्रजैः ४७
 पापभीरुः प्रसिद्धं य, देशायारं समायरन्;
 अवर्षावादी न क्वापि, राजादिषु विशेषतः ४८
 अनतिव्यक्तगुप्ते य, स्थाने सुप्रातिवेश्मिके;
 अनेकनिर्गमद्वार-, विवर्जितनिकेतनः ४९

કૃતસંક્રમ્: સદાચારૈ-, માર્તાપિત્રોશ્ચ પૂજકઃ;	
ત્યજન્નુપપ્લુતં સ્થાન-, મપ્રવૃત્તશ્ચ ગર્હિતે	૫૦
વ્યયમાયોચિતં કુર્વન્, વેષં વિતાનુસારતઃ;	
અષ્ટભિર્ધાગુણૈર્યુક્તઃ, શૃણ્વાનો ધર્મમન્વહમ્	૫૧
અજ્ઞર્ણો ભોજનત્યાગી, કાલે ભોક્તા ચ સાત્મ્યતઃ;	
અન્યોન્યાપ્રતિબન્ધેન, ત્રિવર્ગમપિ સાધયન્	૫૨
યથાવદતિથૌ સાધૌ, દીને ચ પ્રતિપત્તિકૃત્;	
સદાનભિનિવિષ્ટશ્ચ, પક્ષપાતી ગુણેષુ ચ	૫૩
અદેશકાલયોશ્ચર્યા, ત્યજન્ જાનન્ બલાબલમ્;	
વૃત્તસ્થજ્ઞાનવૃદ્ધાનાં, પૂજકઃ પોષ્યપોષકઃ	૫૪
દીર્ઘદર્શી વિશેષજ્ઞઃ, કૃતજ્ઞો લોકવલ્લભઃ;	
સલજ્જઃ સદયઃ સૌમ્યઃ, પરોપકૃતિકર્મઠઃ	૫૫
અન્તરકુગારિષડ્વર્ગ-, પરિહારપરાયણઃ;	
વશીકૃતેન્દ્રિયગ્રામો, ગૃહિધર્માય કલ્પતે	૫૬

(દશભિઃકુલકમ) દ્વિતીયઃ પ્રકાશઃ

સમ્યક્ત્વમૂલાનિ પચ્યા-, જુપ્રતાનિ ગુણાસ્ત્રયઃ;	
શિક્ષાપદાનિ ચત્વારિ, વ્રતાનિ ગૃહમેધિનામ્	૧
યા દેવે દેવતાબુદ્ધિ-, ગુરૌ ચ ગુરુતામતિઃ;	
ધર્મો ચ ધર્મધીઃ શુદ્ધા, સમ્યક્ત્વમિદમુચ્યતે	૨
અદેવે દેવબુદ્ધિર્યા, ગુરુધીરગુરૌ ચ યા;	
અધર્મો ધર્મબુદ્ધિશ્ચ, મિથ્યાત્વં તદ્વિપર્યયાત્	૩

- सर्वज्ञो जितरागादि-, दोषस्त्रैलोक्यपूजितः;
 यथास्थितार्थवादी य, देवोर्द्धन् परमेश्वरः ४
- ध्यातव्योऽयमुपास्योऽय-, मयं शरणाभिष्यताम्;
 अस्यैव प्रतिपत्तव्यं, शासनं येतनाऽस्ति येत् ५
- ये स्त्रीशस्त्राक्षसूत्रादि-, रागाद्यङ्कलङ्किताः;
 निग्रहानुग्रहपरा-, स्ते देवाः स्युर्न मुक्तये ६
- नाट्याट्टहाससङ्गीता-, ध्रुपखलविसंस्थुलाः;
 लम्भयेयुः पदं शान्तं, प्रपन्नान् प्राणिनः कथम् ७
- महाप्रतधरा धीरा, भैक्षमात्रोपज्जविनः;
 सामायिकस्था धर्म्मोप-, देशका गुरवो मताः ८
- सर्वाभिलाषिणः सर्व-, लोजिनः सपरिग्रहाः;
 अब्रह्मचारिणो मिथ्यो-पदेशा गुरवो न तु ९
- परिग्रहारम्भमग्ना-, स्तारयेयुः कथं परान्;
 स्वयं दरिद्रो न पर-, भीश्वरीकर्तुमीश्वरः १०
- दुर्गतिप्रपत्तप्राणि-, धारणाद्धर्म्म उच्यते;
 संयमादिर्दशविधः, सर्वज्ञोक्तो विमुक्तये ११
- अपौरुषेयं वयन-, मसम्भवि भवेद्यदि;
 न प्रमाणां भवेद्वायां, ह्याप्ताधीना प्रमाणाता १२
- मिथ्यादृष्टिभिराभ्नातो, हिंसाद्यैः क्लुषीकृतः;
 स धर्मं छति वित्तोऽपि, भवब्रमहाकारणम् १३

- सरागोडपि हि देवश्वेद्, गुरुरब्रह्मचार्यपि;
 कृपाहीनोडपि धर्मः स्यात्, कष्टं नष्टं उडा जगत् १४
- शमसंवेगनिर्वेदा-नुकम्पास्तिक्यलक्षणैः;
 लक्षणैः पञ्चभिः सम्यक्, सम्यक्त्वमुपलक्ष्यते १५
- स्वैर्यं प्रभावना लक्षितः, कौशलं जिनशासने;
 तीर्थसेवा य पञ्चास्य, लूषणानि प्रयक्षते १६
- शङ्का काङ्क्षा विचिकित्सा, मिथ्यादृष्टिप्रशंसनम्;
 तत्संस्तवश्च पञ्चापि, सम्यक्त्वं दूषयन्त्यलम् १७
- विरतिं स्थूलहिंसादे-द्विविधत्रिविधादिना;
 अहिंसादीनि पञ्चाणु-प्रतानि जगद्गुणिनाः १८
- पङ्गुकुष्ठिकुष्ठित्वादि, दृष्टवा हिंसाङ्गं सुधीः;
 निरागस्त्रसजन्तूनां, हिंसां सङ्कल्पतस्त्यजेत् १९
- आत्मवत् सर्वभूतेषु, सुखदुःखे प्रियाप्रिये;
 यिन्तयन्नात्मनोडनिष्ठां, हिंसामन्यस्य नायरेत् २०
- निरर्थिकां न कुर्वीत, जिवेषु स्थावरेष्वपि;
 हिंसामहिंसार्भञ्जः, काङ्क्षन्मोक्षमुपासकः २१
- प्राणी प्राणितलोत्पेन, यो राज्यमपि मुञ्चति;
 तद्वधोत्थमघं सर्वा-र्वीदानेडपि न शाम्यति २२
- वने निरपराधानां, वायुतोयतृषाशिनाम्;
 निघ्नन् मृगाणां मांसार्थी, विशिष्येत कथं शुनः २३

- દીર્યમાણઃ કુશેનાપિ, યઃ સ્વાહ્ગે હન્ત દૂયતે;
 નિર્મન્તૂન્ સ કથં જન્તૂ-, નન્તયેન્નિશિતાયુધૈઃ ૨૪
- નિર્માતું કૂરકર્માણઃ, ક્ષણિકામાત્મનો ધૃતિમ્;
 સમાપયન્તિ સકલં, જન્માન્યસ્ય શરીરિણઃ ૨૫
- ત્રિયસ્વેત્યુચ્યમાનોઽપિ, દેહી ભવતિ દુઃખિતઃ;
 માર્યમાણઃ પ્રહરણૈ-, દર્શણૈઃ સ કથં ભવેત્ ૨૬
- શ્રૂયતે પ્રાણિઘાતેન, રૌદ્રધ્યાનપરાયણૌ;
 સુભૂમો બ્રહ્મદત્તશ્ય, સપ્તમં નરકં ગતૌ ૨૭
- કુણિર્વરં વરં પહ્ગુ-રશરીરી વરં પુમાન્;
 અપિ સમ્પૂર્ણસર્વાહ્ગો, ન તુ હિંસાપરાયણઃ ૨૮
- હિંસા વિઘ્નાય જાયેત, વિઘ્નશાન્ત્યૈ કૃતાઽપિ હિ;
 કુલાચારધિયાઽપ્યેષા, કૃતા કુલવિનાશિની ૨૯
- અપિ વંશકમાયાતાં, યસ્તુ હિંસા પરિત્યજેત્;
 સ શ્રેષ્ઠઃ સુલસ ઇવ, કાલસૌકરિકાત્મજઃ ૩૦
- દમો દેવગુરુપાસ્તિ-,દર્દનમધ્યયનં તપઃ;
 સર્વમપ્યેતદફલં, હિંસાં ચેન્ન પરિત્યજેત્ ૩૧
- વિશ્વસ્તો મુઘ્ધધીર્લોકઃ, પાત્યતે નરકાવનૌ;
 અહો નૃશંસૈર્લોભાન્ધૈ-, હિંસાશાસ્ત્રોપદેશકૈઃ ૩૨
- ‘યજ્ઞાર્થં પશવઃ સૃષ્ટાઃ, સ્વયમેવ સ્વયંભુવા;
 યજ્ઞોઽસ્ય ભૂત્યૈ સર્વસ્ય, તસ્માઘજ્ઞો વધોઽવધઃ ૩૩

- औषध्यः पशवो वृक्षाः, स्तिर्यज्यः पक्षिणास्तथा;
 यज्ञार्थं निधनं प्राप्ताः, प्राप्नुवन्त्युच्छ्रितिं पुनः ३४
 मधुपर्के य यज्ञे य, पितृदैवतकर्मणि;
 अत्रैव पशवो हिंस्या, नान्यत्रेत्यब्रवीन्मनुः ३५
 अश्वरथेषु पशून् हिंसन्, वेदतत्त्वार्थविद् द्विजः;
 आत्मानं य पशूंश्चैव, गमयत्युत्तमां गतिम् ३६
 ये यकुः क्रूरकर्माः शास्त्रं हिंसोपदेशकम्;
 क्व ते यास्यन्ति नरके, नास्तिकेभ्योपि नास्तिकाः ३७
 वरं वराकश्यार्वाको, योऽसौ प्रकटनास्तिकः;
 वेदोक्तितापसश्छद्म-श्छत्रं रक्षो न जैमिनिः ३८
 देवोपहारव्याजेन, यज्ञव्याजेन येऽथवा;
 ध्वन्ति जन्तून् गतघृष्टा, धोरां ते यान्ति दुर्गतिम् ३९
 शमशीलदयामूलं, हित्वा धर्मं जगद्धितम्;
 अहो हिंसाऽपि धर्माय, जगदे मन्दबुद्धिभिः ४०
 'हविर्यश्चिररात्राय, यस्यानन्त्याय कल्पते;
 पितृभ्यो विधिवदत्तं, तत्प्रवक्ष्याम्यशेषतः ४१
 'तिलव्रीडियवैर्भाषै-रद्भिर्भूलङ्गलेन य;
 दत्तेन मासं प्रीयन्ते, विधिवत्पितरो नृशाम् ४२
 'द्वौ मासौ भत्स्यमांसेन, त्रीन् मासान् हारिणो न तु;
 औरब्रेषाथ यतुरः, शाकुनेनेह पज्य तु ४३

- ‘षष्ठमासांशष्ठागमांसेन, पार्षतेनेह सप्त वै;
अष्टावेषस्य मांसेन, रौरवेषा नवैव तु ४४
- ‘दश मासांस्तु तृप्यन्ति, वराहमहिषामिषैः;
शशकूर्मयोर्मासेन, मासानेकादशैव तु ४५
- ‘संवत्सरं तु गव्येन, पयसा पायसेन तु;
वार्षीणसस्य मांसेन तृप्तिर्द्वादशवार्षिकी’ ४६
- ‘इति स्मृत्यनुसारेण, पितृणां तर्पणाय या;
भूद्वैर्विधीयते हिंसा, साऽपि दुर्गतिहेतवे ४७
- यो भूतेष्वभयं दद्याद्, भूतेभ्यस्तस्य नो भयम्;
यादृग्वितीर्यते दानं, तादृगासाधते इलम् ४८
- कोदण्डउदण्डयकासि,- शूलशक्तिधराः सुराः;
हिंसका अपि हा कष्टं, पूज्यन्ते देवताधिया ४९
- मातेव सर्वभूताना- , महिंसा हितकारिणी;
अहिंसैव हि संसार- , भ्रातृमृतसारणिः ५०
- अहिंसा दुःखदावाग्नि- , प्रावृषेण्यधनावली;
भवन्नभिरुगार्ताना- , महिंसा परमौषधी ५१
- दीर्घमायुः परं रूप- , भारोग्यं श्लाघनीयता;
अहिंसायाः इलं सर्वं, किमन्यत्कामदैव सा ५२
- मन्मनत्वं, काहलत्वं, भूकत्वं भुजरोगिताम्;
वीक्ष्यासत्यइलं कन्या-लीलासत्यमुत्सृजेत् ५३

- कन्यागोभूम्यलीकानि, न्यासापहरणं तथा;
 कूटसाक्षं य पच्येति, स्थूलासत्यान्यकीर्तयन् ५४
- सर्वलोकविरुद्धं यद्, यद्विश्वसितघातकम्;
 यद्विपक्षश्च पुण्यस्य, न वदेत्तदसूनृतम् ५५
- असत्यतो लघीयस्त्व-, मसत्याद्वयनीयता;
 अधोगतिरसत्याय्य, तदसत्यं परित्यजेत् ५६
- असत्यवयनं प्राज्ञः, प्रमादेनापि वदेत्;
 श्रेयांसि येन भ्रज्यन्ते, वात्ययेव महाद्रुमाः ५७
- असत्यवयनाद्वैर-, विषादाप्रत्ययाद्यः;
 प्रादुःषन्ति न के दोषाः, कुपथ्याद् व्याधयो यथा ५८
- निगोदेष्वथ तिर्यक्षु, तथा नरकवासिषु;
 उत्पद्यन्ते मृषावाद्-प्रसादेन शरीरिणः ५९
- भ्रूयाद् भियोपरोधाद्वा, नासत्यं कालिकार्यवत्;
 यस्तु भ्रूते स नरकं, प्रयाति वसुराजवत् ६०
- न सत्यमपि भाषेत, परपीडाकरं वयः;
 लोकेऽपि श्रूयते यस्मात् कौशिको नरकं गतः ६१
- अल्पादपि मृषावादाद्, रौरवादिषु संभवः;
 अन्यथा वदतां जैनीं, वायं त्वल्ल क गतिः ६२
- ज्ञानयारित्रयोर्भूलं, सत्यमेव वदन्ति ये;
 धात्री पवित्रीकियते, तेषां यरशारेणुभिः ६३

- अलीकं ये न त्वाभन्ते, सत्यप्रतमहाधनाः;
 नापराद्दधुमलं तेभ्यो, भूतप्रेतोरगाद्यः ५४
- दौर्भाग्यं प्रेष्यतां दास्य-मद्गच्छेदं दरिद्रताम्;
 अदत्तात्तुङ्गलं ज्ञात्वा, स्थूलस्तेयं विवर्ज्येत् ५५
- पतितं विस्मृतं नष्टं, स्थितं स्थापितमाहितम्;
 अदत्तं नादृष्टीत स्वं, परकीयं क्वचित्सुधीः ५६
- अयं लोकः परलोको, धर्मो धैर्यं धृतिर्मतिः;
 मुष्णता परकीयं स्वं, मुषितं सर्वमप्यदः ५७
- अेकस्यैकं क्षणं दुःखं, मार्यमाशस्य जयते;
 सपुत्रपौत्रस्य पुन-र्यावज्ज्णवं हते धने ५८
- यौर्यपापद्रुमस्येह, वधबन्धादिकं फलम्;
 जयते परलोके तु, फलं नरकवेदना ५९
- दिवसे वा रजन्यां वा, स्वप्ने वा जगरेऽपि वा;
 सशल्य एव यौर्येण, नैति स्वास्थ्यं नरः क्वचित् ७०
- मित्रपुत्रकलत्राणि, भ्रातरः पितरोऽपि हि;
 संसृजन्ति क्षणमपि, न भ्लेच्छैरिव तस्करैः ७१
- संबन्धपि निगृह्येत, यौर्यान्मण्डिकवन्तृपैः;
 यौरोऽपि त्यक्तयौर्यः स्यात्, स्वर्गभाग्रौहिणोयवत् ७२
- दूरे परस्य सर्वस्व- , मपहर्तुमुपक्रमः;
 उपादृष्टीत नादत्तं, तृणमात्रमपि क्वचित् ७३

- परार्थग्रहणो येषां, नियमः शुद्धयेतसाम्;
 अब्यायान्ति श्रियस्तेषां, स्वयमेव स्वयंवराः ७४
- अनर्था दूरतो यान्ति, साधुवादः प्रवर्तते;
 स्वर्गसौख्यानि ढौकन्ते, स्फुटमस्तेययारिणाम् ७५
- षष्ठत्वमिन्द्रियच्छेदं, वीक्ष्यान्नृक्षकलं सुधीः;
 भवेत् स्वदारसंतुष्टो-, अन्यदारान् वा विवर्जयेत् ७६
- रम्यमापातमात्रे यत्, परिणामेऽतिदारुणम्;
 किम्पाकङ्कलसङ्काशं, तत्कः सेवेत मैथुनम् ७७
- कम्पः स्वेदः श्रमो भूच्छा, त्रिभिर्गलानिर्बलक्षयः;
 राज्यस्मादिरोगाश्च, भवेयुर्मैथुनोत्थिताः ७८
- योनियन्त्रसमुत्पन्नाः, सुसूक्ष्मा जन्तुराशयः;
 पीड्यमाना विपद्यन्ते, यत्र तन्मैथुनं त्यजेत् ७९
- 'रक्तजः कृमयः सूक्ष्मा, मृदुमध्याधिशक्तयः;
 जन्मवर्त्मसु कण्डूति, जनयन्ति तथाविधाम् ८०
- स्त्रीसम्भोगेन यः काम-, ज्वरं प्रतिथिडीर्षति;
 स दुताशं धृतादुत्या, विध्यापयितुमिच्छति ८१
- वरं ज्वलदयःस्तम्भ-, परिरम्भो विधीयते;
 न पुनर्नरकद्वार-, रामाजघनसेवनम् ८२
- सतामपि छि वामभ्रू-र्ददाना हृदये पदम्;
 अतिरामं गुणग्रामं, निर्वासयति निश्चिन्तम् ८३

- वज्यक्तवं नृशंसत्वं, यज्यलत्वं कुशीलता;
 छति नैसर्गिका द्रोषा, यासां तासु रमेत कः ८४
 प्राप्तुं पारमपारस्य, पारावारस्य पार्यते;
 स्त्रीणां प्रकृतिवकाशां, दृश्यरित्रस्य नो पुनः ८५
 नितम्बिन्यः पतिं पुत्रं, पितरं भ्रातरं क्षणात्;
 आरोपयन्त्यकार्येऽपि, द्रुवृत्ताः प्राणसंशये ८६
 भवस्य बीजं नरक-, द्वारमार्गस्य दीपिका;
 श्रुयां कन्दः कलेर्मूलं, दुःखानां अनिरङ्गना ८७
 मनस्यन्यद्वयस्यन्यत्, क्रियायामन्यदेव हि;
 यासां साधारणस्त्रीणां, ताः कथं सुखहेतवः ८८
 मांसमिश्रं सुरामिश्र-, मनेकविटयुम्बितम्;
 को वेश्यावदनं युम्बे-, दृच्छिष्टमिव भोजनम् ८९
 अपि प्रदत्तसर्वस्वात्, कामुकात् क्षीणसम्पदः;
 वासोऽप्यायच्छेत्तुमिच्छन्ति, गच्छतः पश्ययोषितः ९०
 न देवान् गुर्नानपि, सुहृदो न य आन्धवान्;
 असत्सङ्गरतिर्नित्यं, वेश्यावश्यो हि मन्यते ९१
 कुष्ठिनोऽपि स्मरसमान्, पश्यन्तीं धनकाङ्क्षया;
 तन्वन्तीं कृत्रिमं स्नेहं, निःस्नेहां गण्डिकां त्यजेत् ९२
 नासक्त्या सेवनीया हि, स्वदारा अप्युपासकैः;
 आकरः सर्वपापानां, किं पुनः परयोषितः ९३

- સ્વપતિં યા પરિત્યજ્ય, નિસ્ત્રપોપપતિં ભજેત્;
 તસ્યાં ક્ષણિકચિતાયાં, વિશ્રમ્ભઃ કોડન્યયોષિતિ ૯૪
- ભીરોરાકુલચિત્તસ્ય, દુઃસ્થિતસ્ય પરસ્ત્રિયામ્;
 રતિર્ન યુજ્યતે કર્તુ-, મુપશૂનં પશોરિવ ૯૫
- પ્રાણસન્દેહજનનં, પરમં વૈરકારણમ્;
 લોકદ્વયવિરુદ્ધં ચ, પરસ્ત્રીગમનં ત્યજેત્ ૯૬
- સર્વસ્વહરણં બન્ધં, શરીરાવયવચ્છિદામ્;
 મૃતશ્ય નરકં ઘોરં, લભતે પારદારિકઃ ૯૭
- સ્વદારરક્ષણે યત્નં, વિદધાનો નિરન્તરમ્;
 જાનન્નપિ જનો દુઃખં, પરદારાન્ કથં વ્રજેત્ ૯૮
- વિક્રમાક્રાન્તવિશ્વોડપિ, પરસ્ત્રીષુ રિરંસયા;
 કૃત્વા કુલક્ષયં પ્રાપ, નરકં દશકન્ધરઃ ૯૯
- લાવણ્યપુણ્યાવયવાં, પદં સૌન્દર્યસમ્પદઃ;
 કલાકલાપકુશલા-, મપિ જહ્યાત્પરસ્ત્રિયમ્ ૧૦૦
- અકલકુકમનોવૃત્તેઃ, પરસ્ત્રીસન્નિધાવપિ;
 સુદર્શનસ્ય કિં બ્રૂમઃ, સુદર્શનસમુન્નતેઃ? ૧૦૧
- ઐશ્વર્યરાજરાજોડપિ, રૂપમીનધ્વજોડપિ ચ;
 સીતયા રાવણ ઇવ, ત્યાજ્યો નાર્યા નરઃ પરઃ ૧૦૨
- નપુંસકત્વં તિર્યક્ત્વં, દૌર્ભાગ્યં ચ ભવે ભવે;
 ભવેન્નરાણાં સ્ત્રીણાં ચા-, ન્યક્રાન્તાસકતયેતસામ્ ૧૦૩

- प्राणभूतं यरित्रस्य, परब्रह्मैककारणम्;
 सभायरन् ब्रह्मयर्थं, पूजितैरपि पूज्यते १०४
 यिरायुषः सुसंस्थाना, दृढसंलनना नराः;
 तेजस्विनो महावीर्या, भवेयुर्ब्रह्मयर्थतः १०५
 असन्तोषमविश्वास-, भारम्भं दुःप्रकारणम्;
 मत्वा मूर्च्छाङ्गलं कुर्यात्, परिग्रहनियन्त्रणम् १०६
 परिग्रहमहत्त्वाद्धि, मज्जत्येव भवाम्भुधौ;
 महापोत धव प्राणी, त्यजेत्तस्मात् परिग्रहम् १०७
 त्रसरेणुसमोऽप्यत्र, न गुणः कोऽपि विद्यते;
 दोषास्तु पर्वतस्थूलाः, प्रादुष्यन्ति परिग्रहे १०८
 सङ्गाद् भवन्त्यसन्तोऽपि, रागद्वेषाद्यो द्विषः;
 मुनेरपि यलेय्येतो, यत्तेनान्दोलितात्मनः १०९
 संसारमूलमारम्भा-, स्तेषां हेतुः परिग्रहः;
 तस्माद्गुपासकः कुर्या-, दल्पमल्पं परिग्रहम् ११०
 मुष्यन्ति विषयस्तेना, दहति स्मरपावकः;
 रुन्धन्ति वनिताव्याधाः, सङ्गैरङ्गीकृतं नरम् १११
 तृप्तो न पुत्रैः सगरः, कुयिकर्षो न गोधनैः;
 न धान्यैस्तिलकश्रेष्ठी, न नन्दः कनकोत्करैः ११२
 तपःश्रुतपरीवारां, शमसात्राज्यसम्पदम्;
 परिग्रहग्रहग्रस्ता-, स्त्यजेयुर्यागिनोऽपि हि ११३
 असंतोषवतः सौभ्यं, न शकस्य न यकिणः;
 जन्तोः सन्तोषभाजो य-, दभयस्येव जयते ११४

सन्निधौ निधयस्तस्य, कामगव्यनुगामिनी;
अमराः किङ्करायन्ते, सन्तोषो यस्य भूषणम् ११५

तृतीयः प्रकाशः

दशस्वपि कृता दृष्टु, यत्र सीमा न लङ्घ्यते;
प्यातं द्विग्विरतिरिति, प्रथमं तद् गुणप्रतम् १

यरायराणां श्रवणां, विमर्दननिवर्तनात्;
तप्तायोगोलकल्पस्य, सद्प्रतं गृह्णोऽप्यधः २

शगदाक्रममाणास्य, प्रसरल्लोभवारिधेः;
स्मलनं विदधे तेन, येन द्विग्विरतिः कृता ३

भोगोपभोगयोः संख्या, शक्त्या यत्र विधीयते;
भोगोपभोगमानं तद्, द्वैतीयिकं गुणप्रतम् ४

सकृदेव भुञ्जते यः, स भोगोऽन्नसगादिकः;
पुनः पुनः पुनर्भोग्य, उपभोगोऽङ्गनादिकः ५

मद्यं मांसं नवनीतं, मधूदुम्बरपञ्चकम्;
अनन्तकायमज्ञात-, इलं रात्रौ य भोजनम् ६

आमगोरससंपृक्तं, द्विदलं पुष्पितौदनम्;
दध्युद्धितयातीतं, कुथितानं य वर्जयेत् ७

मदिरापानमात्रेण, बुद्धिर्नश्यति दूरतः;
वैदग्धीबन्धुरस्यापि, दौर्भाग्येणोव कामिनी ८

पापाः कादम्बरीपान-विवशीकृतयेतसः;
जननीं हा प्रियीयन्ति, जननीयन्ति य प्रियाम् ९

- न ज्ञानाति परं स्वं वा, मघाथ्यलितयेतनः;
स्वाभीयति वराकः स्वं, स्वामिनं किङ्करीयति १०
- मघपस्य शबस्येव, लुठितस्य यतुष्पथे;
मूत्रयन्ति मुष्णे श्वानो, व्यात्ते विवरशङ्क्या ११
- मघपानरसे मग्नो, नग्नः स्वपिति यत्वरे;
गूढं य स्वमत्प्रियायं, प्रकाशयति लीलया १२
- वारुणीपानतो यान्ति, कान्तिकीर्तिमतिश्रियः;
विचित्राश्रित्यत्ररयना, विलुठत्कञ्जलाटिव १३
- भूतात्तवन्नरीनर्ति, रारटीति सशोकवत्;
दाडज्वरार्त्तवद् भूमौ, सुरापो लोलुठीति य १४
- विदधत्यङ्गशैथिल्यं, ग्लपयन्तीन्द्रियाणि य;
मूर्च्छामतुच्छां यच्छन्ती, डाला डालाडलोपमा १५
- विवेकः संयमो ज्ञानं, सत्यं शौचं दया क्षमा;
मघात्प्रलीयते सर्वं, तृषया वस्त्रिकणाटिव १६
- दोषाणां कारणं मघं, मघं कारणमापदाभू;
रोगातुर षवापथ्यं, तस्मान्मघं विवर्ज्येत् १७
- शिखाद्विषति यो मांसं, प्राणि-प्राणापहारतः;
उन्मूलयत्यसौ मूलं, दयाडडप्यं धर्मशाप्तिनः १८
- अशनीयन् सद्य मांसं, दयां यो हि चिकीर्षति;
ज्वलति ज्वलने वल्लीं, स रोपयितुमिच्छति १९

- उन्ता पलस्य विकेता, संस्कर्ता लक्षकस्तथा;
 केताऽनुमुन्ता दाता य, घातका अेव यन्मनुः २०
 'अनुमुन्ता विशसिता, निउन्ता क्यविकयी;
 संस्कर्ता योपहर्ता य, ञादकश्येति घातकाः' २१
 'नाकृत्वा प्राणिनां हिंसां, मांसमुत्पद्यते क्वचित्;
 न य प्राणिवधः स्वर्ग्य-स्तस्मान्मांसं विवर्ज्येत् २२
 ये लक्षयन्त्यन्यपलं, स्वकीयपलपुष्टये;
 त अेव घातका यन्न, वधको लक्षकं विना २३
 मिष्टान्नान्यपि विष्ठासा-दमृतान्यपि भूत्रसात्;
 स्युर्यस्मिन्नङ्गकस्यास्य, कृते कः पापमायरेत् २४
 मांसाशने न दोषोऽस्ती-त्युच्यते यैर्दुरात्मभिः;
 व्याधगृध्रवृकव्याध्र-शृगालास्तैर्गुरुकृताः २५
 'मां स लक्षयिताऽमुत्र', यस्य मांसमिडाद्भ्यहम्;
 अेतन्मांसस्य मांसत्वे, निरुक्तं मनुरब्रवीत् २६
 मांसास्वादनलुब्धस्य, द्देलिनं द्देलिनं प्रति;
 उन्तुं प्रवर्तते बुद्धिः, शाकिन्या एव दुर्धियः २७
 ये लक्षयन्ति पिशितं, दिव्यभोज्येषु सत्स्वपि;
 सुधारसं परित्यज्य, भुञ्जते ते हलाहलम् २८
 न धर्मो निर्दयस्यास्ति, पलादस्य कुतो दया;
 पललुब्धो न तद्वेत्ति, विद्याहोपदिशेन्न हि २९

- કેચિન્માંસં મહામોહા-દશનન્તિ ન પરં સ્વયમ્;
 દેવપિત્રતિથિભ્યોડપિ, કલ્પયન્તિ યદ્દુચિરે ૩૦
 'કીત્વા સ્વયં વાડપ્યુત્પાદ, પરોપહતમેવ વા;
 દેવાન્ પિતૃન્ સમભ્યર્ચ્ય, ખાદન્ માંસં ન દુષ્યતિ' ૩૧
 મન્ત્રસંસ્કૃતમપ્યદાદ્, યવાલ્પમપિ નો પલમ્;
 ભવેજ્જીવિતનાશાય, હાલાહલલવોડપિ હિ ૩૨
 સઘઃ સમ્મૂર્છિતાનન્ત-જન્તુસન્તાનદૂષિતમ્;
 નરકાધ્વનિ પાથેયં, કોડશ્રીયાત્ પિશિતં સુધીઃ ૩૩
 અન્તર્મુદ્ધર્તાત્ પરતઃ, સુસૂક્ષ્મા જન્તુરાશયઃ;
 યત્ર મૂર્ચ્છન્તિ તન્નાદં, નવનીતં વિવેકિભિઃ ૩૪
 એકસ્યાડપિ હિ જીવસ્ય હિંસને કિમઘં ભવેત્;
 જન્તુજાતમયં તત્કો, નવનીતં નિષેવતે? ૩૫
 અનેકજન્તુસંઘાત-નિઘાતનસમુદ્ભવમ્;
 જુગુપ્સનીયં લાલાવત્, કઃ સ્વાદયતિ માક્ષિકમ્ ૩૬
 ભક્ષયન્માક્ષિકં ક્ષુદ્ર-, જન્તુલક્ષકયોદ્ભવમ્;
 સ્તોકજન્તુનિહન્તૃભ્યઃ, શૌનિકેભ્યોડતિરચ્યતે ૩૭
 એકૈકકુસુમકોડાદ્, રસમાપીય મક્ષિકાઃ;
 યદ્વમન્તિ મધૂચ્છિષ્ટં, તદશનન્તિ ન ધાર્મિકાઃ ૩૮
 અપ્યૌષધકૃતે જગ્ધં, મધુ શ્વભ્રનિબન્ધનમ્;
 ભક્ષિતઃ પ્રાણનાશાય, કાલકૂટકણોડપિ હિ ૩૯
 મધુનોડપિ હિ માધુર્ય-, મબોધૈરહહોચ્યતે;
 આસાદ્યન્તે યદ્દાસ્વાદા-, ચ્ચિરં નરકવેદનાઃ ૪૦

- भक्षिकामुभनिष्ठयूतं, जन्तुघातोद्भवं मधु;
 अहो पवित्रं भन्वाना, देवस्नाने प्रयुञ्जते ४१
 उद्दुम्बरवटप्लक्ष-काकोद्दुम्बरशाभिनाम्;
 पिप्पलस्य य नाशनीयात्, इलं कृमिकुलाकुलम् ४२
 अप्राप्नुवन्नन्यभक्ष्य-मपि क्षामो ब्रुभुक्षया;
 न भक्षयति पुण्यात्मा, पञ्चोद्दुम्बरञ्च इलम् ४३
 आर्द्रः कन्दः समग्रोऽपि, सर्वः किशलयोऽपि य;
 स्नुही लवणवृक्षत्वक्, कुमारी गिरिकर्षिका ४४
 शतावरी विरुढानि, गडूयी कोमलाम्लिका;
 पत्यङ्कोऽमृतवल्ली य, वल्लः शूकरसंज्ञितः ४५
 अनन्तकायाः सूत्रोक्ता, अपरेऽपि कृपापरैः;
 मिथ्यादृशामविज्ञाता, वर्जनीयाः प्रयत्नतः ४६
 स्वयं परेण वा ज्ञातं, इलमद्याद्विशारदः;
 निषिद्धे विषफले वा, मा भूदस्य प्रवर्तनम् ४७
 अन्नं प्रेतपिशायाद्यैः, सञ्चरद्भिर्निरङ्कुशैः;
 उच्छिष्टं क्रियते यत्र, तत्र नाद्यादिनात्यये ४८
 घोरान्धकाररुद्धाक्षैः, पतन्तो यत्र जन्तवः;
 नैव भोज्ये निरीक्ष्यन्ते, तत्र भुञ्जत को निशि? ४९
 भेदां पिपीलिका लन्ति, यूका कुर्याज्जलोदरम्;
 कुरुते भक्षिका वान्ति, कुष्ठरोगं य कोलिकः ५०

- કણ્ટકો દારુખણં ચ, વિતનોતિ ગલવ્યથામ્;
 વ્યઞ્જનાન્તર્નિપતિત-સ્તાલુ વિધ્યતિ વૃશ્ચિકઃ ૫૧
- વિલગ્નશ્ચ ગલે વાલઃ, સ્વરભક્ષ્ણાય જાયતે;
 ઇત્યાદયો દૃષ્ટદોષાઃ, સર્વેષાં નિશિ ભોજને ૫૨
- નાપ્રેક્ષ્ય સૂક્ષ્મજન્તૂનિ, નિશ્યદ્યાત્ પ્રાસુકાન્યપિ;
 અર્ધ્યુદત્કેવલજ્ઞાનૈ-, નાદૃતં યન્નિશાકશનમ્ ૫૩
- ધર્મવિત્તૈવ ભુજ્જીત, કદાચન દિનાત્યયે;
 બાહ્યા અપિ નિશાભોજ્યં, યદભોજ્યં પ્રચક્ષતે ૫૪
- ‘ત્રયીતેજોમયો ભાનુ-, રિતિ વેદવિદો વિદુઃ;
 તત્કરૈઃ પૂતમખિલં, શુભં કર્મ સમાચરેત્ ૫૫
- ‘નૈવાહુતિર્ન ચ સ્નાનં, ન શ્રાદ્ધં દેવતાર્ચનમ્;
 દાનં વા વિહિતં રાત્રૌ, ભોજનં તુ વિશેષતઃ’ ૫૬
- ‘દિવસસ્યાષ્ટમે ભાગે, મન્દીભૂતે દિવાકરે;
 નક્તં તદ્ધિ વિજાનીયાન્-, ન નક્તં નિશિભોજનમ્’ ૫૭
- ‘દેવૈસ્તુ ભુક્તં પૂર્વાસ્ણો, મધ્યાસ્ને ઋષિભિસ્તથા;
 અપરાસ્ને ચ પિતૃભિઃ, સાયાસ્ને દૈત્યદાનવૈઃ ૫૮
- ‘સન્ધ્યાયાં યક્ષરક્ષોભિઃ, સદા ભુક્તં કુલોદ્ધલ!;
 સર્વવેલાં વ્યતિકમ્ય, રાત્રૌ ભુક્તમભોજનમ્ ૫૯
- ‘હૃન્નાભિપન્નસફ્કોચ-, શ્યણ્ડરોચિરપાયતઃ;
 અતો નક્તં ન ભોક્તવ્યં, સૂક્ષ્મજીવાદનાદપિ ૬૦

- સંસૃજજજીવસડ્ઘાતં, ભુજ્જના નિશિ ભોજનમ્;
 રાક્ષસેભ્યો વિશિષ્યન્તે, મૂઢાત્માનઃ કથંનુ તે ૬૧
- વાસરે ચ રજન્યાં ચ, યઃ ખાદન્નેવ તિષ્ઠતિ;
 શૃંગપુચ્છપરિભ્રષ્ટઃ, સ્પષ્ટં સ પશુરેવ હિ ૬૨
- અહ્નો મુખેડવસાને ચ, યો દ્વે દ્વે ઘટિકે ત્યજન્;
 નિશાભોજનદોષજ્ઞો-, ડશનાત્યસૌ પુણ્યભાજનમ્ ૬૩
- અકૃત્વા નિયમં દોષા-, ભોજનાદિનભોજ્યપિ;
 ફલં ભજેન્ન નિર્વ્યાજં, ન વૃદ્ધિર્ભાષિતં વિના ૬૪
- યે વાસરં પરિત્યજ્ય, રજન્યામેવ ભુજ્જતે;
 તે પરિત્યજ્ય માણિક્યં, કાયમાદદતે જડાઃ ૬૫
- વાસરે સતિ યે શ્રેય-, સ્કામ્યયા નિશિ ભુજ્જતે;
 તે વપન્ત્યૂષરે ક્ષેત્રે, શાલીન્ સત્યપિ પલ્વલે ૬૬
- ઉલૂકકાકમાર્જર-, ગૃધ્રશમ્બરશૂકરાઃ;
 અહિવૃશ્ચિકગોધાશ્ચ, જાયન્તે રાત્રિભોજનાત્ ૬૭
- શ્રૂયતે હ્યન્યશપથા, -નનાદત્યૈવ લક્ષ્મણઃ;
 નિશાભોજનશપથં, કારિતો વનમાલયા ૬૮
- કરોતિ વિરતિં ધન્યો, યઃ સદા નિશિભોજનાત્;
 સોઠર્ઘ્ પુરુષાયુષ્કસ્ય, સ્યાદવશ્યમુપોષિતઃ ૬૯
- રજનીભોજનત્યાગે, યે ગુણાઃ પરિતોડપિ તાન્;
 ન સર્વજ્ઞાદતે કશ્ચિ-, દપરો વક્તુમીશ્વરઃ ૭૦

- आमगोरससंपृक्त-द्विदलादिषु जन्तवः;
 दृष्टाः केवलिभिः सूक्ष्मा-, स्तस्मात्तानि विवर्जयेत् ७१
 जन्तुमिश्रं इलं पुष्पं, पत्रं यान्यदपि त्यजेत्;
 सन्धानमपि संसक्तं, जिनधर्मपरायणः ७२
 आर्त्त रौद्रमपध्यानं, पापकर्मोपदेशिता;
 हिसोपकारिदानं य, प्रमादायरणं तथा ७३
 शरीराद्यर्थदण्डस्य, प्रतिपक्षतया स्थितः;
 योऽनर्थदण्डस्तत्याग-स्तृतीयं तु गुणव्रतम् ७४
 वैरिघातो नरेन्द्रत्वं, पुरघाताग्निदीपने;
 भेयरत्वाद्यपध्यानं, मुहूर्तात्परतस्त्यजेत् ७५
 वृषत्मान् दमय क्षेत्रं, कृष षष्ठ्य वाजिनः;
 दक्षिण्याविषये पापो-पदेशोऽयं न कल्पते ७६
 यन्त्रलाङ्गलशस्त्राग्नि-, मुशलोद्वृषलादिकम्;
 दक्षिण्याविषये हिसं, नार्पयेत् करुणापरः ७७
 कुतूहलाद्गीतनृत्त-, नाटकादि - निरीक्षणम्;
 कामशास्त्रप्रसक्तिश्च, द्यूतमद्यादिसेवनम् ७८
 जलकीडाडन्दोलनादि-विनोदो जन्तुयोधनम्;
 रिपोः सुतादिना वैरं, लक्तस्त्रीदेशराट्कथाः ७९
 रोगमार्गश्रमौ मुक्त्वा, स्वापश्य सकलां निशाम्;
 भेवमादि परिहरेत्, प्रमादायरणं सुधीः ८०

- विलासडासनिष्ठयूत-, निद्राकलहदुष्कथाः;
 शिनेन्द्रभवनस्यान्त-, राडारं य यतुर्विधम् ८१
- त्यक्तार्त्तारौद्रध्यानस्य, त्यक्तसावधकर्मणः;
 मुहूर्त समता या तां, विदुः सामायिकप्रतम् ८२
- सामायिकप्रतस्थस्य, गृहिशोडपि स्थिरात्मनः;
 यन्द्रावतंसकस्येव, क्षीयते कर्म सञ्चितम् ८३
- द्विप्रते परिमाणं य-, तस्य संक्षेपणं पुनः;
 दिने रात्रौ य देशाव-, काशिकप्रतमुच्यते ८४
- यतुष्यर्व्या यतुर्थादि-, कुव्यापारनिषेधनम्;
 ब्रह्मचर्यक्रिया स्नाना-, दित्यागः पौषधप्रतम् ८५
- गृहिशोडपि हि धन्यास्ते, पुण्यं ये पौषधप्रतम्;
 दुष्पालं पालयन्त्येव, यथा स युलनीपिता ८६
- दानं यतुर्विधाडार-पात्राच्छादनसन्ननाम्;
 अतिशिव्योडतिथिसंवि-, भागप्रतमुद्दीरितम् ८७
- पश्य सङ्गमको नाम, सम्पदं वत्सपालकः;
 यमत्कारकरीं प्राप, मुनिदानप्रभावतः ८८
- प्रतानि सातियाराणि, सुकृताय भवन्ति न;
 अतियारास्ततो हेयाः, पञ्च पञ्च व्रते व्रते ८९
- कोधाद् बन्धच्छविच्छेदो-, ऽधिकभाराधिरोपणम्;
 प्रहारोऽन्नादिरोधश्या-, हिंसायां परिकीर्तिताः ९०

- મિથ્યોપદેશઃ સહસા-, ડભ્યાખ્યાનં ગુહ્યભાષણમ્;
 વિશ્વસ્તમન્ત્રભેદશ્ચ, કૂટલેખશ્ચ સૂનૃતે ૯૧
- સ્તેનાનુજ્ઞા તદાનીતા-, દાનં દ્વિદ્વાજ્યલક્ષ્મણમ્;
 પ્રતિરૂપક્રિયા માના-, ન્યત્વં ચાસ્તેયસંશ્રિતાઃ ૯૨
- ઇત્વરાત્તાગમોડનાત્તા-, ગતિરન્યવિવાહનમ્;
 મદનાત્યાગ્રહોડનક્રમ-, ક્રીડા ચ બ્રહ્મણિ સ્મૃતાઃ ૯૩
- ધનધાન્યસ્ય કુપ્યસ્ય, ગવાદેઃ ક્ષેત્રવાસ્તુનઃ;
 હિરણ્યહેમ્નશ્ચ સંખ્યા-, ડતિક્રમોડત્ર પરિગ્રહે ૯૪
- બન્ધનાદ્ ભાવતો ગર્ભાદ્, યોજનાદાનતસ્તથા;
 પ્રતિપન્નપ્રતસ્યૈષ, પગ્યધાડપિ ન યુજ્યતે ૯૫
- સ્મૃત્યન્તર્ધાનમૂર્ધ્વાધ-, સ્તિર્યગ્ભાગવ્યતિક્રમઃ;
 ક્ષેત્રવૃદ્ધિશ્ચ પગ્યેતિ, સ્મૃતા દિગ્વિરતિવ્રતે ૯૬
- સચિત્તસ્તેનસંબદ્ધઃ, સંમિશ્રોડભિષવસ્તથા;
 દુષ્પક્વાહાર ઇત્યેતે, ભોગોપભોગમાનગાઃ ૯૭
- અમી ભોજનતસ્ત્યાજ્યાઃ, કર્મતઃ ખરકર્મ તુ;
 તસ્મિન્ પગ્યદશ મલાન્, કર્માદાનાનિ સંત્યજેત્ ૯૮
- અક્રુગારવનશકટ-, ભાટકસ્ફોટજીવિકા;
 દન્તલાક્ષારસકેશ-, વિષવાણિજ્યકાનિ ચ ૯૯
- યન્ત્રપીડા નિર્લાઙ્ઘન-, મસતીપોષણં તથા;
 દવદાનં સરઃશોષ, ઇતિ પગ્યદશ ત્યજેત્ ૧૦૦

- અડ્ગારભ્રાષ્ટ્રકરણં, કુમ્ભાય:સ્વર્ણકારિતા;
 ઠઠારત્વેષ્ટકાપાકા, -વિતિ ઘડ્ગારજીવિકા ૧૦૧
 છિન્નાચ્છિન્નવનપત્ર-, પ્રસૂનફલવિક્રયઃ;
 કણાનાં દલનાત્ પેષાદ્, વૃત્તિશ્ય વનજીવિકા ૧૦૨
 શકટાનાં તદ્દગ્નાનાં, ઘટનં ખેટનં તથા;
 વિક્રયશ્યેતિ શકટ, -જીવિકા પરિકીર્તિતા ૧૦૩
 શકટોક્ષલુલાયોષ્ટ્ર, -ખરાશ્ચતરવાજિનામ્;
 ભારસ્ય વહનાદ્ વૃત્તિ, -ભ્વેદ્ ભાટકજીવિકા ૧૦૪
 સરઃ કૃપાદિખનન, -શિલાકુટ્ટનકર્મભિઃ;
 પૃથિવ્યારમ્ભસમ્ભૂતૈ, -જીવનં સ્ફોટજીવિકા ૧૦૫
 દન્તકેશનખાસ્થિત્વ, -ગ્રોમ્શો ગ્રહણમાકરે;
 ત્રસાડ્ગસ્ય વણિજ્યાર્થ, દન્તવાણિજ્યમુચ્યતે ૧૦૬
 લાક્ષામનઃશિલાનીલી, -ઘાતકીટડ્કણાદિનઃ;
 વિક્રયઃ પાપસદનં, લાક્ષાવાણિજ્યમુચ્યતે ૧૦૭
 નવનીતવસાક્ષૌદ્ર, -મઘપ્રભૃતિવિક્રયઃ;
 દ્વિપાચ્યતુષ્પાદ્વિક્રયો, વાણિજ્યં રસકેશયોઃ ૧૦૮
 વિષાસ્ત્રહલયન્ત્રાયો, -હરિતાલાદિવસ્તુનઃ;
 વિક્રયો જીવિતઘ્નસ્ય, વિષવાણિજ્યમુચ્યતે ૧૦૯
 તિલેક્ષુસર્ષપૈરણ્ડ, -જલયન્ત્રાદિપીડનમ્;
 દલતૈલસ્ય ચ કૃતિ, -ચન્ત્રપીડા પ્રકીર્તિતા ૧૧૦

- नासावेधोऽङ्कनं मुष्क, -च्छेदनं पृष्ठगालनम्;
 कर्षाकम्बलविच्छेदो, निर्लाञ्छनमुटीरितम् १११
- सारिकाशुकमार्जार, -श्वकुर्कुटकलापिनाम्;
 पोषो दास्याश्व्य वित्तार्थ, -मसतीपोषणं विदुः ११२
- व्यसनात् पुण्यबुद्ध्या वा, द्रवदानं भवेद् द्विधा;
 सरःशोषः सरःसिन्धु, -हृदादेरम्बुसंप्लवः ११३
- संयुक्ताधिकरणात्, -मुपभोगातिरिक्तता;
 मौर्ष्यमथ कौत्स्यं, कन्दर्पोऽनर्थदण्डगाः ११४
- कायवाङ्मनसां दुष्ट, -प्रणिधानमनादरः;
 स्मृत्यनुपस्थापनं य, स्मृताः सामायिकप्रते ११५
- प्रेष्यप्रयोगानयने, पुद्गलक्षेपणं तथा;
 शब्दरूपानुपातौ य, प्रते देशावकाशिके ११६
- उत्सर्गादानसंस्तारा-ननवेक्ष्याप्रमृज्य य;
 अनादरः स्मृत्यनुप-स्थापनं येति पौषधे ११७
- सयित्ते क्षेपणं तेन, पिधानं काललङ्घनम्;
 भत्सरोऽन्यापदेशश्व्य, तुर्यशिक्षाप्रते स्मृताः ११८
- अवं प्रतस्थितो भक्त्या, सप्तक्षेत्र्यां धनं वपन्;
 दयया यातिदीनेषु, महाश्रावक उच्यते ११९
- यः सद् बाह्यमनित्यं य, क्षेत्रेषु न धनं वपेत्;
 कथं वराकश्चारित्रं, दुश्चरं स समाचरेत् १२०

- ब्राह्मे मुहूर्त उत्तिष्ठेत्, परमेष्ठिस्तुतिं पठन्;
 किंघमं किंकुलश्यास्मि, किंप्रतोऽस्मीति य स्मरन् १२१
 शुचिं पुष्पाभिषस्तोत्रै, -देवमभ्यर्च्य वेश्मनि;
 प्रत्याभ्यानं यथाशक्ति, कृत्वा देवगृहं व्रजेत् १२२
 प्रविश्य विधिना तत्र, त्रिः प्रदक्षिणयेज्जिनम्;
 पुष्पादिभिस्तमभ्यर्च्य, स्तवनैरुत्तमैः स्तुयात् १२३
 ततो गुडुषामभ्यर्षो, प्रतिपत्तिपुरःसरम्;
 विदधीत विशुद्धात्मा, प्रत्याभ्यानप्रकाशनम् १२४
 अभ्युत्थानं तदालोके, -ऽभियानं य तदागमे;
 शिरस्यञ्जलिसंश्लेषः, स्वयमासनढौकनम् १२५
 आसनाभिग्रहो लभ्यते, वन्दना पर्युपासनम्;
 तद्धानेऽनुगमश्चेति, प्रतिपत्तिरियं गुरोः १२६
 ततः प्रतिनिवृत्तः सन्, स्थानं गत्वा यथोचितम्;
 सुधीर्धर्माविरोधेन, विदधीतार्थयिन्तनम् १२७
 ततो माध्यास्निर्कीं पूजां, कुर्यात् कृत्वा य भोजनम्;
 तद्विद्विभिः सह शास्त्रार्थं, -रहस्यानि विचारयेत् १२८
 ततश्च सन्ध्यासमये, कृत्वा देवार्यनं पुनः;
 कृतावश्यककर्मा य, कुर्यात् स्वाध्यायमुत्तमम् १२९
 न्याये काले ततो देव, -गुरुस्मृतिपवित्रितः;
 निद्रामल्पामुपासीत, प्रायेणाब्रह्मवर्षकः १३०

- निद्राच्छेदे योषिदङ्ग, -सतत्त्वं परियिन्तयेत्;
- स्थूलभद्रादिसाधूनां, तन्निवृत्तिं परामृशन् १३१
- यदृच्छृङ्खलश्लेष्म, -मञ्जुस्थिपरिपूरिताः;
- स्नायुस्यूता बहीरम्याः, स्त्रियश्चर्मप्रसेविकाः १३२
- बहिरन्तर्विपर्यासः, स्त्रीशरीरस्य येद् भवेत्;
- तस्यैव कामुकः कुर्याद्, गृध्रगोमायुगोपनम् १३३
- स्त्रीशस्त्रेणापि येत् कामो, जगद्वेत्तञ्जिगीषति;
- तुच्छपिच्छमयं शस्त्रं, किं नादत्ते स मूढधीः? १३४
- सङ्कल्पयोनिनानेन, लडा! विश्वं विडम्बितम्;
- तद्दुत्पन्नामि सङ्कल्पं, मूलमस्येति यिन्तयेत् १३५
- यो यः स्याद् बाधको दोष-स्तस्य तस्य प्रतिक्रियाम्;
- यिन्तयेद् दोषमुक्तेषु, प्रमोहं यतिषु व्रजन् १३६
- दुःस्थां भवस्थितिं स्थेन्ना, सर्वज्ज्वेषु यिन्तयन्;
- निसर्गसुखसर्गं ते, -ध्वपवर्गं विमार्गयेत् १३७
- संसर्गोऽप्युसर्गाणां, दृढव्रतपरायणाः;
- धन्यास्ते कामदेवाद्याः, श्लाघ्यास्तीर्थकृतामपि १३८
- जिनो देवः कृपा धर्मो, गुरवो यत्र साधवः;
- श्रावकत्वाय कस्तस्मै, न श्लाघेताविमूढधीः? १३९
- जिनधर्मविनिर्मुक्तो, मा भूवं यक्वर्त्यपि;
- स्यां येऽपि दरिद्रोऽपि, जिनधर्माधिवासितः १४०

- त्यक्तसङ्गो ज्जर्षावासा, मलक्लिन्नकलेवरः;
 लजन् माधुकरीं वृत्तिं, मुनियर्या कदा श्रये? १४१
 त्यजन् दुःशीलसंसर्गं, गुरुपादरजः स्पृशन्;
 कदाहं योगमभ्यस्यन्, प्रभवयेयं भवच्छिष्टे? १४२
 महानिशायां प्रकृते, कायोत्सर्गं पुराद् बहिः;
 स्तम्भवत् स्कन्धकषणं, वृषाः कुर्युः कदा भयि? १४३
 वने पद्मासनासीनं, कोऽस्थितमृगार्भकम्;
 कदाऽऽघ्रास्यन्ति वक्त्रे मां, जरन्तो मृगयूथपाः? १४४
 शत्रौ मित्रे तृणो स्त्रेणो, स्वर्णोऽश्मनि मणौ मृदि;
 मोक्षे भवे भविष्यामि, निर्विशेषमतिः कदा? १४५
 अधिरोढुं गुणश्रेणिं, निःश्रेणीं मुक्तिवेश्मनः;
 परानन्दलताकन्दान् कुर्यादिति मनोरथान् १४६
 छत्याहोरात्रिकीं यर्या, -मप्रमत्तः समायरन्;
 यथावद्भुक्तवृत्तस्थो, गृहस्थोऽपि विशुध्यति १४७
 सोऽथावश्यकयोगानां, लङ्गे मृत्योरथागमे;
 कृत्वा संलेपनामादौ, प्रतिपद्य य संयमम् १४८
 जन्मद्रीक्षाज्ञानमोक्ष-स्थानेषु श्रीमदहर्ताम्;
 तदभावे गृहेऽरण्ये, स्थण्डिले जन्तुवर्जिते १४९
 त्यक्त्वा यतुर्विधाहारं, नमस्कारपरायणः;
 आराधनां विधायोऽथै, -श्वतुःशरणाभाश्रितः १५०

- छल्लोके परलोके, जिविते मरણे तथा;
 त्यक्त्वाशंसां निदानं य, समाधिसुधयोक्षितः १५१
 परीषडोपसर्गोभ्यो, निर्भीको जिनलक्षित्वाङ्क;
 प्रतिपद्येत मरणा-मानन्दः श्रावको यथा १५२
 प्राप्तः स कल्पेष्विन्द्रत्व, -मन्यद्वा स्थानमुत्तमम्;
 मोदतेऽनुत्तरप्राज्य, -पुण्यसंभारत्वाङ्क ततः १५३
 व्युत्पद्ये मनुष्येषु, लुक्त्वा लोमान् सुदुर्लभान्;
 विरक्तो मुक्तिमाप्नोति, शुद्धात्मान्तर्भवाष्टकम् १५४
 छति संक्षेपतः सम्यग्, रत्नत्रयमुदीरितम्;
 सर्वोऽपि यदनासाध, नासाद्यति निर्वृतिम् १५५

चतुर्थः प्रकाशः

- आत्मैव दर्शनज्ञान, - यारित्राण्यथवा यतेः;
 यत्तदात्मक अवैष, शरीरमधितिष्ठति १
 आत्मानमात्माना वेत्ति, मोहत्यागाद्य आत्मनि;
 तदेव तस्य यारित्रं, तज्ज्ञानं तस्य दर्शनम् २
 आत्माज्ञानत्वं दुःख, -मात्मज्ञानेन हन्यते;
 तपसाऽप्यात्मविज्ञान, -हीनैश्छेतुं न शक्यते ३
 अयमात्मैव सिद्धयः शरीरी कर्मयोगतः;
 ध्यानाग्निदग्धकर्मा तु, सिद्धात्मा स्यान्निरञ्जनः ४
 अयमात्मैव संसारः, कषायेन्द्रियनिर्जितः;
 तमेव तद्विजेतारं, मोक्षमाहुर्भनीषिणः ५

स्युः कषायाः क्रोधमान, -मायालोभाः शरीरिषाम्;	
यतुर्विधास्ते प्रत्येकं, त्पैः संज्वलनादितिः	५
पक्षं संज्वलनः प्रत्या-प्यानो मासयतुष्टयम्;	
अप्रत्याप्यानको वर्ष, जन्मानन्तानुबन्धकः	७
वीतरागयतिश्राद्ध, -सम्यग्दृष्टित्वघातकाः;	
ते देवत्वमनुष्यत्व, -तिर्यक्तवनरकप्रदाः	८
तत्रोपतापकः क्रोधः, क्रोधो वैरस्य कारणम्;	
दुर्गतेर्वर्तनी क्रोधः, क्रोधः शमसुभार्गवा	९
उत्पद्यमानः प्रथमं, दहत्येव स्वमाश्रयम्;	
क्रोधः कृशानुवत्पश्या-दन्यं दहति वा न वा	१०
क्रोधवल्नेस्तदहनाय, शमनाय शुभात्मभिः;	
श्रयणीया क्षमैकैव, संयमारामसारणिः	११
विनयश्रुतशीलानां, त्रिवर्गस्य य घातकः;	
विवेकलोचनं लुम्पन्, मानोऽन्धङ्करणो नृणाम्	१२
जातिलात्मकुलैश्चर्य-बलरूपतपःश्रुतैः;	
कुर्वन् महं पुनस्तानि, हीनानि लभते जनः	१३
उत्सर्पयन् द्रोषशापा, गुणभूलान्यधो नयन्;	
उन्मूलनीयो मानद्व-स्तन्मार्दवसरित्त्ववैः	१४
असूनृतस्य जननी, परशुः शीलशापिनः;	
जन्मभूमिरविद्यानां, माया दुर्गतिकारणम्	१५

- કૌટિલ્યપટવઃ પાપા, માયયા બકવૃત્તયઃ;
ભુવનં વગ્ચયમાના, વગ્ચયન્તે સ્વમેવ હિ ૧૬
- તદાર્જવમહૌષધ્યા, જગદાનન્દહેતુના;
જ્યેજ્જગદ્દ્રોહકરીં, માયાં વિષધરીમિવ ૧૭
- આકરઃ સર્વદોષાણાં, ગુણાગ્રસનરાક્ષસઃ;
કન્દો વ્યસનવલ્લીનાં, લોભઃ સર્વાર્થબાધકઃ ૧૮
- ધનહીનઃ શતમેકં, સહસ્રં શતવાનપિ;
સહસ્રાધિપતિર્લક્ષં, કોટિં લક્ષેશ્વરોઽપિ ચ ૧૯
- કોટીશ્વરો નરેન્દ્રત્વં, નરેન્દ્રશ્યકવર્તિતામ્;
ચકવર્તી ચ દેવત્વં, દેવોઽપીન્દ્રત્વમિચ્છતિ ૨૦
- ઇન્દ્રત્વેઽપિ હિ સંપ્રાપ્તે, યદિચ્છા ન નિવર્તતે;
મૂલે લઘીયાંસ્તલ્લોભઃ, શરાવ ઇવ વર્ધતે ૨૧
- લોભસાગરમુદ્દેલ-મતિવેલં મહામતિઃ;
સંતોષસેતુબન્ધેન, પ્રસરન્તં નિવારયેત્ ૨૨
- ક્ષાન્ત્યા ક્રોધો મૃદુત્વેન, માનો માયાર્જવેન ચ;
લોભશ્યાનીહયા જેયાઃ, કષાયા ઇતિ સંગ્રહઃ ૨૩
- વિનેન્દ્રિયજયં નૈવ, કષાયાગ્જેતુમીશ્વરઃ;
હન્યતે હૈમનં જાડ્યં, ન વિના જ્વલિતાનલમ્ ૨૪
- અદાન્તૈરિન્દ્રિયહયૈ-, શ્યલૈરપથગામિત્મિઃ;
આકૃષ્ય નરકારણ્યે, જન્તુઃ સપદિ નીયતે ૨૫

- ઇન્દ્રિયૈર્વિજિતો જન્તુઃ, કષાયૈરભિભૂયતે;
 વીરૈઃ કૃષ્ટેષ્ટકઃ પૂર્વ, વપ્રઃ કૈઃ કેર્ન ખણ્ણ્યતે? ૨૬
 કુલઘાતાય પાતાય, બન્ધાય ચ વધાય ચ;
 અનિર્જિતાનિ જાયન્તે, કરણાનિ શરીરિણામ્ ૨૭
 વશાસ્પર્શ-સુખાસ્વાદ, -પ્રસારિતકરઃ કરી;
 આલાનબન્ધનક્લેશ-, માસાદ્યતિ તત્ક્ષણાત્ ૨૮
 પયસ્યગાધે વિચરન્, ગિલન્ ગલગતામિષમ્;
 મૈનિકસ્ય કરે દીનો, મીનઃ પતતિ નિષ્ચિતમ્ ૨૯
 નિપતન્ મત્તમાત્કુલ-, કપોલે ગન્ધલોલુપઃ;
 કર્ણતાલતલાઘાતાદ્, મૃત્યુમાખ્નોતિ ષટ્પદઃ ૩૦
 કનકચ્છેદસંકાશ-, શિખાલોકવિમોહિતઃ;
 રભસેન પતન્ દીપે, શલભો લભતે મૃતિમ્ ૩૧
 હરિણો હારિણીં ગીતિ-, માકર્ણયિતુમુદ્ધરઃ;
 આકર્ણાકૃષ્ટયાપસ્ય, યાતિ વ્યાધસ્ય વેધ્યતામ્ ૩૨
 એવં વિષય એકૈકઃ, પચ્યત્વાય નિષેવિતઃ;
 કથં હિ યુગપત્ પચ્ય, પચ્યત્વાય ભવન્તિ ન? ૩૩
 તદિન્દ્રિયજયં કુર્યાદ્, મનઃશુદ્ધયા મહામતિઃ;
 યાં વિના યમનિયમૈઃ, કાયક્લેશો વૃથા નૃણામ્ ૩૪
 મનઃક્ષપાયરો ભ્રામ્ય, -ત્રપશ્કુંકં નિરકુશઃ;
 પ્રપાતયતિ સંસારા-, ઉવર્તગર્તે જગત્રયીમ્ ૩૫

- तप्यमानांस्तपो मुक्तौ, गन्तुकामान् शरीरिणः;
 वात्येव तरलं येतः, क्षिपत्यन्यत्र कुत्रचित् ३५
- अनिरुद्धमनस्कः सन्, योगश्रद्धां दधाति यः;
 पद्भ्यां शिगमिषुर्ग्रामं, स पद्गुरिव हस्यते ३७
- मनोरोधे निरुध्यन्ते, कर्माण्यपि समन्ततः;
 अनिरुद्धमनस्कस्य, प्रसरन्ति हि तान्यपि ३८
- मनःकपिरयं विश्व-परिभ्रमणलम्पटः;
 नियन्त्रणीयो यत्नेन, मुक्तिमिच्छुभिरात्मनः ३९
- द्वीपिका भ्रुवनिर्वाणा, निर्वाणपथदर्शिनी;
 अकैव मनसः शुद्धिः, समाप्ता मनीषिभिः ४०
- सत्यां हि मनसः शुद्धौ, सन्त्यसन्तोऽपि सद्गुणाः;
 सन्तोऽप्यसत्यां नो सन्ति, सैव कार्या बुधैस्ततः ४१
- मनःशुद्धिमभित्राणा, ये तपस्यन्ति मुक्तये;
 त्यक्त्वा नावं भुजाभ्यां ते, तितीर्षन्ति महावर्षवम् ४२
- तपस्विनो मनःशुद्धि-विनाभूतस्य सर्वथा;
 ध्यानं जलु मुधा यक्षु-र्विकलस्येव दर्पणः ४३
- तदवश्यं मनःशुद्धिः, कर्तव्या सिद्धिमिच्छता;
 तपःश्रुतयमप्रायैः, किमन्यैः, कायदण्डनैः ४४
- मनशुद्धयै य कर्तव्यो, रागद्वेषविनिर्जयः;
 कालुष्यं येन हित्वात्मा, स्वस्वरूपेऽवतिष्ठते ४५
- आत्मायत्तमपि स्वान्तं, कुर्वतामपि योगिनाम्;
 रागादिभिः समाकम्ब्य, परायत्तं विधीयते ४६

- रक्ष्यमाज्ञामपि स्वान्तं, समादाय मनाङ् मिषम्;
 पिशाचा धव रागाद्या, -श्छलयन्ति मुहुर्मुहुः ४७
 रागादितिभिरध्वस्त, -ज्ञानेन मनसा जनः;
 अन्धेनान्ध धवाकृष्टः, पात्यते नरकावटे ४८
 अस्ततन्द्रैरतः पुंभि, -निर्वाणपटकाङ्क्षिभिः;
 विधातव्यः समत्वेन, रागद्वेषद्विषज्जयः ४९
 अमन्दानन्दजनने, साम्यवारिणि मज्जताम्;
 जयते सडसा पुंसां, रागद्वेषमलक्षयः ५०
 प्रणिहन्ति क्षणार्धेन, साम्यमालम्ब्य कर्म तत्;
 यत्र हन्यान्नरस्तीत्र-, तपसा जन्मकोटिभिः ५१
 कर्म श्रुवं य संश्लिष्टं, परिज्ञातात्मनिश्चयः;
 विभिन्नीकुरुते साधुः, सामायिकशलाक्या ५२
 रागादिविध्वान्तविध्वंसे, कृते सामायिकांशुना;
 स्वस्मिन् स्वरूपं पश्यन्ति, योगिनः परमात्मनः ५३
 स्निह्यन्ति जन्तवो नित्यं, वैरिणोऽपि परस्परम्;
 अपि स्वार्थकृते साम्य-त्वाजः साधोः प्रभावतः ५४
 साम्यं स्यान्निर्ममत्वेन, तत्कृते भावनाः श्रयेत्;
 अनित्यतामशरणां, भवमेकत्वमन्यताम् ५५
 अशौचमाश्रवविधिं, संवरं कर्मनिर्जराम्;
 धर्मस्वाभ्याततां लोकं, द्वादशीं बोधिभावनाम् ५६
 यत्प्रातस्तत्र मध्याह्ने, यन्मध्याह्ने न तन्निशि;
 निरीक्ष्यते भवेऽस्मिन् ही!, पदार्थानामनित्यता ५७

- શરીરં દેહિનાં સર્વ, -પુરુષાર્થનિબન્ધનમ્;
 પ્રયણ્ડપવનોદ્ધત, -ઘનાઘનવિનશ્વરમ્ ૫૮
- કલ્લોલયપલા લક્ષ્મીઃ, સકુગમાઃ સ્વપ્નસંનિભાઃ;
 વાત્યાવ્યતિકરોત્ક્ષિપ્ત, -તૂલતુલ્યં ચ યૌવનમ્ ૫૯
- ઇત્યનિત્યં જગદ્વૃત્તં, સ્થિરચિત્તઃ પ્રતિક્ષણમ્;
 તૃષ્ણાકૃષ્ણાહિમન્ત્રાય, નિર્મમત્વાય ચિન્તયેત્ ૬૦
- ઇન્દ્રોપેન્દ્રાદયોડપ્યેતે, યન્મૃત્યોર્યાન્તિ ગોચરમ્;
 અહો! તદન્તકાતકુકે, કઃ શરણ્યઃ શરીરિણામ્ ૬૧
- પિતુર્માતુઃ સ્વસુબ્રાતુ-સ્તનયાનાં ચ પશ્યતામ્;
 અત્રાણો નીયતે જન્તુઃ, કર્મભિર્યમસન્નિ ૬૨
- શોચન્તે સ્વજનાનન્તં, નીયમાનાન્ સ્વકર્મભિઃ;
 નેષ્યમાણં તુ શોચન્તિ, નાત્માનં મૂઢબુદ્ધયઃ ૬૩
- સંસારે દુઃખદાવાગ્નિ, -જ્વલજ્જવાલાકરાલિતે;
 વને મૃગાર્ભકસ્યેવ, શરણં નાસ્તિ દેહિનઃ ૬૪
- શ્રોત્રિયઃ શ્વપચઃ સ્વામી, પત્તિર્બ્રહ્મા કૃમિશ્ચ સઃ;
 સંસારનાટ્યે નટવત્, સંસારી હન્ત! ચેષ્ટતે ૬૫
- ન યાતિ કતમાં યોનિ, કતમાં વા ન મુગ્ધતિ;
 સંસારી કર્મસમ્બન્ધા, -દવકચકુટીમિવ ૬૬
- સમસ્તલોકાકાશેડપિ, નાનારૂપૈઃ સ્વકર્મતઃ;
 વાલાગ્રમપિ તન્નાસ્તિ, યન્ન સ્પૃષ્ટં શરીરિભિઃ ૬૭

- એક ઉત્પદ્યતે જન્તુ-રેક એવ વિપદ્યતે;
 કર્માણ્યનુભવત્યેકઃ, પ્રચિતાનિ ભવાન્તરે ૬૮
- અન્યૈસ્તેનાર્જિતં વિત્તં, ભૂયઃ સંભૂય ભુજ્યતે;
 સ ત્વેકો નરકકોડે, કિલશ્યતે નિજકર્મભિઃ ૬૯
- યત્રાન્યત્વં શરીરસ્ય, વૈસદશ્યાચ્છરીરિણઃ;
 ધનબન્ધુસહાયાનાં, તત્રાન્યત્વં ન દુર્વચમ્ ૭૦
- યો દેહધનબન્ધુભ્યો, ભિન્નમાત્માનમીક્ષતે;
 ક્વ શોકશક્કુના તસ્ય, હન્તાતક્કઃ પ્રતન્યતે ૭૧
- રસાસૃઙ્માંસમેદોઽસ્થિ-મજ્જાશુકાન્ત્રવર્યસામ્;
 અશુચીનાં પદં કાયઃ, શુચિત્વં તસ્ય તત્કુતઃ? ૭૨
- નવસ્રોતઃસ્રવદ્વિસ્ર-રસનિઃસ્યન્દપિચ્છિલે;
 દેહેઽપિ શૌચસક્કલ્પો, મહન્મોહવિજૃમ્ભિતમ્ ૭૩
- મનોવાકકાયકર્માણિ, યોગાઃ કર્મ શુભાશુભમ્;
 યદાશ્રવન્તિ જન્તૂના-, માશ્રવાસ્તેન કીર્તિતાઃ ૭૪
- મૈત્ર્યાદિવાસિતં ચેતઃ, કર્મ સૂતે શુભાત્મકમ્;
 કષાયવિષયાકાન્તં, વિતનોત્યશુભં પુનઃ ૭૫
- શુભાર્જનાય નિર્મિથ્યં, શ્રુતજ્ઞાનાશ્રિતં વચઃ;
 વિપરીતં પુનર્જોય-મશુભાર્જનહેતવે ૭૬
- શરીરેણ સુગુપ્તેન, શરીરી ચિનુતે શુભમ્;
 સતતારમ્ભિણા જન્તુ, -ઘાતકેનાશુભં પુનઃ ૭૭

- કષાયા વિષયા યોગાઃ, પ્રમાદાવિરતી તથા;
 મિથ્યાત્વમાર્તરૌદ્રે ચે, -ત્યશુભં પ્રતિ હેતવઃ ૭૮
 સર્વેષામાશ્રવાણાં તુ, નિરોધઃ સંવરઃ સ્મૃતઃ;
 સ પુનર્ભિઘતે દ્વેધા, દ્રવ્યભાવવિભેદતઃ ૭૯
 યઃ કર્મપુદ્ગલાદાન, -સ્થેદઃ સ દ્રવ્યસંવરઃ;
 ભવહેતુક્રિયાત્યાગઃ, સ પુનર્ભાવસંવરઃ ૮૦
 યેન યેન હ્યુપાયેન, રુદ્ધયતે યો ય આશ્રવઃ;
 તસ્ય તસ્ય નિરોધાય, સ સ યોજ્યો મનીષિભિઃ ૮૧
 ક્ષમયા મૃદુભાવેન, ઋજુત્વેનાડપ્યનીહયા;
 ક્રોધં માનં તથા માયાં, લોભં રુન્ધ્યાઘથાક્રમમ્ ૮૨
 અસંયમકૃતોત્સેકાન્, વિષયાન્ વિષસંનિભાન્;
 નિરાકુર્યાદખણ્ડેન, સંયમેન મહામતિઃ ૮૩
 તિસૃભિર્ગુપ્તિભિર્યોગાન્, પ્રમાદં ચાપ્રમાદતઃ;
 સાવઘયોગહાનેના-, ડવિરતિં ચાપિ સાધયેત્ ૮૪
 સદર્શનેન મિથ્યાત્વં, શુભસ્થૈર્યેણ ચેતસઃ;
 વિજયેતાર્તરૌદ્રે ચ, સંવરાર્થં કૃતોઘમઃ ૮૫
 સંસારબીજભૂતાનાં, કર્મણાં જરણાદિહ;
 નિર્જરા સા સ્મૃતા દ્વેધા, સકામા કામવર્જિતા ૮૬
 જ્ઞેયા સકામા યમિના, -મકામા ત્વન્યદેહિનામ્;
 કર્મણાં ફલવત્પાકો, યદુપાયાત્ સ્વતોડપિ હિ ૮૭

- सद्योषमपि दीप्तेन, सुवर्णं वस्त्रिना यथा;
तपोऽग्निना तप्यमान, -स्तथा ज्वो विशुध्यति ८८
- अनशनमौनोदर्यं, वृत्तेः संक्षेपज्ञं तथा;
रसत्यागस्तनुक्लेशो, लीनतेति बहिस्तपः ८९
- प्रायश्चित्तं वैयावृत्त्यं, स्वाध्यायो विनयोऽपि य;
व्युत्सर्गोऽथ शुभं ध्यानं, षोढेत्यात्म्यन्तरं तपः ९०
- दीप्यमाने तपोवस्त्रौ, बाह्ये यात्म्यन्तरेऽपि य;
यमी जरति कर्माणि, दुर्जराण्यपि तत्क्षणात् ९१
- स्वाध्यातः जलु धर्मोऽयं, जगवद्विभर्जिनोत्तमैः;
यं समालम्बमानो हि, न मज्जेद्भवसागरे ९२
- संयमः सूनुतं शौचं, ब्रह्माकिञ्चनता तपः;
क्षान्तिर्मादवमृजुतां, मुक्तिश्च दशधा स तु ९३
- धर्मप्रभावतः कल्प, -दुर्माद्या ददतीप्सितम्;
गोचरेऽपि न ते यत्स्यु, -रधर्माधिष्ठितात्मनाम् ९४
- अपारे व्यसनाऽम्भौधौ, पतन्तं पाति देहिनम्;
सद्यः सविधवर्त्येक, -बन्धुधर्मोऽतिवत्सलः ९५
- आप्लावयति नाम्भोधि, -राश्यासयति याम्बुदः;
यन्मर्ही स प्रभावोऽयं, ध्रुवं धर्मस्य केवलः ९६
- न ज्वलत्यनलस्तिर्यगू, यदूर्ध्वं वाति नानिलः;
अचिन्त्यमहिमा तत्र, धर्मं अवे निबन्धनम् ९७

- નિરાલમ્બા નિરાધારા, વિશ્વાધારો વસુંધરા;
 યચ્ચાવતિષ્ઠતે તત્ર, ધર્માદન્યત્ર કારણમ્ ૯૮
- સૂર્યાચન્દ્રમસાવેતૌ, વિશ્વોપકૃતિહેતવે;
 ઉદયેતે જગત્યસ્મિન્, નૂનં ધર્મસ્ય શાસનાત્ ૯૯
- અબન્ધૂનામસૌ બન્ધુ, -રસખીનામસૌ સખા;
 અનાથાનામસૌ નાથો, ધર્મો વિશ્વૈકવત્સલઃ ૧૦૦
- રક્ષોયક્ષોરગવ્યાઘ્ર, -વ્યાલાનલગરાદયઃ;
 નાપકર્તુમલં તેષાં, યૈર્ધર્મઃ શરણં શ્રિતઃ ૧૦૧
- ધર્મો નરકપાતાલ, -પાતાલવતિ દેહિનઃ;
 ધર્મો નિરુપમં યચ્છ, -ત્યપિ સર્વજવૈભવમ્ ૧૦૨
- કટિસ્થકરવૈશાખ, -સ્થાનકસ્થનરાકૃતિમ્;
 દ્રવ્યૈઃ પૂર્ણાં સ્મરેલ્લોકં, સ્થિત્યુત્પત્તિવ્યયાત્મકૈઃ ૧૦૩
- લોકો જગત્રયાકીર્ણાં, ભુવઃ સપ્તાત્ર વેષ્ટિતાઃ;
 ધનામ્બોધિમહાવાત, -તનુવાતૈર્મહાબલૈઃ ૧૦૪
- વેત્રાસનસમોઽધસ્તાન્, મધ્યતો ઝલ્લરીનિભઃ;
 અગ્રે મુરજસઙ્કાશો, લોકઃ સ્યાદેવમાકૃતિઃ ૧૦૫
- નિષ્પાદિતો ન કેનાઽપિ, ન ધૃતઃ કેનચિચ્ચ સઃ;
 સ્વયંસિદ્ધો નિરાધારો, ગગને કિન્ત્વવસ્થિતઃ ૧૦૬
- અકામનિર્જરાઙ્ગપાત્, પુણ્યાજ્જન્તોઃ પ્રજાયતે;
 સ્થાવરત્વાત્રસત્ત્વં વા, તિર્યક્ત્ત્વં વા કથગ્યન ૧૦૭

मानुष्यमार्यदेशस्य, जातिः सर्वाक्षपाटवम्;	
आयुष्य प्राप्यते तत्र, कथञ्चित्कर्मलाघवात्	१०८
प्राप्तोषु पुण्यतः श्रद्धा, -कथकश्रवणोष्वपि;	
तत्त्वनिश्चयज्ञपं तद्, बोधिरत्नं सुदुर्लभम्	१०८
भावनाभिरविश्रान्त, -मिति भावितमानसः;	
निर्ममः सर्वभावेषु, समत्वमवलम्बते	११०
विषयेभ्यो विरक्तानां, साम्यवासितयेतसाम्;	
उपशाम्येत् कषायाग्नि, -बोधिदीपः समुन्मिषेत्	१११
समत्वमवलम्ब्याथ, ध्यानं योगी समाश्रयेत्;	
विना समत्वमारब्धे, ध्याने स्वात्मा विडम्ब्यते	११२
भोक्षः कर्मक्षयादेव, स यात्मज्ञानतो भवेत्;	
ध्यानसाध्यं मतं तस्य, तद्ध्यानं छितभात्मनः	११३
न साम्येन विना ध्यानं, न ध्यानेन विना य तत्;	
निष्कम्पं जायते तस्माद्, -द्वयमन्योन्यकारणम्	११४
मुहूर्तान्तर्भनःस्थैर्यं, ध्यानं उन्नस्थयोगिनाम्;	
धर्म्यं शुक्लं य तद् द्वेषा, योगरोधस्त्वयोगिनाम्	११५
मुहूर्तात् परतस्मिन्ता, यद्वा ध्यानान्तरं भवेत्;	
बल्वर्थसंकमे तु स्याद्, दीर्घाडपि ध्यानसंततिः	११५
मैत्री-प्रभोद-कारुण्य, -माध्यस्थानि नियोजयेत्;	
धर्म्यध्यानमुपस्कृत्, तद्धि तस्य रसायनम्	११७

- मा कार्पीत् कोऽपि पापानि, मा य भूत् कोऽपि दुःखितः;
 भुव्यतां जगदध्येषा, भतिर्भेत्री निगद्यते ११८
 अपास्ताशेषदोषाणां, वस्तुतत्त्वावलोकितानाम्;
 गुणेषु पक्षपातो यः, स प्रमोदः प्रकीर्तितः ११९
 दीनेष्वार्त्तेषु भीतेषु, यायमानेषु श्रवितम्;
 प्रतीकारपरा बुद्धिः, कारुण्यमभिधीयते १२०
 कूरकर्मसु निःशङ्कं, देवतागुरुनिन्दिषु;
 आत्मशंसिषु योपेक्षा, तन्माध्यस्थमुद्दीरितम् १२१
 आत्मानं भावयन्नात्मि, -त्मावनात्मिर्महामतिः;
 त्रुटितामपि संधत्ते, विशुद्धध्यानसंततिम् १२२
 तीर्थं वा स्वस्थताहेतु, यत्तद्वा ध्यानसिद्धये;
 कृतासनजयो योगी, विविक्तं स्थानमाश्रयेत् १२३
 पर्यङ्कवीरवज्राब्ज, -त्प्रदृष्टडासनानि यः;
 उत्कटिका गोदोलिका, कायोत्सर्गस्तथासनम् १२४
 स्याज्जङ्घयोरधोभागे, पादोपरि कृते सति;
 पर्यङ्को नात्मिगोत्तान, -दक्षिणोत्तरपाण्डिकः १२५
 वामोऽर्द्धिर्दक्षिणोऽर्ध्वं, वामोऽपरि दक्षिणः;
 क्रियते यत्र तद्दीरो-, चितं वीरासनं स्मृतम् १२६
 पृष्ठे वज्राकृतीभूते, दोर्भ्यां वीरासने सति;
 गृह्णीयात् पादयोर्धरा, -ङ्गुष्ठीं वज्रासनं तु तत् १२७

- सिंहासनाधिष्ठस्या, -सनापनयने सति;
 तथैवावस्थितिर्या ता, -मन्ये वीरासनं विदुः १२८
- शङ्खाया मध्यभागे तु, संश्लेषो यत्र शङ्खाया;
 पद्मासनमिति प्रोक्तं, तदासनवियक्ष्णैः १२९
- संपुटीकृत्य मुष्काग्रे, तलपादौ तथोपरि;
 पाणिक्वथपिकां कुर्याद्, यत्र भद्रासनं तु तत् १३०
- श्लिष्टाङ्गुली श्लिष्टगुल्फौ, भूश्लिष्टोऽप्रसारयेत्;
 यत्रोपविश्य पादौ तद्, दण्डासनमुदीरितम् १३१
- पूतपार्श्वी-समायोगे, प्राङ्मुखकटिकासनम्;
 पार्श्वीभ्यां तु भुवस्त्यागे, तस्याद्गोढोदिकासनम् १३२
- प्रलम्बितभुजद्वन्द्व, -मूर्ध्वस्थस्यासितस्य वा;
 स्थानं कायानपेक्षं यत्, -कायोत्सर्गः स कीर्तितः १३३
- जयते येन येनेह, विहितेन स्थिरं मनः;
 तत्तदेव विधातव्य, -मासनं ध्यानसाधनम् १३४
- सुभासनसमासीनः, सुश्लिष्टाधरपल्लवः;
 नासाग्रन्यस्तद्वन्द्वो, दन्तैर्दन्तानसंस्पृशन् १३५
- प्रसन्नवदनः पूर्वा, -त्रिभुजो वाप्युदङ्मुजः;
 अप्रमत्तः सुसंस्थानो, ध्याता ध्यानोद्यतो भवेत् १३६

आचार्यश्री हरिभद्रशूरि विरचित

अष्टक प्रकरण

१. महादेवाष्टकम्

यस्य संकलेशजननो रागो नास्त्येव सर्वथा;	
न य द्वेषोऽपि सत्त्वेषु शमेन्धनद्वानलः	१
न य मोहोऽपि सज्ज्ञानच्छादनोऽशुद्धवृत्तकृत्;	
त्रिलोकप्यातमहिमा महादेवः स उच्यते	२
यो वीतरागः सर्वज्ञो यः शाश्वतसुषेश्वरः;	
क्लिष्टकर्मकलातीतः सर्वथा निष्कलस्तथा	३
यः पूज्यः सर्वदेवानां यो ध्येयः सर्वयोगिनाम्;	
यः स्रष्टा सर्वनीतीनां महादेवः स उच्यते	४
अवं सद्वृत्तयुक्तेन येन शास्त्रमुदाहृतम्;	
शिववत्स परं ज्योतिस्त्रिकोटीदोषवर्जितम्	५
यस्य याराधनोपायः सदाज्ञाभ्यास एव हि;	
यथाशक्ति विधानेन नियमात्स इलप्रदः	६
सुवैद्यवयनाद्यदृष्ट व्याधेर्भवति संक्षयः;	
तद्वदेव हि तद्वाक्याद् ध्रुवः संसारसंक्षयः	७
अवम्भूताय शान्ताय कृतकृत्याय धीमते;	
महादेवाय सततं सम्यग्भक्त्या नमोनमः	८

२. स्नानाष्टकम्

द्रव्यतो भावतश्चैव द्विधा स्नानमुदाहृतम्;	
बाह्यमाध्यात्मिकं येति तदन्यैः परिकीर्त्यते	१

जलेन देहदेशस्य क्षणं यश्शुद्धिकारणम्; प्रायोऽन्यानुपरोधेन द्रव्यस्नानं तद्गुह्यते	२
कृत्वेदं यो विधानेन देवतातिथिपूजनम्; करोति मलिनारम्भी तस्यैतदपि शोभनम्	३
भावशुद्धिनिमित्तत्वात्तथानुभवसिद्धितः; कथञ्चिदोषभावेऽपि तदन्यगुणभावतः	४
अधिकारिवशाच्छास्त्रे धर्मसाधनसंस्थितिः; व्याधिप्रतिक्रियातुल्या विज्ञेया गुणदोषयोः	५
ध्यानात्मसा तु श्रवस्य सदा यश्शुद्धिकारणम्; मलं कर्म समाश्रित्य भावस्नानं तद्गुह्यते	६
ऋषीणामुत्तमं ह्येतन्निर्दिष्टं परमर्षिभिः; हिंसादोषनिवृत्तानां प्रतशीलविवर्धनम्	७
स्नात्वाऽनेन यथायोगं निःशेषमलवर्जितः; भूयो न लिप्यते तेन स्नातकः परमार्थतः	८

३. पूजाष्टकम्

अष्टपुष्पी समाख्याता स्वर्गभोक्षप्रसाधनी; अशुद्धेतरत्वेन द्विधा तत्त्वार्थदर्शिभिः	१
शुद्धागमैर्यथालाभं प्रत्यग्रैः श्रुतिभाजनैः; स्तोकैर्वा बहुभिर्वाऽपि पुष्पैर्जत्यादिसम्भवेः	२
अष्टापायविनिर्मुक्ततद्गुह्यगुणभूतये; दीयते देवदेवाय या साऽशुद्धेत्युदाहृता	३

सङ्कीर्णेषा स्वरूपेण द्रव्याद्भावप्रसक्तितः;	
पुण्यबन्धनिमित्तत्वाद् विज्ञेया सर्वसाधनी	४
या पुनर्भावज्ञैः पुष्पैः शास्त्रोक्तिगुणसङ्गतैः;	
परिपूर्णात्वतोऽम्बानैरत एव सुगन्धिभिः	५
अहिंसासत्यमस्तेयं ब्रह्मचर्यमसङ्गता;	
गुरुभक्तिस्तपो ज्ञानं सत्पुष्पाणि प्रयक्षते	५
अभिर्देवाधिदेवाय बहुमानपुरस्सरा;	
दीयते पालनाद्या तु सा वै शुद्धेत्युदाहृता	७
प्रशस्तो ह्यनया भावस्ततः कर्मक्षयो ध्रुवः;	
कर्मक्षयाय्य निर्वाणमत अेषा सतां मता	८

४. अग्निकारिकाष्टकम्

कर्मन्धनं समाश्रित्य दृढा सद्भावनाहुतिः;	
धर्मध्यानाग्निना कार्या दीक्षितेनाग्निकारिका	१
दीक्षा मोक्षार्थमाभ्याता ज्ञानध्यानफलं य स;	
शास्त्र उक्तो यतः सूत्रं शिवधर्मोत्तरे ह्यदः	२
पूजया विपुलं राज्यमग्निकार्येण सम्पदः;	
तपः पापविशुद्ध्यर्थं ज्ञानं ध्यानं य भुक्तिदम्	३
पापं य राज्यसम्पत्सु सम्भवत्यनघं ततः;	
न तद्धेतवोरुपादानमिति सम्यग्विचिन्त्यताम्	४
विशुद्धिश्चास्य तपसा न तु दानादिनैव यत्;	
तद्वियं नान्यथा युक्ता तथा योक्तं महात्मना	५

धर्मार्थं यस्य वित्तेऽहो तस्यानीहो गरीयसी;	
प्रक्षालनाद्धि पङ्कस्य दूरादस्पर्शनं वरम्	५
भोक्षाध्वसेवया यैताः प्रायः शुभतरा लुवि;	
ज्वायन्ते ह्यनपायिन्ये ष्यं सञ्छास्त्रसंस्थितिः	७
छष्टापूर्तं न भोक्षाङ्गं सकामस्योपवर्षितम्;	
अकामस्य पुनर्योक्ता सैव न्याय्याग्निकारिका	८

प. भिक्षाष्टकम्

सर्वसम्पत्करी यैका पौरुषघ्नी तथाऽपरा;	
वृत्तिभिक्षा य तत्त्वज्ञैरिति भिक्षा त्रिधोऽदिता	१
यतिर्ध्यानादियुक्तो यो गुर्वाज्ञायां व्यवस्थितः;	
सदानारम्भिषास्तस्य सर्वसम्पत्करी मता	२
वृद्धाद्यर्थमसङ्गस्य भ्रमरोपमयाऽटतः;	
गृह्णित्तेऽपकाराय विहितेति शुभाशयात्	३
प्रव्रज्यां प्रतिपन्नो यस्तद्विरोधेन वर्तते;	
असदारम्भिषास्तस्य पौरुषघ्नीति कीर्तिता	४
धर्मलाघवकृन्मूढो भिक्षयोऽरपूरणम्;	
करोति दैन्यात्पीनाङ्गः पौरुषं हन्ति केवलम्	५
निःस्वान्धपङ्गवो ये तु न शक्ता वैक्यान्तरे;	
भिक्षामटन्ति वृत्त्यर्थं वृत्तिभिक्षेयमुच्यते	६
नाति द्रुष्टाऽपि याभीषामेषा स्यान्नहमी तथा;	
अनुकम्पा निमित्तत्वाद् धर्मलाघवकारिषाः	७

धातृष्णामपि यैताभ्यः इलं क्षेत्रानुसारतः;

विज्ञेयमाशयाद्वापि स विशुद्धः इलप्रदः ८

७. सर्वसम्पत्करी त्मिक्षाष्टकम्

अकृतोऽकारितश्यान्धैरसङ्कल्पित भवे यः;

यतेः पिण्डः समाभ्यातो विशुद्धः शुद्धिकारकः १

यो न सङ्कल्पितः पूर्वं देयभुङ्ग्ध्या कथं नु तम्;

दद्याति कश्चिद्देवं य स विशुद्धो वृथोदितम् २

न यैवं सद्गृहस्थानां त्मिक्षा ग्राह्या गृहेषु यत्;

स्वपरार्थं तु ते यत्नं कुर्वते नान्यथा क्वचित् ३

सङ्कल्पनं विशेषेण यत्रासौ द्रुष्ट इत्यपि;

परिहारो न सम्यक् स्याद्यावदर्थिकवाटिनः ४

विषयो वाऽस्य वक्तव्यः पुण्यार्थं प्रकृतस्य यः;

असम्भवाभिधानात्स्यादाप्तस्यानाप्तताऽन्यथा ५

विभिन्नं देयमाश्रित्य स्वभोग्याद्यत्र वस्तुनि;

सङ्कल्पनं क्रियाकाले तद्दुष्टं विषयोऽनयोः ६

स्वोचिते तु यदारम्भे तथा सङ्कल्पनं क्वचित्;

न दुष्टं शुभत्वावत्वात् तच्छुद्धापरयोगवत् ७

दृष्टोऽसङ्कल्पितस्यापि लाभ भवेमसम्भवः;

नोक्त इत्याप्ततासिद्धिर्यतिधर्माऽतिदुष्करः ८

૭. પ્રચ્છન્નભોજનાષ્ટકમ્

- સર્વારમ્ભનિવૃત્તસ્ય મુમુક્ષોર્ભાવિતાત્મનઃ;
 પુણ્યાદિપરિહારાય મતં પ્રચ્છન્નભોજનમ્ ૧
- ભુજ્જાનં વીક્ષ્ય દીનાદિર્યાયતે ક્ષુત્રપીડિતઃ;
 તસ્યાનુકમ્પયા દાને પુણ્યબન્ધઃ પ્રકીર્તિતઃ ૨
- ભવહેતુત્વતશ્ચ્યાયં નેષ્યતે મુક્તિવાદિનામ્;
 પુણ્યાપુણ્યક્ષયાન્મુક્તિરિતિ શાસ્ત્રવ્યવસ્થિતેઃ ૩
- પ્રાયો ન ચાનુકમ્પાવાંસ્તસ્યાદત્વા કદાચન;
 તથાવિધસ્વભાવત્વાચ્છકનોતિ સુખમાસિતુમ્ ૪
- અદાનેડપિ ચ દીનાદેરપ્રીતિર્જાયતે ધ્રુવમ્;
 તતોડપિ શાસનદ્વેષસ્તતઃ કુગતિસન્તતિઃ ૫
- નિમિત્તભાવતસ્તસ્ય સત્યુપાયે પ્રમાદતઃ;
 શાસ્ત્રાર્થબાધનેનેહ પાપબન્ધ ઉદાહૃતઃ ૬
- શાસ્ત્રાર્થશ્ચ પ્રયત્નેન યથાશક્તિ મુમુક્ષુણા;
 અન્યવ્યાપારશૂન્યેન કર્તવ્યઃ સર્વદૈવ હિ ૭
- એવં હ્યુભયથાપ્યેતદ્દુષ્ટં પ્રકટભોજનમ્;
 યસ્માન્નિદર્શિતં શાસ્ત્રે તતસ્ત્યાગોડસ્ય યુક્તિમાન્ ૮

૮. પ્રત્યાખ્યાનાષ્ટકમ્

- દ્રવ્યતો ભાવતશ્ચૈવ પ્રત્યાખ્યાનં દ્વિધા મતમ્;
 અપેક્ષાદિકૃતં દ્વાદમતોડન્યગ્યરમં મતમ્ ૧

अपेक्षा याविधिश्चैवापरिणामस्तथैव यः प्रत्याप्यानस्य विघ्नास्तु वीर्याभावस्तथापरः	२
लब्ध्याद्यपेक्षया ह्येतद्व्यवधानामपि क्वचित्; श्रूयते न तत्किञ्चिदित्यपेक्षाऽत्र निन्दिता	३
यथैवाविधिना लोके न विद्याग्रहणादि यत्; विपर्ययफलत्वेन तथेदमपि भाव्यताम्	४
अक्षयोपशमात्यागपरिणामे तथाऽसति; जिनाज्ञाभक्तिसंवेगवैकल्यादेतदध्यसत्	५
उदग्रवीर्यविरहात् क्लिष्टकर्माद्येन यत्; बाध्यते तदपि द्रव्यप्रत्याप्यानं प्रकीर्तितम्	६
अेतद्विपर्ययाद्भावप्रत्याप्यानं जिनोदितम्; सम्यक्चारित्ररूपत्वान्नियमान्भुक्तिसाधनम्	७
जिनोक्तमिति सद्व्यवधानात् तद्व्यवधानं; बाध्यमानं त्वेद्व्यवधानप्रत्याप्यानस्य कारणम्	८

६. ज्ञानाष्टकम्

विषयप्रतिभासं यात्मपरिणामित्तथा; तत्त्वसंवेदनं यैव ज्ञानमाहुर्महर्षयः	१
विषयकण्टकरत्नाद्यौ बालादिप्रतिभासवत्; विषयप्रतिभासं स्यात् तद्व्यवधानाद्यवेदकम्	२
निरपेक्षप्रवृत्त्यादि लिङ्गमेतदुदाहृतम्; अज्ञानावरणापायं महापायनिबन्धनम्	३

पातादिपरतन्त्रस्य तदोषादावसंशयम्;	
अनर्थाद्याप्तियुक्तं यात्मपरिज्ञातिमन्मतम्	४
तथाविधप्रवृत्त्यादिव्यङ्ग्यं सधनुबन्धि य;	
ज्ञानावरणाहासोत्थं प्रायो वैराग्यकारणम्	५
स्वस्थवृत्तेः प्रशान्तस्य तद्धेयत्वादिनिश्चयम्;	
तत्त्वसंवेदनं सम्यग् यथाशक्ति इलप्रदम्	६
न्याय्यादौ शुद्धवृत्त्यादिगम्यमेतत्प्रकीर्तितम्;	
सज्ज्ञानावरणापायं भ्रूद्यनिबन्धनम्	७
अेतस्मिन्सततं यत्नः कुग्रहत्यागतो भृशम्;	
मार्गश्रद्धादिभावेन कार्य आगमतत्परैः	८

१०. वैराग्याष्टकम्

आर्तध्यानाभ्यमेकं स्यान्मोहगर्भं तथाऽपरम्;	
सज्ज्ञानसङ्गतं येति वैराग्यं त्रिविधं स्मृतम्	१
छष्टेतरवियोगादिनिमित्तं प्रायशो हि यत्;	
यथाशक्त्यपि हेयादावप्रवृत्त्यादिवर्जितम्	२
उद्वेगकृद्धिषादाढ्यमात्मघातादिकारणम्;	
आर्तध्यानं ह्यदो मुष्यं वैराग्यं लोकतो मतम्	३
अेको नित्यस्तथाऽबद्धः क्षय्यसद्वेह सर्वथा;	
आत्मेति निश्चयाद्भूयो भवनैर्गुण्यदर्शनात्	४
तत्यागायोपशान्तस्य सद्वृत्तस्यापि भावतः;	
वैराग्यं तद्गतं यत्तत् मोहगर्भमुदाहृतम्	५

ભૂયાંસો નામિનો બદ્ધા બાહ્યોનેચ્છાદિના હ્યમી;	
આત્માનસ્તદ્વશાત્કષ્ટં ભવે તિષ્ઠન્તિ દારુણે	૬
એવં વિજ્ઞાય તત્પ્રાગવિધિસ્ત્યાગશ્ચ સર્વથા;	
વૈરાગ્યમાહુઃ સજ્જ્ઞાનસંગતં તત્ત્વદર્શિનઃ	૭
એતત્તત્ત્વપરિજ્ઞાનાત્રિયમેનોપજાયતે;	
યતોડતઃસાધનં સિદ્ધેરેતદેવોદિતં જિનૈઃ	૮

૧૧. તપોઽષ્ટકમ્

દુઃખાત્મકં તપઃ કેચિન્મન્યન્તે તન્ન યુક્તિમત્;	
કર્મોદયસ્વરૂપત્વાદ્ બલીવર્દાદિ દુઃખવત્	૧
સર્વ એવ ચ દુઃખ્યેવં તપસ્વી સમ્પ્રસજ્યતે;	
વિશિષ્ટસ્તદ્વિશેષેણ સુધનેન ધની યથા	૨
મહાતપસ્વિનશ્ચૈવં ત્વગ્રીત્યા નારકાદયઃ;	
શમસૌખ્યપ્રધાનત્વાદ્યોગિનસ્ત્વતપસ્વિનઃ	૩
યુક્ત્યાગમબહિર્ભૂતમતસ્ત્યાજ્યમિદં બુધૈઃ;	
અશસ્તધ્યાનજનનાત્ પ્રાય આત્માપકારકમ્	૪
મન-ઇન્દ્રિયયોગાનામહાનિશ્ચોદિતા જિનૈઃ;	
યતોડત્ર તત્કથં ત્વસ્ય યુક્તા સ્યાદ્ દુઃખરૂપતા	૫
યાપિ ચાનશનાદિભ્યઃ કાયપીડા મનાઃ ક્વચિત્;	
વ્યાધિક્રિયાસમા સાપિ નેષ્ટસિદ્ધ્યાત્ર બાધની	૬
દૃષ્ટા ચેષ્ટાર્થસંસિદ્ધૌ કાયપીડા હ્યદુઃખદા;	
રત્નાદિવણિગાદીનાં તદ્વદત્રાપિ ભાવ્યતામ્	૭

વિશિષ્ટજ્ઞાનસંવેગશમસારમતસ્તપઃ;
 ક્ષાયોપશમિકં જ્ઞેયમવ્યાબાધસુખાત્મકમ્ ૮

૧૨. વાદાષ્ટકમ્

શુષ્કવાદો વિવાદશ્ય ધર્મવાદસ્તથાડપરઃ;
 ઇત્યેષ ત્રિવિધો વાદઃ કીર્તિતઃ પરમર્ષિભિઃ ૧

અત્યન્તમાનિના સાર્ધં કૂરચિત્તેન ચ દૃઢમ્;
 ધર્મદ્વિષ્ટેન મૂઢેન શુષ્કવાદસ્તપસ્વિનઃ ૨

વિજયેડસ્યાતિપાતાદિ લાઘવં તત્પરાજયાત્;
 ધર્મસ્યેતિ દ્વિધાડપ્યેષ તત્ત્વતોડનર્થવર્ધનઃ ૩

લબ્ધિપ્યાત્યર્થિના તુ સ્યાદુઃસ્થિતેનાડમહાત્મના;
 છલજાતિપ્રધાનો યઃ સ વિવાદ ઇતિ સ્મૃતઃ ૪

વિજયો હ્યત્ર સત્રીત્યા દુર્લભસ્તત્ત્વવાદિનઃ;
 તદ્ભાવેડપ્યન્તરાયાદિદોષોડદૃષ્ટવિઘાતકૃત્ ૫

પરલોકપ્રધાનેન મધ્યસ્થેન તુ ધીમતા;
 સ્વશાસ્ત્રજ્ઞાતતત્ત્વેન ધર્મવાદ ઉદાહૃતઃ ૬

વિજયેડસ્ય ફલં ધર્મપ્રતિપત્યાઘનિન્દિતમ્;
 આત્મનો મોહનાશશ્ય નિયમાત્ત્પરાજયાત્ ૭

દેશાઘપેક્ષયા ચેહ વિજ્ઞાય ગુરુલાઘવમ્;
 તીર્થકૃજ્ઞાતમાલોચ્ય વાદઃ કાર્યો વિપશ્ચિતા ૮

૧૩. ધર્મવાદાષ્ટકમ

વિષયો ધર્મવાદસ્ય તત્તતન્ત્રવ્યપેક્ષયા;	
પ્રસ્તુતાર્થોપયોગ્યેવ ધર્મસાધનલક્ષણઃ	૧
પગ્થૈતાનિ પવિત્રાણિ સર્વેષાં ધર્મચારિણામ્;	
અહિંસાસત્યમસ્તેયં ત્યાગો મૈથુનવર્જનમ્	૨
ક્વ ખલ્વેતાનિ યુજ્યન્તે મુખ્યવૃત્ત્યા ક્વ વા ન હિ;	
તન્ત્રે તત્તન્ત્રનીત્યૈવ વિચાર્યં તત્ત્વતો હ્યદઃ	૩
ધર્માર્થિભિઃ પ્રમાણાદેર્લક્ષણં ન તુ યુક્તિમત્;	
પ્રયોજનાદભાવેન તથા ચાહ મહામતિઃ	૪
પ્રસિદ્ધાનિ પ્રમાણાનિ વ્યવહારશ્ચ તત્કૃતઃ;	
પ્રમાણલક્ષણસ્યોક્તૌ જ્ઞાયતે ન પ્રયોજનમ્	૫
પ્રમાણેન વિનિશ્ચિત્ય તદુચ્યતે ન વા નનુ;	
અલક્ષિતાત્કથં યુક્તા ન્યાયતોડસ્ય વિનિશ્ચિતિઃ	૬
સત્યાં ચાસ્યાં તદુક્ત્યાં કિં તદ્વદ્વિષયનિશ્ચિતેઃ;	
તત એવાવિનિશ્ચિત્ય તસ્યોક્તિર્ધ્યાન્ધ્યમેવ હિ	૭
તસ્માદ્યથોદિતં વસ્તુ વિચાર્યં રાગવર્જિતૈઃ;	
ધર્માર્થિભિઃ પ્રયત્નેન તત ઇષ્ટાર્થસિદ્ધિતઃ	૮

૧૪. એકાન્તનિત્યપક્ષખણ્ડનાષ્ટકમ

તત્રાત્મા નિત્ય એવેતિ યેષામેકાન્તદર્શનમ્;	
હિંસાદયઃ કથં તેષાં યુજ્યન્તે મુખ્યવૃત્તિતઃ	૧
નિષ્ક્રિયોડસૌ તતો હન્તિ હન્યતે વા ન જાતુચિત્;	
કચ્ચિત્ કેનચિદિત્યેવં ન હિંસાસ્યોપપદતે	૨

अभावे सर्वथैतस्या अहिसापि न तत्त्वतः;	
सत्यादीन्यपि सर्वाणि नाहिसासाधनत्वतः	3
ततः सत्रीतितोऽभावादमीषामसदेव हि;	
सर्वं यमाद्यनुष्ठानं मोहसङ्गतमेव वा	4
शरीरेणापि सम्बन्धो नात अवास्य सङ्गतः;	
तथा सर्वगतत्वाय्य संसारश्याप्यकल्पितः	5
ततश्चोर्ध्वगतिर्धर्माद् अधोगतिरधर्मतः;	
ज्ञानान्मोक्षस्य वयनं सर्वमेवौपचारिकम्	6
भोगाधिष्ठानविषयेऽप्यस्मिन् द्रोषोऽयमेव तु;	
तद्भेदादेव भोगोऽपि निष्क्रियस्य कुतो भवेत्	7
उच्यते येत् क्रियाप्यस्य सर्वमेवोपपद्यते;	
मुष्यवृत्त्याऽनघं किन्तु परसिद्धान्तसंश्रयः	8

१५. अकारणित्यापक्षजलदनाष्टकम्

क्षणिकज्ञानसन्तानरूपेऽप्यात्मन्यसंशयम्;	
हिसाद्यो न तत्त्वेन स्वसिद्धान्तविरोधतः	1
नाशहेतोरयोगेन क्षणिकत्वस्य संस्थितिः;	
नाशस्य यान्यतोऽभावे भवेद्विसाप्यहेतुका	2
ततश्चास्याः सदा सत्ता कदाचिन्नैव वा भवेत्;	
कादाचित्कं हि भवनं कारणोपनिबन्धनम्	3
न य सन्तानभेदस्य जनको हिसको भवेत्;	
सांवृतत्वान्न जन्यत्वं यस्मादस्योपपद्यते	4

न य क्षणविशेषस्य तेनैव व्यभियारतः;	
तथा य सोऽप्युपादानभावेन जनको मतः	५
तस्यापि हिंसकत्वेन न कश्चित्स्यादहिंसकः;	
जनकत्वाविशेषेण नैवं तद्विरतिः क्वचित्	६
उपन्यासस्य शास्त्रेऽस्याः कृतो यत्नेन चिन्त्यताम्;	
विषयोऽस्य यमासाद्य हन्तैष सङ्गो भवेत्	७
अभावेऽस्या न युज्यन्ते सत्यादीन्यपि तत्त्वतः;	
अस्याः संरक्षणार्थं तु यद्वेतानि मुनिर्जगौ	८

१७. नित्यानित्यपक्षमण्डनाष्टकम्

नित्यानित्ये तथा देहाद् भिन्नाभिन्ने य तत्त्वतः;	
घटन्त आत्मनि न्यायाद्धिंसादीन्यविरोधतः	१
पीडाकर्तृत्वयोगेन देहव्यापत्यपेक्षया;	
तथा हन्मीति सङ्कलेशाद्धिंसैषा सनिबन्धना	२
हिंस्यकर्मविपाकेऽपि निमित्तत्वनियोगतः;	
हिंसकस्य भवेदेषा द्रुष्टा द्रुष्टानुबन्धतः	३
ततः सद्रुपदेशादेः क्लिष्टकर्मवियोगतः;	
शुभभावानुबन्धेन हन्ताऽस्या विरतिर्भवेत्	४
अहिंसैषा मता मुष्या स्वर्गभोक्षप्रसाधनी;	
अेतत्संरक्षणार्थं य न्याय्यं सत्यादिपालनम्	५
स्मरणाप्रत्यभिज्ञानदेहसंस्पर्शवेदनात्;	
अस्य नित्यादिसिद्धिश्च तथा लोकप्रसिद्धितः	६

દેહમાત્રે ચ સત્યસ્મિન્ સ્યાત્સફકોચાદિધર્મિણિ;
 ધર્મદેરૂર્ધ્વગત્યાદિ યથાર્થં સર્વમેવ તત્ ૭
 વિચાર્યમેતત્ સદ્બુદ્ધ્યા મધ્યસ્થેનાન્તરાત્મના;
 પ્રતિપત્તવ્યમેવેતિ ન ખલ્વન્યઃ સતાં નયઃ ૮

૧૭. માંસભક્ષણાદ્દુષણાષ્ટકમ્

ભક્ષણીયં સતા માંસં પ્રાણ્યફગત્વેન હેતુના;
 ઓદનાદિવદિત્યેવં કશ્ચિદાહાતિતાર્કિકઃ ૧
 ભક્ષ્યાભક્ષ્યવ્યવસ્થેહ શાસ્ત્રલોકનિબન્ધના;
 સર્વેવ ભાવતો યસ્માત્તસ્માદેતદસામ્પ્રતમ્ ૨
 તત્ર પ્રાણ્યફગમધ્યેકં ભક્ષ્યમન્યતુ નો તથા;
 સિદ્ધં ગવાદિસત્કીરરુધિરાદૌ તથેક્ષણાત્ ૩
 પ્રાણ્યફગત્વેન ન ચ નોહભક્ષણીયમિદં મતમ્;
 કિન્ત્વન્યજીવભાવેન તથા શાસ્ત્રપ્રસિદ્ધિતઃ ૪
 ત્મિક્ષુમાંસનિષેધોહપિ ન ચૈવં યુજ્યતે ક્વચિત્;
 અસ્થ્યાદપિ ચ ભક્ષ્યં સ્યાત્પ્રાણ્યફગત્વાવિશેષતઃ ૫
 એતાવન્માત્રસામ્યેન પ્રવૃત્તિર્યદિ ચેષ્યતે;
 જાયાયાં સ્વજનન્યાં ચ સ્ત્રીત્વાતુલ્યૈવ સાહસ્તુ તે ૬
 તસ્માચ્છાસ્ત્રં ચ લોકં ચ સમાશ્રિત્ય વદેદ્ બુધઃ;
 સર્વત્રૈવં બુધત્વં સ્યાદન્યથોન્મત્તતુલ્યતા ૭
 શાસ્ત્રે ચાપ્તેન વોહ્યેતન્નિષિદ્ધં યત્નતો નનુ;
 લફકાવતારસૂત્રાદૌ તતોહનેન ન કિચ્ચન ૮

૧૮. માંસભક્ષણદૂષણાષ્ટકમ્

- અન્યોડવિમૃશ્ય શબ્દાર્થં ન્યાય્યં સ્વયમુદીરિતમ્;
 પૂર્વાપરવિરુદ્ધાર્થમેવમાહાત્ર વસ્તુનિ ૧
- ન માંસભક્ષણો દોષો ન મદ્યે ન ચ મૈથુને;
 પ્રવૃત્તિરેષા ભૂતાનાં નિવૃત્તિસ્તુ મહાફલા ૨
- માં સ ભક્ષયિતાડમુત્ર યસ્ય માંસમિહાદ્મ્યહમ્;
 એતન્માંસસ્ય માંસત્વં પ્રવદન્તિ મનીષિણઃ ૩
- ઇત્યં જન્મૈવ દોષોડત્ર ન શાસ્ત્રાદ્ બાહ્યભક્ષણમ્;
 પ્રતીત્યૈષ નિષેધશ્ચ ન્યાય્યો વાક્યાન્તરાદ્ગતેઃ ૪
- પ્રોક્ષિતં ભક્ષયેન્માંસં બ્રાહ્મણાનાં ચ કામ્યયા;
 યથાવિધિ નિયુક્તસ્તુ પ્રાણાનામેવ વાડત્યયે ૫
- અત્રૈવાસાવદોષશ્ચેન્નિવૃત્તિર્નાસ્ય સજ્યતે;
 અન્યદાડભક્ષણાદત્રાભક્ષણો દોષકીર્તનાત્ ૬
- યથાવિધિ નિયુક્તસ્તુ યો માંસં નાત્તિ વૈ દ્વિજઃ;
 સ પ્રેત્ય પશુતાં યાતિ સમ્ભવાનેકવિંશતિમ્ ૭
- પારિવ્રાજ્યં નિવૃત્તિશ્ચેદસ્તદપ્રતિપત્તિતઃ;
 ફલાભાવઃ સ એવાડસ્ય દોષો નિર્દોષતૈવ ન ૮

૧૯. મધપાનદૂષણાષ્ટકમ્

- મદ્યં પુનઃ પ્રમાદાહ્ગં તથા સચ્ચિત્તનાશનમ્;
 સન્ધાનદોષવત્તત્ર ન દોષ ઇતિ સાહસમ્ ૧
- કિં વેહ બહુનોક્તેન પ્રત્યક્ષેણૈવ દૃશ્યતે;
 દોષોડસ્ય વર્તમાનેડપિ તથા ભણ્ડનલક્ષણઃ ૨

- श्रूयते य ऋषिर्मघात् प्राप्तज्योतिर्महातपाः;
 स्वर्गाङ्गनाभिराक्षिप्तो भूर्भवन्निधनं गतः ३
- कश्चिदृषिस्तपस्तेपे भीतः छन्दः सुरस्त्रियः;
 क्षोभाय प्रेषयामास तस्यागत्य य तास्तकम् ४
- विनयेन समाराध्य वरदाभिमुषं स्थितम्;
 जगुर्मघं तथा छिंसां सेवस्वाब्रह्म वेच्छया ५
- स अेवं गदितस्ताभिर्द्वयोर्नरकहेतुताम्;
 आलोच्य मघरूपं य शुद्धकारणपूर्वकम् ६
- मघं प्रपद्य तद्भोगान्प्रष्टधर्मस्थितिर्मघात्;
 विदंशार्थमजं हत्वा सर्वमेव यकार सः ७
- ततश्च त्रष्टसार्थ्यः स भृत्वा दुर्गतिं गतः;
 छत्वं दोषाकरो मघं विज्ञेयं धर्मयारिभिः ८

२०. मैथुनदूषणाष्टकम्

- रागादेव नियोगेन मैथुनं जायते यतः;
 ततः कथं न दोषोऽत्र येन शास्त्रे निषिध्यते १
- धर्मार्थं पुत्रकामस्य स्वदारेष्वधिकारिणाः;
 ऋतुकाले विधानेन यत्स्यादोषो न तत्र येत् २
- नापवादिककल्पत्वान्नैकान्तेनेत्यसङ्गतम्;
 वेदं ह्यधीत्य स्नायाद्यदधीत्यैवेति शासितम् ३
- स्नायादेवेति न तु यत्ततो हीनो गृहाश्रमः;
 तत्र यैतदतो न्यायात्प्रशंसाऽस्य न युज्यते ४

अदोषकीर्तनादेव प्रशंसा येत् कथं भवेत्;	
अर्थापत्या सदोषस्य दोषाभावप्रकीर्तनात्	५
तत्र प्रवृत्तिहेतुत्वात्त्याज्यबुद्धेरसम्भवात्;	
विध्युक्तेरिष्टसंसिद्धेरुक्तिरेषा न तद्विक्रमा	५
प्राणिनां बाधकं यैतच्छास्त्रे गीतं महर्षिभिः;	
नलिकातप्तकणकप्रवेशज्ञाततस्तथा	७
मूलं यैतदधर्मस्य भवत्वावप्रवर्धनम्;	
तस्माद्विषात्रवत्याज्यमिदं मृत्युमनिश्चिता	८

२१. सूक्ष्मबुद्ध्याश्रयाष्टाष्टकम्

सूक्ष्मबुद्ध्या सदा ज्ञेयो धर्मो धर्मार्थिभिर्नरैः;	
अन्यथा धर्मबुद्ध्यैव तद्विधातः प्रसज्यते	१
गृहीत्वा ग्लानभैषज्यप्रदानाभिग्रहं यथा;	
तदप्राप्तौ तदन्तेऽस्य शोकं समुपगच्छतः	२
गृहीतोऽभिग्रहः श्रेष्ठो ग्लानो ज्ञातो न य क्वचित्;	
अहो मेऽधन्यता कष्टं न सिद्धमभिवाञ्छितम्	३
अवं ह्येतत्समाधानं ग्लानत्वावासिन्धिमतम्;	
साधूनां तत्त्वतो यत्तद् दृष्टं ज्ञेयं महात्मभिः	४
लौकिकैरपि यैषोऽर्थो दृष्टः सूक्ष्मार्थदर्शिभिः;	
प्रकारान्तरतः कैश्चिदत एतद्दुदाहृतम्	५
अङ्गेष्वेव जरां यातु यत्त्वयोपकृतं मम;	
नरः प्रत्युपकाराय विपत्सु लभते इलम्	५

अेवं विरुद्धदानाद्यौ हीनोत्तमगतेः सद्यः; प्रप्रज्यादिविधाने य शास्त्रोक्तन्यायभाषिते	७
द्रव्यादिभेदतो ज्ञेयो धर्मव्याघात अेव हि; सम्यग्माध्यस्थ्यमालम्ब्य श्रुतधर्मव्यपेक्षया	८

२२. भावविशुद्धिविद्याराष्टकम्

भावशुद्धिरपि ज्ञेया यैषा मार्गानुसारिणी; प्रज्ञापनाप्रियात्यर्थं न पुनः स्वाग्रहात्मिका	१
रागो द्वेषश्च मोहश्च भावमालिन्यहेतवः; अेतद्दुत्कर्षतो ज्ञेयो हन्तोत्कर्षोऽस्य तत्पतः	२
तथोत्कृष्टे य सत्यस्मिन् शुद्धिर्वै शब्दमात्रकम्; स्वबुद्धिकल्पनाशिल्पनिर्मितं नार्थवद्भवेत्	३
न मोहोद्रिक्तताऽभावे स्वाग्रहो जायते क्वचित्; गुणवत्पारतन्त्र्यं हि तदनुत्कर्षसाधनम्	४
अत अेवागमज्ञोऽपि दीक्षादानादिषु ध्रुवम्; क्षमाश्रमशाहस्तेनेत्याह सर्वेषु कर्मसु	५
छदं तु यस्य नास्त्येव स नोपायेऽपि वर्तते; भावशुद्धेः स्वपरयोर्गुणाद्यज्ञस्य सा कुतः	६
तस्मादासन्नत्वव्यस्य प्रकृत्या शुद्धयेतसः; स्थानमानान्तरज्ञस्य गुणवद्बहुमानिनः	७
औचित्येन प्रवृत्तस्य कुग्रहत्यागतो भृशम्; सर्वत्रागमनिष्ठस्य भावशुद्धिर्यथोदिता	८

૨૩. શાસનમાલિન્યનિષેધાષ્ટકમ

- યઃ શાસનસ્ય માલિન્યેડનાભોગેનાપિ વર્તતે;
 સ તન્મિથ્યાત્વહેતુત્વાદન્યેષાં પ્રાણિનાં ધ્રુવમ્ ૧
- બધ્નાત્યપિ તદેવાલં પરં સંસારકારણમ્;
 વિપાકદારુણં ધોરં સર્વાનર્થવિવર્ધનમ્ ૨
- યસ્તૂન્નતૌ યથાશક્તિ સોડપિ સમ્યક્ત્વહેતુતામ્;
 અન્યેષાં પ્રતિપદ્ધેહ તદેવાપ્નોત્યનુત્તરમ્ ૩
- પ્રક્ષીણતીવ્રસંકલેશં પ્રશમાદિગુણાન્વિતમ્;
 નિમિત્તં સર્વસૌખ્યાનાં તથા સિદ્ધિસુખાવહમ્ ૪
- અતઃ સર્વપ્રયત્નેન માલિન્યં શાસનસ્ય તુ;
 પ્રેક્ષાવતા ન કર્તવ્યં પ્રધાનં પાપસાધનમ્ ૫
- અસ્માચ્છાસનમાલિન્યાજજાતૌ જાતૌ વિગર્હિતમ્;
 પ્રધાનભાવાદાત્માનં સદા દૂરીકરોત્યલમ્ ૬
- કર્તવ્યા યોગ્યતિઃ સત્યાં શક્તાવિહ નિયોગતઃ;
 અવન્ધ્યં બીજમેષા યત્તત્વતઃ સર્વસમ્પદામ્ ૭
- અત ઉન્નતિમાપ્નોતિ જાતૌ જાતૌ હિતોદયામ્;
 ક્ષયં નયતિ માલિન્યં નિયમાત્સર્વવસ્તુષુ ૮

૨૪. પુણ્યાનુબન્ધિપુણ્યાદિવિવરણાષ્ટકમ

- ગેહાદ્ગેહાન્તરં કશ્ચિચ્છોભનાદધિકં નરઃ;
 યાતિ યદ્વત્સુધર્મેણ તદ્વદેવ ભવાદ્ભવમ્ ૧
- ગેહાદ્ગેહાન્તરં કશ્ચિચ્છોભનાદિતરન્નરઃ;
 યાતિ યદ્વદસદ્ધર્માત્તદ્વદેવ ભવાદ્ભવમ્ ૨

- गेडाद्गेडान्तरं कश्चिद्दशुभाद्यधिकं नरः;
 याति यद्वन्महापापात्तद्वदेव त्वाद्भवम् ३
 गेडाद्गेडान्तरं कश्चिद्दशुभादितरन्नरः;
 याति यद्वत्सुधर्मेश तद्वदेव त्वाद्भवम् ४
 शुभानुबन्ध्यतः पुण्यं कर्तव्यं सर्वथा नरैः;
 यत्प्रभावाद्यपातिन्यो जयन्ते सर्वसम्पदः ५
 सद्यगमविशुद्धेन क्रियते तस्य येतसा;
 अतस्य ज्ञानवृद्धेभ्यो जयते नान्यतः क्वचित् ६
 चित्तरत्नमसंक्लिष्टमान्तरं धनमुच्यते;
 यस्य तन्मुषितं द्यौषैस्तस्य शिष्टा विपत्तयः ७
 दया भूतेषु वैराग्यं विधिवद्गुरुपूजनम्;
 विशुद्धा शीलवृत्तिश्च पुण्यं पुण्यानुबन्ध्यदः ८

२५. पुण्यानुबन्धिपुण्यप्रधानशुभाष्टकम्

- अतः प्रकर्षसम्प्राप्ताद्विशेषं फलमुत्तमम्;
 तीर्थकृत्त्वं सद्यैचित्यप्रवृत्त्या भोक्षसाधकम् १
 सद्यैचित्यप्रवृत्तिश्च गर्भादारभ्य तस्य यत्;
 तत्राप्यभिग्रहो न्यायः श्रूयते हि जगद्गुरोः २
 पित्रुद्वेगनिरासाय महतां स्थितिसिद्धये;
 षष्टकार्यसमृद्ध्यर्थमेवम्भूतो जिनागमे ३
 जवतो गृहवासेऽस्मिन् यावन्मे पितराविमौ;
 तावदेवाधिवत्स्यामि गृहानहमपीष्टतः ४

ઇમૌ શુશ્રૂષમાણસ્ય ગૃહાનાવસતો ગુરુ ; પ્રવ્રજ્યાપ્યાનુપૂર્વ્યેણ ન્યાય્યાઽન્તે મે ભવિષ્યતિ	૫
સર્વપાપનિવૃત્તિર્યત્ સર્વથૈષા સતાં મતા ; ગુરુદ્વેગકૃતોઽત્યન્તં નેયં ન્યાય્યોપપદ્યતે	૬
પ્રારભ્મમહ્ગલં હ્યસ્યા ગુરુશુશ્રૂષણં પરમ્ ; એતૌ ધર્મપ્રવૃત્તાનાં નૃણાં પૂજાઽઽસ્પદં મહત્	૭
સ કૃતજ્ઞઃ પુમાન્ લોકે સ ધર્મગુરુપૂજકઃ ; સ શુદ્ધધર્મભાક્ ચૈવ ય એતૌ પ્રતિપદ્યતે	૮

૨૭. તીર્થકૃદાનમહત્વસિદ્ધ્યાષ્ટકમ

જગદ્ગુરોર્મહાદાનં સંખ્યાવચ્ચેત્યસંખ્યાતમ્ ; શતાનિ ત્રીણિ કોટીનાં સૂત્રમિત્યાદિ ચોદ્ધિતમ્	૧
અન્યૈસ્ત્વસંખ્યમન્યેષાં સ્વતન્ત્રેષૂપર્વણ્યતે ; તત્તદેવેહ તદ્યુક્તં મહચ્છબ્દોપપત્તિતઃ	૨
તત્તો મહાનુભાવત્વાત્તેષામેવેહ યુક્તિમત્ ; જગદ્ગુરુત્વમખિલં સર્વં હિ મહતાં મહત્	૩
એવમાહેહ સૂત્રાર્થં ન્યાયતોઽનવધારયન્ ; કશ્ચિન્મોહાત્તતસ્તસ્ય ન્યાયલેશોઽત્ર દૈશ્યતે	૪
મહાદાનં હિ સંખ્યાવર્દધ્યભાવાજ્જગદ્ગુરોઃ ; સિદ્ધં વરવરિકાતસ્તસ્યાઃ સૂત્રે વિધાનતઃ	૫
તયા સહ કથં સંખ્યા યુજ્યતે વ્યભિચારતઃ ; તસ્માદ્યથોદિતાર્થં તુ સંખ્યાગ્રહણમિષ્યતામ્	૬

महानुभावताप्येषा तद्भावे न यदर्शिनः;	
विशिष्टसुभयुक्तत्वात्सन्ति प्रायेण देहिनः	७
धर्मोद्यताश्च तद्योगात्ते तदा तत्त्वदर्शिनः;	
महन्महत्त्वमस्यैवमयमेव जगद्गुरुः	८

२७. तीर्थकृद्दाननिष्कलतापरिहाराष्टकम्

कश्चिदादास्य दानेन क उवार्थः प्रसिंध्यति;	
मोक्षगामी ध्रुवं ह्येष यतस्तेनैव जन्मना	१
उच्यते कल्पे अवाप्त्य तीर्थकृन्नामकर्मणः;	
उदयात्सर्वसत्त्वानां हितं अत्र प्रवर्तते	२
धर्माङ्गप्यापनार्थं य दानस्यापि महामतिः;	
अवस्थौचित्ययोगेन सर्वस्यैवानुकम्पया	३
शुभाशयकरं ह्येतदाग्रहस्थेदकारि य;	
सद्युद्ययसाराङ्गमनुकम्पाप्रसूति य	४
ज्ञापकं यात्र भगवान् निष्कान्तोऽपि द्विजन्मने;	
देवदूष्यं ददद्दीमाननुकम्पाविशेषतः	५
उत्थमाशयभेदेन नातोऽधिकरुणं मतम्;	
अपि त्वन्यद्गुणस्थानं गुणान्तरनिबन्धनम्	६
ये तु दानं प्रशंसन्तीत्यादिसूत्रं तु यत्स्मृतम्;	
अवस्थाभेदविषयं द्रष्टव्यं तन्महात्मभिः	७
अत्र न कश्चिदस्यार्थस्तत्त्वतोऽस्मात्प्रसिद्धयति;	
अपूर्वः किन्तु तत्पूर्वमेवं कर्म प्रहीयते	८

२८. राज्याद्विदानेऽपि तीर्थकृतो दोषात्मावप्रतिपादनाष्टकम्

- अन्यस्त्वाहास्य राज्याद्विप्रदाने दोष एव तु;
 भडाधिकरणत्वेन तत्त्वमार्गोऽवियक्षणाः १
- अप्रदाने हि राज्यस्य नायकात्मावतो जनाः;
 मिथो वै कालदोषेण भयाद्वात्मेदकारिणः २
- विनश्यन्त्यधिकं यस्माद्विह लोके परत्र यः;
 शक्तौ सत्यामुपेक्षा य युज्यते न भडात्मनः ३
- तस्मात्तदुपकाराय तत्प्रदानं गुणावहं;
 परार्थदीक्षितस्यास्य विशेषेण जगद्गुरोः ४
- एवं विवाहधर्मादौ तथा शिल्पनिरूपणो;
 न दोषो ह्युत्तमं पुण्यमित्यमेव विपश्यते ५
- किञ्च्येहाधिकदोषेभ्यः सत्त्वानां रक्षणं तु यत्;
 उपकारस्तदेवैषां प्रवृत्त्यङ्गं तथास्य य ६
- नागादे रक्षणं यद्दृग्गर्ताद्याकर्षणेन तु;
 कुर्वन्न दोषवांस्तद्वदन्यथाऽसम्भवाद्यम् ७
- एतत्थं यैतद्विहैष्टव्यमन्यथा देशनाप्यलम्;
 कुधर्मादिनिमित्तत्वादोषार्थैव प्रसज्यते ८

२९. सामायिकस्वरूपनिरूपणाष्टकम्

- सामायिकं य मोक्षाङ्गं परं सर्वज्ञभाषितम्;
 वासीयन्दनकल्पानामुक्तमेतन्महात्मनाम् १

निरवधमिदं ज्ञेयमेकान्तेनैव तत्त्वतः;	
कुशलाशयउपत्वात्सर्वयोगविशुद्धितः	२
यत्पुनः कुशलं यित्तं लोकदृष्ट्या व्यवस्थितम्;	
तत्तथौदार्ययोगेऽपि यिन्त्यमानं न तादृशम्	३
मय्येव निपतत्वेतज्जगद्गुण्यरितं यथा;	
मत्सुयरितयोगाख्य भुक्तिः स्यात्सर्वदेहिनाम्	४
असम्भवीदं यद्वस्तु बुद्धानां निर्वृतिश्रुतेः;	
सम्भवित्वे त्वियं न स्यात्तत्रैकस्याप्यनिर्वृती	५
तदेवं यिन्तनं न्यायात्तत्त्वतो मोहसङ्गतम्;	
साध्ववस्थान्तरे ज्ञेयं बोध्यादेः प्रार्थनादिवत्	६
अपकारिणि सद्बुद्धिर्विशिष्टार्थप्रसाधनात्;	
आत्मम्भरित्वपिशुना तदपायानपेक्षिणी	७
अवं सामायिकादन्यदवस्थान्तरम्द्रकम्;	
स्याख्यितं तत्तु संशुद्धेर्ज्ञेयमेकान्तम्द्रकम्	८

30. केवलज्ञानाष्टकम्

सामायिकविशुद्धात्मा सर्वथा धातिकर्मणः;	
क्षयात्केवलमाप्नोति लोकालोकप्रकाशकम्	१
ज्ञाने तपसि चारित्रे सत्येवास्योपजायते;	
विशुद्धिस्तद्वत्तस्य तथा प्राप्तिरिहोष्यते	२
स्वउपमात्मनो ह्येतत्किन्त्वनादिमलावृतम्;	
जात्यरत्नांशुवत्तस्य क्षयात्स्यात्तदुपायतः	३

आत्मनस्तत्स्वभावत्वाद्लोकालोकप्रकाशकम्;	
अत एव तद्दुत्पत्तिसमयेऽपि यथोदितम्	४
आत्मस्थमात्मधर्मत्वात्संवित्या यैवमिष्यते;	
गमनादेरयोगेन नान्यथा तत्त्वमस्य तु	५
यस्य यन्द्रप्रभाघत्र ज्ञातं तज्ज्ञातमात्रकम्;	
प्रभा पुद्गलरूपा यत्तद्धर्मो नोपपद्यते	६
अतः सर्वगतात्मासमप्येतन्न यदन्यथा;	
युज्यते तेन सत्यायात्संवित्याद्योऽपि भाव्यताम्	७
नाद्रव्योऽस्ति गुणाऽलोके न धर्मान्तौ विभुर्न य;	
आत्मा तद्गमनाद्यस्य नाऽस्तु तस्माद्यथोदितम्	८

३१. तीर्थकृद्देशनाष्टकम्

वीतरागोऽपि सद्देवतीर्थकृन्नामकर्मज्ञः;	
उदयेन तथा धर्मदेशनायां प्रवर्तते	१
वरबोधित आरब्ध परार्थोद्यत एव हि;	
तथाविधं समादत्ते कर्म स्फीताशयः पुमान्	२
यावत्सन्तिष्ठते तस्य तत्तावत्सम्प्रवर्तते;	
तत्स्वभावत्वतो धर्मदेशनायां जगद्गुरुः	३
वयनं यैकमप्यस्य हितां मित्रार्थगोचराम्;	
भूयसामपि सत्त्वानां प्रतिपत्तिं करोत्यलम्	४
अयिन्यपुण्यसम्भारसार्थ्यादेतद्दीदृशम्;	
तथा योत्कृष्टपुण्यानां नास्त्यसाध्यं जगत्त्रये	५

अभव्येषु य त्रूतार्था यदसौ नोपपद्यते; तत्तेषामेव दौर्गुण्यं ज्ञेयं भगवतो न तु	५
दृष्टश्यात्म्युदये तानोः प्रकृत्या क्लिष्टकर्मणाम्; अप्रकाशो ह्युलूकानां तददत्रापि भाव्यताम्	७
धुयं य नियमाज्ज्ञेया तथानन्दाय देहिनाम्; तदात्वे वर्तमानेऽपि भव्यानां शुद्धयेतसाम्	८

३२. मोक्षाष्टकम्

कृत्स्नकर्मक्षयान्मोक्षो जन्ममृत्वादिवर्जितः; सर्वबाधाविनिर्मुक्त अकान्तसुखसङ्गतः	१
यत्र दुःखेन सम्भिन्नं न य त्रष्टमनन्तरम्; अभिलाषापनीतं यत् तज्ज्ञेयं परमं पदम्	२
कश्चिदाहात्रपानादित्मोगाभावादसङ्गतम्; सुखं वै सिद्धिनाथानां प्रष्टव्यः स पुमानिदम्	३
किञ्चलोऽन्नादिसम्भोगो बुभुक्षादिनिवृत्तये; तन्निवृत्तेः इलं किं स्यात्स्वास्थ्यं तेषां तु तत्सदा	४
अस्वस्थस्यैव त्रैषज्यं स्वस्थस्य तु न दीयते; अवाप्तस्वास्थ्यकोटीनां भोगोऽन्नादेरपार्थकः	५
अकिञ्चित्करकं ज्ञेयं मोहाभावाद्रताद्यपि; तेषां कण्डूवाद्यभावेन हन्त कण्डूयनादिवत्	६
अपरायत्तमौत्सुक्यरहितं निष्प्रतिक्रियम्; सुखं स्वाभाविकं तत्र नित्यं भयविवर्जितम्	७

પરમાનન્દરૂપં તદ્દગીયતેડન્યૈર્વિચક્ષણૈઃ;	
ઇત્યં સકલકલ્યાણરૂપત્વાત્સામ્પ્રતં હ્યદઃ	૮
સંવેદ્યં યોગિનામેતદન્યેષાં શ્રુતિગોચરઃ;	
ઉપમાડભાવતો વ્યક્તમભિધાતું ન શક્યતે	૯
અષ્ટકાખ્યં પ્રકરણં કૃત્વા યત્પુણ્યમર્જિતમૂ;	
'વિરહા'ત્તેન પાપસ્ય ભવન્તુ સુખિનો જનાઃ	૧૦

ચઉસણ પયજ્ઞા

(ત્રણ આયંબીલ કર્યા પછી આ સૂત્ર વાંચવું.)

સાવજજજોગવિરહ, ઉકિત્તણ ગુણવઓ અ પડિવત્તી;	
ખલિયસ્સ નિંદણા વણ-તિગિચ્છ ગુણધારણા ચેવ.	૧
ચારિત્તસ્સ વિસોહી, કીરહ સામાઇએણ કિલ ઇહયં;	
સાવજજેચરજોગાણ, વજજણાસેવણત્તણઓ.....	૨
દંસણયારવિસોહી, ચઉવીસાયત્થએણ કિચ્ચઇ ય;	
અચ્ચબ્ભુઅગુણકિત્તણ-રૂવેણં જિણવરિંદાણં.	૩
નાણાઇઆ ઉ ગુણા, તસ્સંપન્નપડિવત્તિકરણાઓ;	
વંદણએણં વિહિણા, કીરહ સોહી ઉ તેસિં તુ.....	૪
ખલિઅસ્સ તેસિં પુણો, વિહિણા જં નિંદણાઇ પડિક્કમણં;	
તેણ પડિક્કમણેણં, તેસિં પિ ય કીરએ સોહી.....	૫
ચરણાઇયાણં, જહક્કમં વણતિગિચ્છરૂવેણં;	
પડિક્કમણાસુદ્ધાણં, સોહી તહ કાઉસ્સગ્ગેણં.	૬

- ગુણધારણરૂવેણાં, પચ્યક્રખાણેણ તવઇઆરસ્સ;
 વિરિઆયારસ્સ પુણો, સવ્વેહિવિ કીરએ સોહી. ૭
- ગયવસહસીહઅભિસેઅ, દામસસિદિણયરં ઝયં કુંભં;
 પઉમસર સાગરવિમાણ, ભવણરયણુચ્ચયસિહિં ચ. ૮
- અમરિંદનરિંદમુણિંદ-વંદિયં વંદિઉં મહાવીરં;
 કુસલાણુબંધિબંધુર-મજ્જયણં કિત્તઇસ્સામિ. ૯
- ચઉસરણગમણ દુક્કડ-ગરિહા સુકડાણુમોયણા ચેવ;
 એસ ગણો અણવરયં, કાયવ્વો કુસલહેઉત્તિ. ૧૦
- અરિહંતસિદ્ધસાહુ, કેવલિ-કહિઓ સુહાવહો ધમ્મો;
 એએ ચઉરો ચઉગઇ-હરણા સરણં લહઇ ધન્નો. ૧૧
- અહ સો જિણાભત્તિભરૂ-ચ્છરંત રોમંચકં ચુઅકરાલો;
 પહરિસપણઉમ્મીસં, સીસંમિ ક્યંજલી ભણઇ. ૧૨
- રાગદોસારીણં, હંતા કમ્મક્રગાઇઅરિહંતા;
 વિસયકસાયારીણં, અરિહંતા હુંતુ મે સરણં. ૧૩
- રાયસિરિમવકસિત્તા, તવચરણં દુચ્ચરં અણુચરિત્તા;
 કેવલસિરિમરહંતા, અરિહંતા હુંતુ મે સરણં. ૧૪
- થુઇવંદણમરહંતા, અમરિંદનરિંદપૂઅમરહંતા;
 સાસયસુહમરહંતા, અરિહંતા હુંતુ મે સરણં. ૧૫
- પર-મણગયં મુણંતા, જોઇં દમહિં દઝાણ મરહંતા;
 ધમ્મકહં અરહંતા, અરિહંતા હુંતુ મે સરણં. ૧૬
- સવ્વજિઆણમહિંસં, અરહંતા સચ્ચવયણમરહંતા;
 બંભવ્વયમરહંતા, અરિહંતા હુંતુ મે સરણં. ૧૭

- ઓસરણમવસરિત્તા, ચઉતીસં અઇસએ નિસેવિત્તા;
 ધમ્મકહં ચ કહંતા, અરિહંતા હુંતુ મે સરણં. ૧૮
- એગાઇ ગિરાણોગે, સંદેહે દેહિણં સમં છિત્તા;
 તિહુઅણમણુસાસંતા, અરિહંતા હુંતુ મે સરણં. ૧૯
- વયણામએણ ભુવણં, નિવ્વાવંતા ગુણેસુ ઠાવંતા;
 જિઅલોઅમુદ્ધરંતા, અરિહંતા હુંતુ મે સરણં. ૨૦
- અચ્ચબ્બુઅગુણવંતે, નિયજસસહર પહાસિઅ-દિઅંતે;
 નિયયમણાઇઅણંતે, પડિવત્તો સરણમરિહંતે. ૨૧
- ઉજ્જિયજરમરણાણં, સમત્તદુક્ખત્તસત્તસરણાણં;
 તિહુઅણજણસુહયાણં, અરિહંતાણં નમો તાણં. ૨૨
- અરિહંતસરણમલસુદ્ધિ-લદ્ધસુવિસુદ્ધસિદ્ધ બહુમાણો;
 પણાયસિરરઇયકરકમલ-સેહરો સહરિસં ભણાઇ. ૨૩
- કમ્મક્રૂપય સિદ્ધા, સાહાવિઅ નાણદંસણસમિદ્ધા;
 સવ્વકલદ્ધિસિદ્ધા, તે સિદ્ધા હુંતુ મે સરણં. ૨૪
- તિઅલોઅમત્થયત્થા, પરમપયત્થા અચિંતસામત્થા;
 મંગલસિદ્ધપયત્થા, સિદ્ધા સરણં સુહપસત્થા. ૨૫
- મૂલક્રૂપયપડિવક્રૂપા, અમૂઢલક્રૂપા સજોગિપચ્ચક્રૂપા;
 સાહાવિઅત્તસુક્રૂપા, સિદ્ધા સરણં પરમમુક્રૂપા. ૨૬
- પડિપિલ્લિ અપડિણીઆ, સમગ્ગાણગ્ગિદ્ડુઢભવબીઆ;
 જોઇસરસરણીઆ, સિદ્ધા સરણં સમરણીયા. ૨૭
- પાવિઅપરમાણંદા, ગુણનીસંદા વિદિત્તભવકંદા;
 લહુઇક્ય-રવિયંદા, સિદ્ધા સરણં ખવિઅદંદા. ૨૮

- ઉવલદ્ધપરમબંભા, દુલ્લહલંભા વિમુક્કસંરંભા;
 ભુવણધરધરણાખંભા, સિદ્ધા સરણં નિરારંભા. ૨૯
 સિદ્ધસરણેણ નયબંભ હેઉસાહુગુણજણિઅઅણુરાઓ;
 મેઘણિમિલંતસુપસત્થ-મત્થઓ તત્થિમં ભણાઇ. ૩૦
 જિઅલોઅબંધુણો, કુગઇસિંધુણો પારગા મહાભાગા;
 નાણાઇએહિ સિવસુક્ખ-સાહગા સાહુણો સરણં. ૩૧
 કેવલિણો પરમોહી, વિઉલમઇ સુઅહરા જિણમયંમિ;
 આયરિય-ઉવજ્જાયા, તે સવ્વે સાહુણો સરણં. ૩૨
 ચઉદ્ધસ-દ્ધસ-નવપુલ્લી, દુવાલસિક્કારસંગિણો જે અ;
 જિણકપ્પાહાલંદિઅ, પરિહારવિસુદ્ધિસાહુ અ. ૩૩
 ખીરાસવ-મહુઆસવ, સંતિનસોઅ-કુટ્ટબુદ્ધી અ;
 ચારણવેઉવ્વિપયાણુ-સારિણો સાહુણો સરણં. ૩૪
 ઉજ્જિયવઇરવિરોહા, નિચ્ચમદોહા પસંતમુહસોહા;
 અભિમયગુણસંદોહા, હયમોહા સાહુણો સરણં. ૩૫
 ખંડિઅસિણેહદામા, અકામધામા નિકામસુહકામા;
 સુપુરિસમણાભિરામા, આયારામા મુણી સરણં. ૩૬
 મિલ્હિઅવિસયકસાયા, ઉજ્જિઅધરધરણિસંગસુહસાયા;
 અકલિઅહરિસવિસાયા, સાહુ સરણં ગયપમાયા. ૩૭
 હિંસાઇદોસસુત્તા, કયકારુત્તા સયંભૂરૂપ્પત્તા,
 અજરામરપહખુત્તા, સાહુ સરણં સુક્યપુત્તા. ૩૮
 કામ-વિડં-બણ-ચુક્કા, કલિમલ-મુક્કા વિમુક્ક-ચોરિક્કા;
 પાવરય-સુરય-રિક્કા, સાહુગુણરયણચિચ્ચિક્કા. ૩૯

સાહુત્તસુક્રિઆ જં, આયરિયાઇ તઓ અ તે સાહુ,
 સાહુભણિએણ ગહિઆ, તમ્હા તે સાહુણો સરણં. ૪૦
 પડિવત્રસાહુસરણો, સરણં કાઉં પુણોવિ જિણધમ્મં,
 પહરિસરોમંચપવંચ, કંચુઅંચિઅતણૂ ભણઇ..... ૪૧
 પવરસુકએહિ પત્તં, પત્તેહિ વિ નવરિ કેહિવિ ન પત્તં,
 તં કેવલિ-પત્તત્તં, ધમ્મં સરણં પવત્તો હં..... ૪૨
 પત્તેણ અપત્તેણ ય, પત્તાણિ ય જેણ નર-સુર-સુહાઇં,
 મુક્ખ સુહં પુણ પત્તેણ, નવરિ ધમ્મો સ મે સરણં..... ૪૩
 નિદ્ધલિઅકલુસકમ્મો, ક્યસુહજમ્મો ખલીક્યઅહમ્મો;
 પમુહપરિણામ રમ્મો, સરણં મે હોઉ જિણધમ્મો. ૪૪
 કાલત્તએત્રિ ન મયં, જમ્મણજરમરણ વાહિસયસમયં,
 અમયં વ બહુમયં જિણ-મયં ચ સરણં પવત્તોહં..... ૪૫
 પસમિઅ-કામપમોહં, દિઠ્ઠાદિઠ્ઠેસુ ન કલિય વિરોહં;
 સિવસુહફલયમમોહં ધમ્મં સરણં પવત્તોહં. ૪૬
 નરયગઇ-ગમણરોહં, ગુણસંદોહં પવાઇ-નિક્ખોહ;
 નિહણિય-વમ્મહજોહં, ધમ્મં સરણં પવત્તોહં..... ૪૭
 ભાસુર-સુવત્રસુંદર-રયણાલંકાર-ગારવ-મહગ્ધં;
 નિહિમિવ દોગચ્ચહરં, ધમ્મં જિણદેસિઅં વંદે..... ૪૮
 ચઉસરણગમણસંચિઅ-સુચરિઅરોમંચઅંચિઅસરીરો;
 ક્યદુક્કડગરિહાઅસુહ, કમ્મક્ખયકંખિરો ભણઇ..... ૪૯
 ઇહભવિઅમત્તભવિઅં, મિચ્છત્તપવત્તણં જમહિગરણં;
 જિણપવયણપડિકુટ્ટં, દુટ્ટં ગરિહામિ તં પાવં..... ૫૦

- મિચ્છત-તમંધેણં, અરિહંતાઇસુ અવન્નવયણં જં ;
 અન્નાણેણ વિરઇઅં, ઇણિહં ગરિહામિ તં પાવં. ૫૧
- સુઅધમ્મ-સંઘ-સાહુસુ, પાવં પડિણીઅયાઇ જં રઇઅં ;
 અન્નેસુ અ પાવેસું, ઇણિહં ગરિહામિ તં પાવં. ૫૨
- અન્નેસુ અ જીવેસું, મિત્તીકરૂણાઇ-ગોઅરેસુ ક્યં ;
 પરિઆવણાઇ દુક્ખં, ઇણિહં ગરિહામિ તં પાવં. ૫૩
- જં મણ-વય-કાએહિં, ક્ય કારિઅઅણુમઇહિં આયરિઅં,
 ધમ્મવિરુદ્ધમસુદ્ધં, સવ્વં ગરિહામિ તં પાવં. ૫૪
- અહ સો દુક્કડગરિહા-દલિ-ઉક્કડ-દુક્કડો કુડં ભણાઇ ;
 સુકડાણુરાય-સમુઇન્ન, પુન્નપુલયંકુર-કરાલો. ૫૫
- અરિહંતં અરિહંતેસુ જં ચ સિદ્ધત્તણં ચં સિદ્ધેસુ ;
 આયારં આયરિએ, ઉવજ્જાયત્તં ઉવજ્જાએ. ૫૬
- સાહુણ સાહુચરિઅં, દેસવિરઇં ચ સાવયજણાણં ;
 અણુમન્ને સવ્વેસિં, સમ્મત્તં સમ્મદિટ્ઠીણં. ૫૭
- અહવા સવ્વં ચિય, વીઅરાય વયણાણુસારિ જં સુકડં ;
 કાલત્તએવિ તિવિહં, અણુમોએમો તયં સવ્વં. ૫૮
- સુહપરિણામો નિચ્ચં, ચઉસરણગમાઇ આયરં જીવો ;
 કુસલપયડીઉ બંધઇ, બદ્ધાઉ સુહાણુબંધાઉ. ૫૯
- મંદણુભાવા બદ્ધા, તિવ્વણુભાવાઉ કુણાઇ તા ચેવ ;
 અસુહાઉ નિરણુબંધાઉ, કુણાઇ તિવ્વાઉ મંદાઓ. ૬૦
- તા એયં કાયવ્વં, બુદ્ધેહિ નિચ્ચંપિ સંકિલેસંમિ ;
 હોઇ તિકાલં સમ્મં, અસંકિલેસંમિ સુક્યફલં. ૬૧

ચઉરંગોજિણધમ્મો, ન કઓ ચઉરંગસરણમવિ ન ક્યં;
 ચઉરંગભવચ્છેઓ, ન કઓ હા હારિઓ જમ્મો. ૬૨
 ઇય જીવ પમાય-મહારિ, વીરભદંતમેયમજ્જયણં;
 ઝાએસુ તિસંઝ-મવંઝ, કારણં નિવ્વુઇ સુહાણં. ૬૩

આઉર પચ્ચાણ પચન્ના

(ત્રણ આયંબિલ કર્યા પછી આ સૂત્ર વાંચવું)
 દેસિક્કદેસવિરઓ, સમ્મદિટ્ઠી મારિજ્જ જો જીવો;
 તં હોઇ બાલપંડિય-મરણં જિણસાસણે ભણિયં. ૧
 પંચ ય અણુવ્વયાઇં, સત્ત ઉ સિક્ખાઉ દેસ જઇધમ્મો;
 સવ્વેણ વ દેસેણ વ, તેણ જુઓ હોઇ દેસજઇ. ૨
 પાણવહ મુસાવાએ, અદત્ત પરદારનિયમણોહિં ચ;
 અપરિમિઇચ્છાઓવિ ય, અણુવ્વયાઇં વિરમણાઇં. ૩
 જં ચ દિસાવેરમણં, અણત્થદંડાઓ જં ચ વેરમણં;
 દેસાવગાસિયંપિ ય, ગુણવ્વયાઇં ભવે તાઇં. ૪
 ભોગાણ પરિસંખા, સામાઇય અતિહિ-સંવિભાગો ય;
 પોસાહવિહી ઉ સવ્વો, ચઉરો સિક્ખાઉ વુત્તાઓ. ૫
 આમુક્કારે મરણે, અચ્છિન્નાએ ય જીવિયાસાએ;
 નાએહિ વા અમુક્કો, પચ્છિમસંલેહણમકિચ્ચા. ૬
 આલોઇય નિસ્સલ્લો, સઘરે ચેવારુહિત્તુ સંથારં;
 જઇ મરઇ દેસવિરઓ, તં વુત્તં બાલપંડિઅયં. ૭

જો ભત્તપરિત્તાએ, ઉવક્કમો વિત્થરેણ નિદ્દિક્કો;
 સો ચેવ બાલપંડિય-મરણો નેઓ જહાજુગ્ગં. ૮
 વેમાણિએસુ કપ્પો-વગેસુ નિયમેણ તસ્સ ઉવવાઓ;
 નિયમા સિજ્જઝઇ ઉક્કોસએણ સો સત્તમંમિ ભવે. ૯
 ઇય બાલપંડિયં હોઇ, મરણ મરિહંત સાસણો દ્દિહં;
 ઇત્તો પંડિય! પંડિય મરણં વુચ્છં સમાસેણં. ૧૦

ઇચ્છામિ ભંતે ઉત્તમહં પડિક્કમામિ, અઇયં પડિક્કમામિ,
 અણાગયં પડિક્કમામિ, પચ્ચુપ્પન્નં પડિક્કમાણિ, ક્યં
 પડિક્કમામિ, કારિયં પડિક્કમામિ, અણુમોઇયં પડિક્કમામિ,
 મિચ્છન્તં પડિક્કમામિ, અસંજમં પડિક્કમામિ, કસાયં
 પડિક્કમામિ, પાવપઓગં પડિક્કમામિ, મિચ્છાદંસણ-
 પરિણામેસુ વા, ઇહલોગેસુ વા, પરલોગેસુ વા, સચિત્તેસુ વા,
 અચિત્તેસુ વા, પંચસુ ઇંદિયત્થેસુ વા, અન્નાણં ઝાણો (૧)
 અણાયારં ઝાણો (૨) કુદંસણં ઝાણો (૩) કોહંઝાણો (૪)
 માણંઝાણો (૫) માયંઝાણો (૬) લોહંઝાણો (૭) રાગંઝાણો (૮)
 દોસંઝાણો (૯) મોહંઝાણો (૧૦) ઇચ્છંઝાણો (૧૧) મિચ્છંઝાણો
 (૧૨) મુચ્છં ઝાણો (૧૩) સંકં ઝાણો (૧૪) કંખં ઝાણો (૧૫)
 ગેહિં ઝાણો (૧૬) આસં ઝાણો (૧૭) તણહં ઝાણો (૧૮) છુહં
 ઝાણો (૧૯) પંથં ઝાણો (૨૦) પંથાણં ઝાણો (૨૧) નિદ્ધ ઝાણો
 (૨૨) નિયાણં ઝાણો (૨૩) નેહં ઝાણો (૨૪) કામં ઝાણો
 (૨૫) કલુસં ઝાણો (૨૬) કલહં ઝાણો (૨૭) જુજ્જં ઝાણો
 (૨૮) નિજુજ્જં ઝાણો (૨૯) સંગં ઝાણો (૩૦) સંગહં ઝાણો

(૩૧) વવહારંજાણે (૩૨) ક્યવિક્કયંજાણે (૩૩) અણત્થદંડં
 જાણે (૩૪) આભોગં જાણે (૩૫) અણાભોગં જાણે (૩૬)
 આણઇલ્લં જાણે (૩૭) વેરંજાણે (૩૮) વિયક્કં જાણે (૩૯)
 હિંસંજાણે (૪૦) હાસં જાણે (૪૧) પહાસં જાણે (૪૨)
 પઓસ જાણે (૪૩) ફરુસં જાણે (૪૪) ભયંજાણે (૪૫)
 રૂવંજાણે (૪૬) અપ્પ-પસંસં જાણે (૪૭) પરનિંદં જાણે
 (૪૮) પરગરિહં જાણે (૪૯) પરિગ્ગહં જાણે (૫૦)
 પરપરિવાયં જાણે (૫૧) પરદૂસણં જાણે (૫૨) આરંભંજાણે
 (૫૩) સંરંભંજાણે (૫૪) પાવાણુ મોયણં જાણે (૫૫)
 અહિગરણંજાણે (૫૬) અસાહિમરણં જાણે (૫૭)
 કમ્મોદયપચ્ચયં જાણે (૫૮) ઇડ્ડિઠ્ઠગારવં જાણે (૫૯)
 રસગારવંજાણે (૬૦) સાયાગારવં જાણે (૬૧) અવેરમણંજાણે
 (૬૨) અમુત્તિમરણં જાણે (૬૩) પસુત્તસ્સ વા, પડિબુદ્ધસ્સ વા,
 જો મે કોઇ દેવસિઓ રાઇઓ ઉત્તમદ્દે અઇક્કમો વઇક્કમો
 અઇયારો અણાયારો તસ્સ મિચ્છામિ દુક્કંડં.

એસ કરોમિ પણામં, જિણાવર-વસહસ્સ વદ્ધમાણસ્સ;
 સેસાણં ચ જિણાણં, સગણહરાણં ચ સવ્વેસિં. ૧૧
 સવ્વં પાણારંભં, પચ્ચક્રખામિત્તિ અલિયવયણં ચ;
 સવ્વમદિત્ત્રાદાણં, મેહુત્ત-પરિગ્ગહં ચેવ. ૧૨
 સમ્મં મે સવ્વભૂએસુ, વેરં મજ્જા ન કેણઇ;
 આસાઓ વોસિરિત્તાણં, સમાહિમણુપાલએ. ૧૩
 સવ્વં ચાહારવિહિં, સન્નાઓ ગારવે કસાએ ચ;
 સવ્વં ચેવ મમત્તં, ચએમિ સંવ્વં ખમાવેમિ. ૧૪

- હુજા ઇમંમિ સમએ, ઉવકકમો જીવિઅસ્સ જઇ મજ્ઞં;
 એયં પચ્ચક્રખાણં, વિઉલા આરાહણા હોઉ. ૧૫
- સવ્વદુક્રખપહીણાણં, સિદ્ધાણં અરહઓ નમો;
 સદહે જિણપન્નતં, પચ્ચક્રખામિ ય પાવગં. ૧૬
- નમુત્થુ ધુઅપાવાણં, સિદ્ધાણં ય મહેસિણં;
 સંથારં પરિવજ્જામિ, જહા કેવલિ-દેસિયં. ૧૭
- જંકિંચિ વિ દુચ્ચરિયં, તં સવ્વં વોસિરામિ તિવિહેણં;
 સામાઇયં ય તિવિહં, કરેમિ સવ્વં નિરાગારં. ૧૮
- બજ્ઞં અબ્ભિતરં ઉવહિં, સરીરાઇ સભોયણં;
 મણસા વય-કાએહિં, સવ્વં ભાવેણ વોસિરે. ૧૯
- સવ્વં પાણારંભં, પચ્ચક્રખામિત્તિ અલિયવયણં ય;
 સવ્વમદિન્નાદાણં, મેહુન્ન પરિગ્ગહં ચેવ. ૨૦
- સમ્મં મે સવ્વભૂએસુ, વેરં મજ્ઞં ન કેણઇ
 આસાઓ વોસિરિત્તાણં, સમાહિમણુપાલએ. ૨૧
- રાગં બંધં પઓસં ય, હરિસં દીણભાવયં;
 ઉસ્સુગતં ભયં સોગં, રઇઅરઇં ય વોસિરે. ૨૨
- મમતં પરિવજ્જામિ, નિમ્મમતં ઉવઢ્ઢિઓ;
 આલંબણં ય મે આયા, અવસેસં ય વોસિરે. ૨૩
- આયા હુ મહં નાણો, આયા મે દંસણો ચરિત્તે ય;
 આયા પચ્ચક્રખાણો, આયા મે સંજમે જોગે. ૨૪
- એગો વચ્ચઇ જીવો, એગો ચેવુવવજ્જએ;
 એગસ્સ ચેવ મરણં, એગો સિજ્જઇ નીરઓ. ૨૫

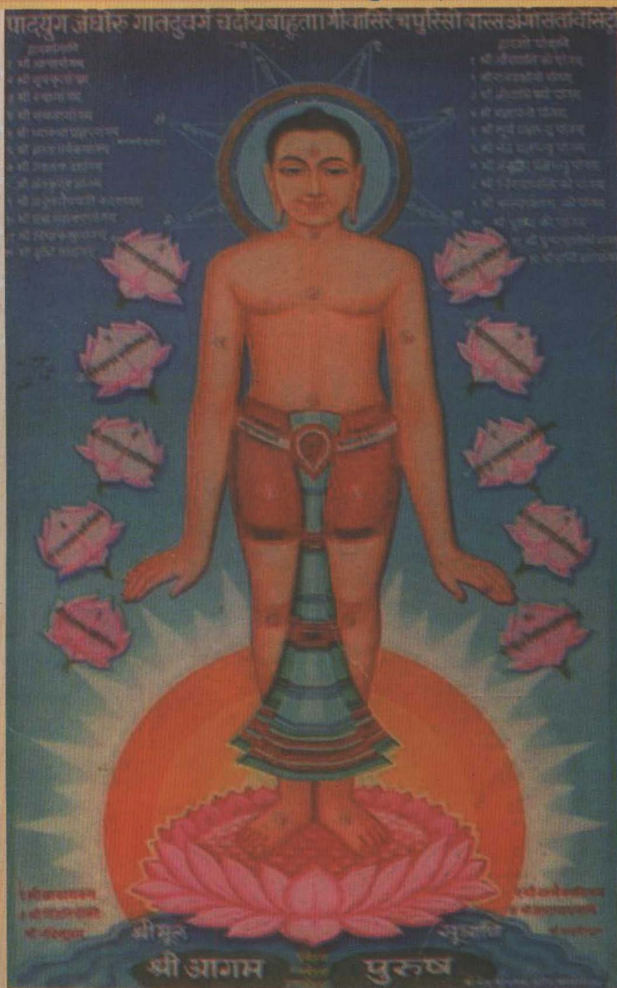
- એગો મે સાસઓ અપ્પા, નાણા-દંસણા સંજુઓ;
 સેસા મે બાહિરા ભાવા, સવ્વે સંજોગ લક્ષણા..... ૨૬
- સંજોગમૂલા જીવેણા, પત્તા દુક્ખ પરંપરા;
 તમ્હા સંજોગસંબંધં, સવ્વં તિવિહેણા વોસિરે..... ૨૭
- મૂલગુણો ઉત્તરગુણો, જે મે નારાહિયા પયત્તેણં;
 તમહં સવ્વં નિંદે, પડિક્કમે આગમિસ્સાણં..... ૨૮
- સત્ત ભએ અદ્ધ મએ, સત્તાયત્તારિ ગારવે તિન્નિ;
 આસાયણ-તિત્તીસં, રાગં દોસં ચ ગરિહામિ..... ૨૯
- અસંજમ મત્તાણં, મિચ્છતં સવ્વમેવ ય મમતં;
 જીવેસુ અજીવેસુ અ, તં નિંદે તં ચ ગરિહામિ..... ૩૦
- નિંદામિ નિંદણિજ્જં, ગરિહામિ અ જં ચ મે ગરહણિજ્જં;
 આલોએમિ અ સવ્વં, અબ્બિમતર બાહિરં ઉવહિં..... ૩૧
- જહ બાલો જંપંતો, કજ્જમકજ્જં ચ ઉજ્જુઅં ભણાઇ;
 તં તહ આલોઇજ્જા, માયા-મય વિપ્પમુક્કો ય..... ૩૨
- નાણંમિ દંસણંમિ ય, તવે ચરિત્તે ય ચઉસુવિ અકંપો;
 ધીરો આગમ કુસલો, અપરિસ્સાવી રહસ્સાણં..... ૩૩
- રાગેણ વ દોસેણ વ, જં મે અક્યત્તુઆ પમાએણં;
 જો મે કિંચિવિ ભણિઓ; તમહં તિવિહેણા ખામેમિ..... ૩૪
- તિવિહં ભણંતિ મરણં, બાલાણં બાલપંડિયાણં ચ,
 તઇયં પંડિયમરણં, જ કેવલિણો અણુમરંતિ..... ૩૫
- જે પુણ અદ્ધમઇયા, પયલિય સત્તા ય વક્કભાવા ય;
 અસમાહિણા મરંતિ, ન હુ તે આરાહગા ભણિયા..... ૩૬

- મરણો વિરાહિએ દેવ દુગ્ગઠ દુલ્લહા ય કિર બોહી;
 સંસારો ય અણંતો, હવઠ પુણો આગમિસ્સાણં..... ૩૭
- કા દેવદુગ્ગઠ? કા અબોહિ? કેણેવ વુજ્જઠઠ મરણં?
 કેણ અણંતં પારં, સંસારં હિંડઠ? જીવો..... ૩૮
- કંદપ્પદેવ-કિલ્લિસ-અભિઓગા આસુરી ય સંમોહા;
 તા દેવદુગ્ગઠઓ, મરણંમિ વિરાહિએ હુંતિ..... ૩૯
- મિચ્છાદંસણરત્તા, સનિયાણા કિણલલેસ મોગાઢા;
 ઇહ જે મરંતિ જીવા, તેસિં દુલ્લહા ભવે બોહી. ૪૦
- સમ્મદંસણ રત્તા, અનિયાણા સુક્કલેસ મોગાઢા;
 ઇહ જે મરંતિ જીવા, તેસિં સુલહા ભવે બોહી. ૪૧
- જે પુણ ગુરુપડિણીયા, બહુમોહા સસબલા કુસીલા ય;
 અસમાહિણા મરંતિ, તે હુંતિ અણંતરસંસારી. ૪૨
- જિણવયણો અણુરત્તા, ગુરુવયણં જે કરંતિ ભાવેણં,
 અસબલ અસંકિલિટ્ઠા, તે હુંતિ પરિત્તસંસારી. ૪૩
- બાલમરણાણિ બહુસો, બહુઆણિ અકામગાણિ મરણાણિ;
 મરિહંતિ તે વરાયા, જે જિણવયણં ન યાણંતિ..... ૪૪
- સત્થગ્ગહણં વિસભ્ખણં ય, જલણં ય જલપ્પવેસો અ;
 અણાયાર ભંડ સેવી, જમ્મણ મરણાણુબંધીણિ. ૪૫
- ઉટ્ટમહે તિરિયંમિવિ, મયાણિ જીવેણ બાલમરણાણિ;
 દંસણ નાણ સહગઓ, પંડિયમરણં અણુમરિસ્સં. ૪૬
- ઉવ્વેયણયં જાઠ મરણં, નરએસુ વેઅણાઓ ય;
 એઆણિ સંભરંતો, પંડિયમરણં મરસુ ઇણિહં. ૪૭

- જઈ ઉપ્પજજઈ દુકૂખં, તો દટ્ટવ્વો સહાવઓ નવરં;
 કિં કિં મએ ન પત્તં, સંસારં સંસરંતેણં. ૪૮
- સંસારચક્કવાલે; સવ્વેવિ ય પુગ્ગલા મએ બહુસો;
 આહારિયા ય પરિણામિઆ ય, ન ય હં ગઓ તત્તિં. ... ૪૯
- તણ કટ્ટહિ ત અગ્ગી, લવણજલો વા નઈસહસ્સેહિં;
 ન ઈમો જીવો સક્કો, તિપ્પેઉં કામ ભોગેહિં. ૫૦
- આહારનિમિત્તેણં મચ્છા, ગચ્છંતિ સત્તમિં પુઢવિં;
 સચ્ચિત્તો આહારો, ન ખમો મણસાવિ પત્થેઉં. ૫૧
- પુવ્વિં કયપરકમ્મો, અનિયાણો ઊહિઊણ મઈબુદ્ધિં;
 પચ્છામલિઅ કસાઓ, સજ્જો મરણં પડિચ્છામિ. ૫૨
- અક્કંડે ચિરભાવિય, તે પુરિસા મરણદેસકાલંમિ,
 પુવ્વકયકમ્મ પરિભાવણાઈ, પચ્છા પરિવડંતિ. ૫૩
- તમ્હા ચંદગવિજ્જં, સકારણં ઉજ્જુએણ પુરિસેણ;
 જીવો અવિરહિયગુણો, કાયવ્વો મુકૂખમગ્ગંમિ. ૫૪
- બાહિરજોગવિરહિઓ, અબ્બિંતરઝાણ જોગમલ્લીણો;
 જહ તમ્મિ દેસકાલે, અમૂઢસન્નો ચયઈ દેહં. ૫૫
- હંતૂણ રાગદોસં, છિત્તૂણ ય અટ્ટકમ્મસંઘાયં;
 જમ્મણ મરણરહટ્ઠં, છિત્તૂણ ભવા વિમુચ્ચિહિસિ. ૫૬
- એવં સવ્વુવએસં, જિણાદિટ્ઠં સદ્દહામિ તિવિહેણં;
 તસ થાવર ખેમકરં, પારં નિવ્વાણ મગ્ગસ્સ. ૫૭
- ન હિ તં મિ દેસકાલે, સક્કો બારસવિહો સુઅકૂખંધો;
 સવ્વો અણુચિંતેઉં, ઘણિયંપિ સમત્થચિત્તેણં. ૫૮
- એગંમિવિ જંમિ પએ, સંવેગં વીઅરાય મગ્ગંમિ;
 ગચ્છઈ નરો અભિકૂખં, તં મરણં તેણ મરિયવ્વં. ૫૯

- તા એગંપિ સિલોગં, જો પુરિસો મરણ દેસકાલંમિ;
 આરાહણોવઉત્તો, ચિંતંતો-ડડરાહગો હોઇ. ૬૦
- આરાહણોવઉત્તો, કાલં કાઉણ સુવિહિઓ સમ્મં;
 ઉક્કોસં તિન્નિ ભવે, ગંતૂણં લહઇ નિવ્વાણં. ૬૧
- સમણુત્તિ અહં પઠમં, બીયં સવ્વત્થ સંજઓમિત્તિ;
 સવ્વં ય વોસિરામિ, એયં ભણિયં સમાસેણં. ૬૨
- લદ્ધં અલદ્ધપુવ્વં, જિણાવયણ સુભાસિયં અમયભૂઅં;
 ગહિઓ સુગ્ગઇમગ્ગો, નાહં મરણસ્સ બીહેમિ. ૬૩
- ધીરેણ વિ મરિયવ્વં, કાઉરિસેણ વિ અવસ્સ મરિયવ્વં;
 દુણહંપિ હુ મરિઅવ્વે, વરં ખુ ધીરત્તેણ મરિઉં. ૬૪
- સીલેણ વિ મરિયવ્વં, નિસ્સીલેણ વિ અવસ્સ મરિઅવ્વં;
 દુણહં પિ હુ મરિઅવ્વે, વરં ખુ સીલેત્તેણ મરિઉં. ૬૫
- નાણસ્સ દંસણસ્સ ય, સમ્મતસ્સ ય ચરિત્તજુત્તસ્સ;
 જો કાહી ઉવઓગં, સંસારા સો વિમુચ્ચિહિસિ. ૬૬
- ચિર ઉસિય બંભચારી, પપ્ફોડેઉણ સેસયં કમ્મં;
 અણુપુવ્વીઇ વિસુદ્ધો, ગચ્છઇ સિદ્ધિં ધુયકિલસો. ૬૭
- નિક્કસાયસ્સ દંતસ્સ, સૂરસ્સ વવસાઇણો;
 સંસારપરિભીઅસ્સ, પચ્ચક્રખાણં સુહં ભવે. ૬૮
- એયં પચ્ચક્રખાણં, જો કાહી મરણ દેસકાલંમિ;
 ધીરો અમૂઠ્ઠસન્નો, સો ગચ્છઇ ઉત્તમં ઠાણં. ૬૯
- ધીરો જર મરણ વિઊ, ધીરો વિત્તાણ નાણ સંપન્નો;
 લોગસ્સુજ્જોઅગરો, દિસઉ ખયં સવ્વદુક્રખાણં. ૭૦

श्री द्वादशांग पुरुषः

श्री सरस्वती यंत्र-मंत्र

क्रौं

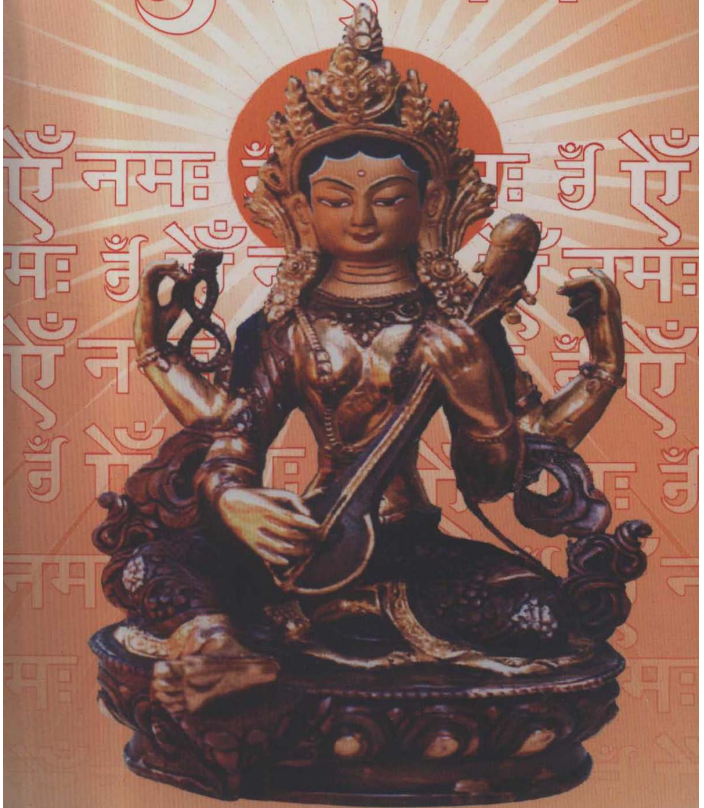
ॐ ह्रौं ह्रौं ह्रौं ह्रौं ह्रौं ॐ ह्रौं
त्रिपुर शारदायै भैरव्यै देवतायै नमः

ॐ ह्रौं श्रीं क्लीं वाग्वादिनी सरस्वती मम
जिह्वाग्रे वासं कुरु-कुरु स्वाहा

ACHARYA SRISHRI KAILASSAGARSURI GYANMANDIR
KOBATIRTH
Koba
Phone : (079) 22211112, 22211113, 22211114

ॐ ऐं नमः

કેલાસ-પત્ર સ્વાધ્યાય સાગર ભાગ-૧
નવરમરણાદિ સ્તોત્ર

કેલાસ-પત્ર સ્વાધ્યાય સાગર ભાગ-૨
ચાર પ્રકરણ, ત્રણ ભાષ્ય, ૬ કર્મગ્રંથ, તત્વાર્થ, પંચસૂત્ર (સંપૂર્ણ)

કેલાસ-પત્ર સ્વાધ્યાય સાગર ભાગ-૩
શ્રમણક્રિયાના સૂત્રો, ઉપયોગી માહિતી

કેલાસ-પત્ર સ્વાધ્યાય સાગર ભાગ-૪
દશવૈકલિક સૂત્ર, બૃહત્સંગ્રહણી, લઘુ ક્ષેત્રસમાસ

કેલાસ-પત્ર સ્વાધ્યાય સાગર ભાગ-૫
વીતરાગ સ્તોત્ર, મહાદેવ સ્તોત્ર, ઈન્દ્રિય પરાજય શતક,
વૈરાગ્ય શતક, જ્ઞાનસાર, પ્રશમરતિ, શિષ્યોપનિષદ,
જૈનોપનિષદ આત્માવબોધકુલક, ગુણાનુરાગકુલક,
ગૌતમકુલક, ભાવકુલક, વિકારનિરોધકુલક, સાધુનિયમકુલક

કેલાસ-પત્ર સ્વાધ્યાય સાગર ભાગ-૬
શાંતસુધારસ, યોગશાસ્ત્ર, અષ્ટક્રમકરણ, ચઉશરણ પયન્ના,
આઉરપચ્ચક્રમાણ પયન્ના

કેલાસ-પત્ર સ્વાધ્યાય સાગર ભાગ-૭
યોગસાર પ્રકરણ, સિંદુર પ્રકરણ
અધ્યાત્મ ઉપનિષદ, અધ્યાત્મ કલ્પદ્રુમ

કેલાસ-પત્ર સ્વાધ્યાય સાગર ભાગ-૮
દેવવંદન, જ્ઞાનપૂજા, મૌનએકાદશી ગણણું, દિવાળી ગણણું

કેલાસ-પત્ર સ્વાધ્યાય સાગર ભાગ-૯
પ્રવજ્યા તીર્થ તપમાળ વિધિ, વિવિધ વિધિ,
સંખ્યા, ઉપયોગી સંગ્રહ

